

לחיפוש נצחיות רוח קדשו של אור האורות הנחל נובע מקור חכמה

אבק שדה

בס"ד | גליון 36 | אדר תש"פ

ירחון חסידי ברסלב

בפורים זוכין

לאור האהבה שבדעת
שהוא אור הגנוז

הטעימני טעם פורים

ימי הפורים הקדושים ואורם הבהיר במחיצת
החסיד הנלהב רבי שמואל הורביץ והחבראי
קדישא, באומן, מירון, ירושלים ופולין

אהבת חברים עד כלות

תיאור נלבב מעטו של הרה"ח ר' נחמן בורשטיין
מימי הפורים בחברת יקירי החסידים בירושלים של
מעלה המתפרסם לראשונה

פורים של תשובה מאהבה

בוגרי ישיבת ברסלב בני ברק לפני שנות דור
מתרפקים על ה'רשימו' הוד והטהור של קדושת
פורים בין כותלי הישיבה ובין עצי השדה

ישיבה מחזון לישוב

מחזון למציאות:
ברצונות, כיסופים
ותפילות. כך קמה
ישיבת 'חכמה ותבונה'
בין הרים מוריקים
הרחק משאון הכרך,
למקורבים חפצי
קרבת אלוקים

הספרים שיכבשו את ברסלב - ראיון עם מערכת 'פאר הליקוטים' על חזון מופלא שהתממש

בגליון:

18 פורים משער הנו"ן

תיאור מלא געגועים וכיסופים מהפורים של ר' שמואל הורביץ זצ"ל מ כמה שנים

מדורים:

מחדש חדשים

ההסבר המופלא להתמשכות המלחמה כמעט לעד
04 ||

בעקבי הצאן

אסור להיות שוטה
06 ||

כדור איש אל רעהו

להתבודד על התבודדות
13 ||

נפשי בשאלתי

האם גם אני יכול לזכות לשכרות ולאור של פורים
14 ||

במסילות הנחל

הניגון של הלב שמגלה את השכל של התורה
16 ||

ניצוץ של אור

ראיון עם מערכת העלון 'טועמיה'
58 ||

26 דבקות וכיסופין שלא מעלמא הדין

הרה"ח ר' משה קרמר שליט"א מתרפק בגעגועים על דמותו המאירה של ר' שמואל הורביץ זצ"ל

32 הזכרונות שמבעירים את הלבבות

להודיע להודיע... שיש נחל | בוגרי ישיבת ברסלב בני ברק מעלים זכרונות מהתעוררות וצימאון שלא תמו

42 אהבת חברים של פורים

דיבוק חברים מופלא עד כלות הנפש | פורים אצל אנ"ש מפיו של ר' נחמן בורשטיין זצ"ל על פורים

46 בית למבקשי ה'

וישמעו רחוקים ויבואו | ישיבה חדשה שנפתחה למקורבים בדרך הוותיקה והישנה שהיא חדשה לגמרי

52 שולחן ערוך בתורות של הרבי

ראיון עם מערכת פאר הליקוטים על הפרויקט שהעיש את עולמם של ההולכים בתורת ה'

תמונת השער: בעולמה של ברסלב

יח"ל ע"י מערכת אבקשה

טל': 02-539-63-63
פקס: 077-318-0237

© כל הזכויות שמורות העתקת קטעי מאמרים, או תמונות, אך ורק באישור בכתב מהמערכת.

עיצוב גרפי: א. שפירא

הגליון מודפס ע"י מא. הפקות דפוס - כל סוגי ההדפסות במחירים זולים לקבלת הצעת מחיר משתלמת במיוחד פנו לטלפון 052-7631367

ילד שעשועים

בשם אומרו - שעשועון

יבשה שפולה דמיון - מאמר

כי בשמחה תצאון - סיפור

עמוד 60

בְּפוּרִים מִתְגַּלָּה יִרְאָה נִפְלָאָה, שֶׁעַל יְדֵי זֶה בָּא שְׂמִיחָה גְדוֹלָה...

שבִּירָא (ע״י ליקו״מ ח״ב תו׳ ע״א ודו״ק), לא ראי זה כראי זה אך הצד השווה שבהם שאלו כאלו לא יכלו לעזור ולהושיע לכל הזרקים והמתבוססים בראש כל חוצות שמחד גיסא נפשם מואסת וקצה בעוקצה החובל של היראה התחתונה ומאידך גיסא לא טעמה ולא ראתה מימיה את דובשה הנעים של זו העליונה.

מאין יבוא עזרם?

רק מכוחה של אותה "יראה עילאה דעילאה" (ליקו״ה) שמהותה העיקרית והעצמית היא לאו דווקא "הירתעות לאחור", ולאו דווקא "שקיקה קדימה", אלא ששם חדש וכולל נקרא לשני צידיה גם יחד: "חיפוש ואי-מנוחה".

גם הירתעותה למטה בתוככי כל פרט ודקדוק - הריהי ללא שום קורטוב של היקבעות במושג ובנתפס אלא מתוך תנועה בלתי פוסקת של חיפוש ואי-מנוחה, בבחינת "אפילו כשאמרו לי שאני צריך לנוח ולפוש עצמי לא היה נכנס לאזני מה היא מנוחה ונפישת כי צריכין רק לעשות תמיד תמיד" (חיי"מ), "כי יומם לא נח, לילה לא נם ולא שקט והתמיד מאד בעבודתו מיום אל יום מתחילת ימי קטנותו וימי נעוריו ויגע וטרח מאד מיום אל יום" (שבחי הר"ן), "ולא היה לרבינו ז"ל שום מנוחה כל ימיו אפילו רגע אחת" (חיי"מ); וגם שקיקתה למעלה - הריהי ללא שום שמץ של עצירה ולו לחגע לשם השתעשעות והתענגות בהרי א-ל ועדן-גנים, אלא אך ורק מתוך כיסופים שאינם פוסקים ואינם יודעים שום מרגוע ומנוח ושובה ונחת לעולמי עד ולנצח נצחים, "ועלה בכל יום ובכל שעה ובכל רגע למעלות גבוהות ורמות אשר אין לשער כלל" (חיי"מ).

ooo

כאשר ניתנה תורה לראשונה בבחינת "גאולת פסח", עדיין לא התגלתה אותה יראת נצח אינסופית שאת בריתה לא ניתן להפר לעולמים, ועדיין לא יכולנו להלחם ולנצח את קליפת עמלק הלוחמת בכל תוקף ועוז להפריד את ה"אחרית" שם שולטת ה"שכחה" הנוראה והאיזמה באין כל זכר לריח היראה העליונה, מן ה"ראשית" ששם סוד "יראת ה' לחיים", ב"זכרון" העילאי של "חיי הארוכים" של ה"בעטלער העוור" ש"זכור לאו כלום!" (בבחינת "ראשית גויים עמלק ואחריתו וכו'", "זכור וכו' לא תשכח").

שהרי כל נשיכתו וארסו של איש צר ואויב הרע הזה (ראה ליקו״מ קפ"ט) הוא אך ורק לדכאות את תנועת ההתחדשות התמידית ולהסית ולהדיח הן למעלה והן למטה למנוחה ולנפישת: את המגביהים עוף למרומי היראה הנשגבת העילאה (בבחינת "הדרך לארץ ישראל") - למלאות בתחושות עצלות וקריירות ("אשר קר בדרך וכו').

אך באחרית אלה הימים, לקראת "ההתחלה של הגאולה ותיקון כל העולמות מבחינת פורים" (ליקו״ה), כאשר ה"אוצר של יראת שמים" (חיי"מ), זורח ונוהר בכפליים: "עתה אני נותן לכם חיים ארוכים שלי במתנה לדרשה!" (סיפ"מ שם), "לגלות ולהכניס באנשי יראה נפלאה כזו שעדיין לא היתה יראה כזו בעולם!" (חיי"מ), שגם אנו, בכל עיקולי ופיתולי צמצומי פשטות עבודתנו, נחפש ונדרוש ונבקש תמיד לעולם ועד בכל לב ונפש את נפלאות העילאה דעילאה הגנוזה וטמונה וצפונה וספוגה ורווייה בכל פרט מפרטיה ודקדוק מדקדוקיה, "ועכשיו... כל ההתחלות מפורים!" (ליקו״מ ח״ב תו׳ ע״ד).

אין הגלות האחרונה ככל הגלויות, אין הגאולה האחרונה ככל הגאולות, ואין הגאול האחרון ככל הגואלים.

"אין לו להקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בלבד", כל תכליתה של הבריאה כולה - היא כלות-הנפש מול הבורא הנשגב מתוך הכרת והרגשת רוממות אלוקותו באימה וביראה, וביראה גופא כמה מדרגות ישנם, כמה היכלות זו לפניו מזו וכמה עולמות אלו על גבי אלו! ובכל הדורות כולם כמה יראים ושלמים היו איש איש כרוחב דעתו ועומק לבו, איש איש על עבודתו ועל משאו, ולמרות כל אותם צוררים ואויבים אשר התגייסו כפעם בפעם לעומת הקדושה - הרי מידה טובה מרובה ויפה היה כוחם של צבאות ה' האחוזים באילן החיים לאמר למשחית הרף ולהיחלץ מכל חזית ומערכה כשידם על העליונה.

אך אם אכן כך היו פני השטח של הדברים, הרי במעמקים הנסתרים והנעלמים שפה אחרת ודברים אחרים: בני אדם כמלאכים שתכונתם אצילית מטבעה או חלקי נפש זכים וטהורים, "מי שזוכה להרגיש איזה מתיקות בתורה", "למדן", "בעל השגה", ו"מי שהוא גבוה יותר ויותר למעלה למעלה" (ליקו״מ ח״ב תו׳ ע"ח) - התלקחו ללא קושי בלהב היראה והדיפו ריח ניחוח לעילא ולעילא, אך "כל הנחשלים אחריך", "מי שהוא איש פשוט ואינו יכול ללמוד כלל או שהוא במקום שאי אפשר לו ללמוד", ועל אחת כמה וכמה "מי שהוא ח"ו במדרגה התחתונה לגמרי ומונח בשאול תחתיות רח"ל" (שם) - על דלתותיהם החתומות של אלו לא נקשה היראה כלל וכלל ואף קרניים קלושות ודקיקות ממנה לא הזריחו את תהומותיהם מעולם.

ooo

מדוע אכן לא יכלה היראה, על כל מדרגותיה הנעלות והעצומות "יראה למעלה מיראה" (שם ובח"א תו׳ קמ"ח), לרדת "למטה למטה עד אין תכלית"? התשובה הפשוטה והעמוקה לכך היא: כי על אף שעד כה אכן האירה ופעלה היראה העילאה על שלל מדרגותיה בבחינת "אית יראה ואית יראה" (זוהר, ובחיי"מ), הרי עדיין לא התגלתה אותה "יראה נפלאה שעדיין לא היתה יראה כזאת בעולם" (חיי"מ), שרק ליראה זו אשר אין שום מעצור והפסק לנסיקתה ועלייתה גבוה מעל גבוה "עד אין סוף!" (ליקו״מ קמ"ח) - אין גם שום מעצור והפסק לעוצם נפלאות ירדתה לתהומי תחתיות ומתחת תחתיהם ללא שום קץ ושום סוף!

ooo

מהו פשרם של הדברים ולו כחודו של מחט?

שני מובנים לה ליראה: מצד אחד הרי היא הירתעות והצטמצמות לאחור, ואילו מאידך - כולה רטט והמייה ושקיקת חיים קדימה לאין גבול. והרי שמן הצלע האחד מושפעת כל אותה חרדה והקפדה על כל קוצו של יוד בכל פרט ודקדוק ממצוות התורה והמסורה, ומן הצלע האחר: עוגג הדבקות העילאית במצווה העליון יתברך ויתעלה.

מבחינה זו חלוקים היו תמיד צדיקי העולם לשניים: צדיקי חוץ לארץ שאם אכן קדושים ומקודשים היו ויהי להם מקדש מעט הרי משייטים היו כל מיניהם בים ה"נעימים" הגדול ורחב הידיים של הפן העליון ביראה, וצדיקי ארץ ישראל המתייסרים ב"חובלים" הקשים והמוררים של הפן התחתון

האם זו אכן מלחמה ללא סוף?

עוד מערכה עוד מערכה ועוד אחת | מלחמת עולם בין הרע לטוב
שלא נגמרת | חשיפת השקר הגדול של עמלק | ועכשיו... ולא סיים

שמתגברת מאד בכל דור ודור מחדש, וכן בכל יום ויום מחדש, ועל כן 'מלחמה לה' בעמלק מדור דור', כי בכל דור ודור צריך ה' יתברך ללחום עמו מחדש" (לקוטי הלכות, שחיטה ה"ד).

במלחמה זו ישנם כללי נצחון שונים לגמרי מאשר בכל מלחמה גשמית. וכך מלמדנו שר הצבא: "מלחמת עמלק הוא מלחמה ארוכה מאד מאד, ועיקר הוא מלחמת היצר שהוא בחינת קליפת עמלק שאורב על האדם תמיד ורוצה להפילו לגמרי ח"ו, ועיקר הכניעתו הוא התחזקות, שבכל מה שעובר על האדם כל ימי חייו, יהיה חזק מאד לכל יפול משום דבר וזה הדרך צריכים ללמוד הרבה לקבלו אצל הצדיקים והגלויים אליהם, נמצא שבעניין מלחמה זאת שיש לכל אדם עם יצרו שהוא בחינת מלחמת עמלק, כל נצחון המלחמה הוא כשהוא חזק בדעתו בכח הצדיק לאחוז את עצמו ולעמוד בקשרי המלחמה בכל מה שיעבור עליו, כי כל זמן שהאדם אינו מייאש את עצמו ומחזק את עצמו להתחיל בכל פעם מחדש ועוסק עדיין במלחמה זאת שעיקר הכלי זין הוא תפלה הוא נקרא נוצח את המלחמה" (שם ה' שבת זנד-ד).

מכת מוות לעמלק

פשוט לא להאמין, יושב לו אברך או בחור מוכה וחבול, הוא כבר ספג מפלות קשות מידי יצרו, הוא נמצא בשאול תחתיות חלילה, עיניו רואות וכלות, אבל גם שם הוא שומע לרבו הקדוש ומתחזק להמשיך לקוות ולהתפלל, לנסות להתחיל לחטוף עוד, הוא מקיים את ציווי הצדיק (לקו"מ ח"א סי' ו'): "שאפילו אם יפול ח"ו למקום שיפול אפילו בשאול תחתיות, גם כן אל יתיאש עצמו לעולם, ותמיד יחפש ויבקש את השם יתברך, ויחזק עצמו בכל מקום שהוא, בכל מה שיוכל, וגם כשהוא במדרגה התחתונה מאד, אף על פי כן יחזק עצמו ויאמין שגם שם יש לו תקווה עדין, כי גם שם נמצא השם יתברך", הרי ברגע זה הוא כורת את זרעו של עמלק! [ראה שם בהרחבה].

עצם העמידה בבושה כאשר אינו מצליח להיות איש כשר כרצונו ואף על פי כן הוא מתחזק ומתעצם להמשיך לייחל היא הכרת זרעו של עמלק ומכניעת את הדם שבחלל השמאלי שהיא תקפו ועוזה של עמלק. כמו שרבי נתן כותב גם במכתב לבנו: "להכניע הדם שבחלל השמאלי, והתיקון על ידי שיהפוך מדם לדום לסבול בזיונות ושפיכות דמים מכמה צדדים. כי גם מה שמונח כל אחד בעיני עצמו ונדמה לו כאלו ח"ו ח"ו אפס תקוה, גם זה בחינת שפיכת דמים שצריכים לסבול הכל" (עלים לתרופה רס"ד).

נקודת התחזקות קטנה בלב, התחדשות להתחיל להתפלל ולצעוק אחר נפילה איומה, היא מכת המוות לעמלק! עמלק לא מפחד מנצחונות מזהירים, הוא לא מפחד מ'מבצעים' גדולים, הוא מפחד מן העקשנות דקדושה של הנופל ששב ומתחזק בכל פעם ואוחז את כלי הקרב ולא מניחם על אף הכל, זהו הנצחון המוחלט עליו, ואת הכח לכך אנו מקבלים בפורים.

וא כבר לא יכול יותר, אם היה מעלה על דעתו מההתחלה לאיזה סבך הוא עומד ליפול הוא לא היה מתחיל עם זה בכלל. כבר יותר משנתיים שהוא מנהל מאבק עם אותו סוחר נוכל שעשק אותו, ניסה באלף ואחד דרכים להכריחו לשלם בחזרה את העושק אך ללא הועיל, שוב ושוב תבעו לבית הדין, דיונים ארוכים ומתישים, ראיות ועדים, טענות ומענות, ובכל פעם כשכבר נדמה שהפרשיה עומדת לפני סיום טוב, מצליח הנוכל הזה להפוך את הקערה על פיה והכל חוזר לנקודה הראשונה. הוא כבר לא מסוגל יותר, כוחותיו אוזלים, היגיעה לריק והעמל לשוא גרמו לו מפח נפש בל ישוער, עד מתי, הוא שואל את עצמו, מה יהיה הסוף. מכריו אמנם עודדוהו רבות להחזיק מעמד ולהתאזר בסבלנות, אבל סוף סוף הוא רק בן אדם...

מלחמה בין שני יריבים מצריכה לפעמים סבלנות, אבל גם מי שיש לו סבלנות יתירה היא פוקעת לפעמים, גם הוא רוצה לראות סוף למאבק. והנה אנו עומדים במאבק איתנים, במלחמת עולם, כבר שנים ארוכות שלא רואים למלחמה זו סוף וקץ, היא חוזרת ומתעצמת בכל פעם, נלחמים, כובשים, מצליחים, ולפתע אתה מוצא את עצמך שוב בנקודת ההתחלה, איך אפשר לסבול, איך אפשר להמשיך.

"המלחמה הגדולה והכבדה שהיא עיקר מלחמת כל אדם שהיא מלחמת היצר בזה העולם" (ליקוטי הלכות נט"ו לסעודה ו-פד), מלחמה עקובה מדם שמתחדשת מדי יום ביומו ואין סוף הנראה באופק, להיפך, 'כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו', כל התעלות מביאה נסיונות גדולים יותר, והם מתחדשים ביתר שאת בכל עליית מדרגה בעבודת ה'. כפי שרבינו הקדוש מגלה (ליקו"מ ח"א כה): "ובכל פעם ופעם כשיוצא מדרגא לדרגא כפי בחינתו, אזי מתגברים עליו מחדש הקליפות שהם התאוות והדמיונות והמחשבות והבלבולים והמניעות, ומתפשטים כנגדו בכל פעם מאד ואינם מניחין אותו ליכנס לשערי קדושה". מה יתן איפוא את הכח לעמוד ולהמשיך להילחם.

אלא שכבר בתחילת הדרך אנו צריכים לדעת לאן פנינו מועדות. מי שענינו נשואות לנצחון שהוא יוכל לנוח אחר כך וליהנות מפרי כיבושו, הרי שלא לאורך ימים יוכל לסבול את אריכות המלחמה, לא כן מי שכבר בהתחלה מבין שכאן דרוש נצחון שונה לגמרי, נצחון כזה שבו לא נחים ולא מפסיקים ללחום לעולם, אלא עצם המלחמה היא הניצחון, כי אז אין מקום לקוצר רוח, מכיוון שאריכות המלחמה לא מגלה על אזלת יד וכישלון אלא על הזדמנות לנצחונות נוספים.

להמשיך ללחום זה לנצח

חידוש נפלא מגלה לנו רבי נתן על מהות הנצחון במלחמת עמלק, מלחמה עצומה זו שבעצם היא מלחמת היצר בכלליות, "עמלק הוא הסטרא אחרא

**פשוט לא להאמין,
יושב לו אברך או
בחור מוכה וחבול,
הוא כבר ספג
מפלות קשות מידי
יצרו, הוא נמצא
בשאל תחתיות
חלילה, עיניו רואות
וכלות, אבל גם שם
הוא שומע לרבו
הקדוש ומתחזק
להמשיך לקוות
ולהתפלל, לנסות
להתחיל לחשוף
עוד...**

(ח-ח'), השכל הגשמי המצוצמם רואה לפניו רק את הכללים האנושיים, אבל אמונת חדוש העולם מגלה נצחונות מסוג אחר לגמרי, גם כאשר לפי ראות עין הרע מנצח, הרי שבפועל מתנשאת ומתגדלת מלכות דקדושה בנצחון שלם, ומי שמחכה ומייחל וממתין ומתפלל וצוּעק על אף כל הנפילות והכבישות שעוברים עליו מצד הרע, הוא זה שמנצח וינצח בסופו של דבר.

הסוד שאי אפשר עדיין לגלות

ועכשיו.. ולא סיים, אי אפשר לומר את זה בפירוש, כל המציאות הגשמית הרי זועקת להיפר, הכל נראה כסותר לאמונת ההתחדשות הזו, נדמה לאדם שלא רק שאין כאן התחלה חדשה אלא שזה הסוף המר שלו חלילה, והצדיק מרמז לנו בדיוק ההיפר, עכשיו היא ההתחלה לכל התחלות, עוד לא הסתיים המעשה הנורא הנעשה עמנו בעולם מופלא זה, עתה היא התחלה חדשה של נצחון חדש, אם תתגבר להמשיך לצעוק ולהתפלל ולייחל או אז יכרת זרעו של עמלק ותזכה לתשובה שלמה ולתיקון שלם.

ואת הרמזים הללו עלינו לקבל בפורים ולהתחדש בתוך החושך המוחלט ולהתחיל מחדש להמתין וללחום וללחום בלי סוף. וכפי שהתלמיד הקדוש מודיע לנו: "וְזֶה עֵתָה אֶצְלִי כָּל כְּנֵת פֹּאֲרִים. כִּי עֹשֶׁר הַכְּנֻעַת עֲמֶלֶק יִמַּח שְׁמוֹ הִיא עַל יְדֵי וְהִיא כְּאִשֶּׁר יָרִים מִשָּׁה יְדֹ וְגִבֹּר יִשְׂרָאֵל בְּזִמְנוֹ לְיִשְׂרָאֵל מִסְתַּכְּלִין כְּלָפִי מַעֲלָה. דִּהְיִינוּ שְׁמֹשֶׁה רַבֵּנוּ הָרִים יְדִיו וְרַמְזוֹ לָהֶם לְהִסְתַּכֵּל כְּלָפִי מַעֲלָה. כִּי עֲמֶלֶק הוּא קִלְפָה קִשָּׁה כָּל כָּהֵן שֶׁכָּלִיל מִכָּל הַקְּלָפוֹת וְהַסְטֵרָא אַחֲרָה. שֶׁכְּשֶׁהוּא מִתְפַּשֵּׁט וּמִתְגַּבֵּר בִּישְׂרָאֵל אֵי אֶפְשָׁר לְהַצְדִּיק לְדַבֵּר וּלְהוֹכִיחַ אֶת יִשְׂרָאֵל כִּי אִם מִה שְׁמֵרִים יְדִיו וּמִרְמֻזוֹ לָהֶם הַסְתַּכְלוֹ כְּלָפִי מַעֲלָה כִּי עֲדִיין ה' אֲתַכֶּם כִּי מֵלֶא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ" (עלים לתרופה שצ"ד).

כולנו כאיש אחד בלב אחד נשוב ונקבל את התורה מאהבה, נשתעבד לקיים את התורה גם כאשר היצר מנסה להתיש אותנו במכותיו, נאמין לרבינו הקדוש ולרמזי ידיו שבאמת הכל חדש ואנחנו מנצחים בכוח התחזקותנו, גם אנו נכריז 'נעשה ונשמע' על אף שאיננו מבינים כלל, ולא נמשך אחר המדמה הבהמי אלא אחר אמונת חידוש העולם, שורש ההתחדשות וההתחזקות הנובעת מקבלת התורה, וכהמשך דברי רבי נתן (שם ה' ברכת הרי"ה הנ"ל): "עֲכָשׁוּ הַתַּחֲלַת קִבְּלַת הַתּוֹרָה הִיא מְפֹאֲרִים וְכִמּוֹ שְׁאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנוֹם לְבָרָכָה ה'דָּר קִבְּלוּהָ בִּימֵי אַחֲשָׁוֵרוֹשׁ, כִּי בְּפֹאֲרִים שֶׁהוּא הַכְּנֻעַת זְהֵמַת הַנֶּחֱשׁ שֶׁהוּא הָמֶן אֲזִי זֹכִינוּ לְבַרּוֹר הַמְּדֻמָּה שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת קִבְּלַת הַתּוֹרָה שֶׁעֲקָרָהּ הִיא בְּחִינַת בְּרוּר הַמְּדֻמָּה שֶׁעַל יְדֵי זֶה עֹשֶׁר הָאֱמוּנָה אֱמוּנַת חֲדוּשׁ הָעוֹלָם".

ועכשיו יש אמונת חידוש העולם

"כִּי מִתְחַלָּה הָיוּ כָּל הַהִתְחַלּוֹת מִפְּסַח שֶׁהוּא יְצִיאַת מִצְרַיִם. וְעַכְשָׁו וְכו' וּפְסַח בְּאֲמֻצָּע וְלֹא סִיִּם דְּבָרָיו (לקו"מ ח"ב ע"ד), וּמִתּוֹךְ דְּבָרָיו הַבְּנִי שֶׁעַכְשָׁו הַהִתְחַלָּה מְפֹאֲרִים, שֶׁהוּא מַחֲיַת עֲמֶלֶק שֶׁהִיא עֹשֶׁר הַגְּאֻלָּה שֶׁל מִשִּׁית, כִּי רִאשִׁית גּוֹיִם עֲמֶלֶק וּמִלְחָמָה לֵה' בְּעֲמֶלֶק מִדֶּר דֶּר עַד דִּוְרוֹ שֶׁל מִשִּׁית" (ליקוטי הלכות ברכת הרי"ה ד-כה), ומה אנו מקבלים בפורים ובמה מתחילה גאולת נפשנו?

ממשיך שם רבי נתן ומבאר: "כִּי עַל יְדֵי פֹאֲרִים נִכְנָסִין לְפֶסַח וְכָל עֹשֶׁר הַתַּחֲלִית שֶׁל פֶּסַח וְיְצִיאַת מִצְרַיִם הֵכֵל בְּשִׁבְלֵי קִבְּלַת הַתּוֹרָה. כְּדֵי לְזַכּוֹת לְרוּחַ נְבוּאָה כְּדֵי לְבַרֵּר הַמְּדֻמָּה, שֶׁעַל יְדֵי זֶה עֹשֶׁר הָאֱמוּנָה אֱמוּנַת חֲדוּשׁ הָעוֹלָם שֶׁזֶה עֹשֶׁר הֵכֵל, וְהֵכֵל בְּשִׁבְלֵי לְבַרֵּר הַמְּדֻמָּה, שֶׁעַל יְדֵי זֶה עֹשֶׁר הַכְּנֻעַת הָמֶן עֲמֶלֶק".

עיקר מגמתנו בפורים שייכנע כח הטבע של עמלק, שייכנע כח הדמיון שמראה לנו כאילו בבירור שאנחנו מנוצחים, הדמיון שגורם לזקנה ולתשבות כח כאילו נוצחנו חלילה וכאילו אבדה תקוה, ובכח אריכות המלחמה הוא נוטע בלבנו מורח וחלישות שלא להתחיל מחדש, "כִּי הַבֶּעַל דָּבָר, בְּחִינַת הָמֶן עֲמֶלֶק נִקְרָא זָקֵן וְכִסִּיל, כִּי הוּא כּוֹפֵר בְּחֲדוּשׁ הָעוֹלָם, שֶׁמִּבְּחִינַת כְּפִיָּה זֹאת ח"ו עֹשֶׁר בְּחִינַת הַזְקָנָה דְּסִטְרָא אַחֲרָה, וְעֹשֶׁר הַתְּגַבְּרוּתוֹ הוּא שְׁרוּצָה לְהַפִּיל אֶת יִשְׂרָאֵל ח"ו, לִידֵי זְקָנָה וְתִשְׁוֹת כַּח כְּאֵלֹה כְּכָר ח"ו נִזְקָנוּ בְּהַגְלּוֹת זֶה זִמְנוֹ רַב כָּל כָּהֵן עַד שֶׁח"ו אֶפְסֵי תִקְוָה וְכֵן הוּא מִפִּיל אֶת כָּל אֶחָד בְּפִרְטֵיָהוּ לְבְּחִינַת זְקָנָה כְּאֵלֹה כְּכָר נִזְקֵן ח"ו, בְּמַעֲשָׂיו עַד שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לוֹ לָשׁוּב".

בפורים מתעורר הכח של קבלת התורה, כח של התחדשות ואמונת חידוש העולם, שאף כשנראה לנו בעיניים הבשריות כאילו אין סוף לגלות, אולם אנו מתאזרים באמונה לשוב וללחום מלחמת ה' שבכל דור, להחזיק בעוז את כלי הזיין של משיח, להתפלל לצעוק ולייחל גם כשאין אנו רואים שום סוף. והכל מתוך אמונה בהירה שמתחת לפני השטח נעשים דברים אחרים לגמרי ומלכות ה' מנצחת והולכת עד ליום בו יתגלה הכל.

"בפורים שאז הוא עיקר כריתת זרעו של עמלק, על כן אז הוא מצוה גדולה להשתכר ביי, כי אז מכניעין עמלק על ידי היין דייקא שזוכין לשמחה על ידו, כי עיקר הכנעתו על ידי שמחה" (ליקוטי הלכות או"ח שבת ז-סח), מדובר פה על שמחה שאינה כלל לפי מדת שכלנו האנושי, שמחה של ביטול הדעת, שמחה של אמונת חידוש העולם שהיא למעלה מהשגת אנוש לגמרי, "כי עיקר חידוש העולם, דהיינו לידע שהעולם מחודש והשם יתברך ברא את העולם ברצונו, הוא תלוי באמונה, כי על ידי שכל אי אפשר להבין חידוש העולם" (ליקו"מ ח"ב

אם לא תִּדְעִי לָךְ... צֵאִי לָךְ
בעקבי הצאן

הַחֲבוּנִי בְּדַרְכֵי אֲבוֹתֶיךָ הָרְשׁוּנִים
וּלְכִי בְּדַרְכֵיהֶם (כ"ז)

מאמר כ"ז
תמימות ופשיטות (ב)

גַּם בְּתַמִּימוּת
**אסור להיות
שדוטה!**

התמימות עלולה להצטייר
כחסרון דעת והעדר חכמה,
אך רבינו מזהיר אותנו מפני
כך, ואוסר עלינו להיות
טיפשים...

בְּרוּךְ שֶׁחֵינּוּ וְקִימֵנוּ וְהִגִּיעֵנוּ לְזֶמֶן הַזֶּה, אֲשֶׁר סִימְנוּ בַּחֲסִדֵי ה' לְבָאֵר אֶת סוּגִיַּת הַהִתְיַחֲסוּת לְכָל הַצַּדִּיקִים, יַחַד עִם שְׁלַל הַבִּירוּרִים שֶׁהִתְלוּ לָכֵךְ. וְעַתָּה אֲנִי עוֹמְדִים לְהִכְנִס בְּסִ"ד אֶל הַסּוּגִיָּה הַמוֹפְלָאָה וְהַנְּחוּצָה, שֶׁל ה"תְּמִימוּת וּפְשִׁיטוּת".

לִפְנֵי חוֹדְשֵׁיכִי, הִצַּגְנוּ בִּפְנֵי הַקּוֹרְאִים אֶת מֵאֵמֶר הַפְּתִיחָה לְסוּגִיַּת ה"תְּמִימוּת וּפְשִׁיטוּת", וְכַעַתָּה אֲנִי אֲמוּרִים בְּסִ"ד לְהַתְחִיל בְּבִיאור פְּרָטֵי הַתְּמִימוּת וּפְשִׁיטוּת, וְכִיצַד הִיא בָּאָה לִידֵי בִּטּוֹי בַּחֲיֵי הַיּוֹם יוֹם שֶׁל בִּרְסֻלְבֵּר חֲסִיד.

אֲךָ בְּטֶרֶם נִתְחַלֵּל לְבָאֵר מֵהִי הַתְּמִימוּת, רָאִינוּ לִנְכוֹן לְהַקְדִּים וּלְהוֹדִיר מִפְּנֵי הַטִּיפִּשׁוּת, הַמִּתְחַזֶּה אֶף הִיא לְתְּמִימוּת...¹

"אסור להיות שוטה!"

בְּסִיפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, מַעֲשֵׂה מַחֲכָם וְתָם, כֹּאשֶׁר רִבִּינוּ מִזְכִּיר לְרֵאשׁוֹנָה אֶת ה"תָּם", הוּא רוֹאֵה לִנְכוֹן לְהַדְגִּישׁ וּלְהַבְהִיר:

לֹא שֶׁהִיא טִפְשׁוּת

(סִיפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, מַעֲשֵׂה ט)

גַּם בְּשִׁיחּוּתֵינוּ, כֹּאשֶׁר מִלְמַד אוֹתֵנוּ רִבִּינוּ עַל חוֹבַת הַתְּמִימוּת, הוּא מְדַגִּישׁ שְׁאִין מְדוּבָר ב"טִפְשׁוּת", כִּשְׁהוּא אֶף מִזְהִיר ש"אֲסוּר" לְהִיּוֹת שוטה בְּשֶׁם הַתְּמִימוּת... וְזֶה לְשׁוֹנוֹ:

חֻקְמוֹת אֵינָם פְּלוּם, רַק תְּמִימוּת וּפְשִׁיטוּת. גַּם בְּתְּמִימוּת אֲסוּר לְהִיּוֹת שוטה! אֲבָל אֶף עַל פִּי כֹן חֻקְמוֹת אֵין צְרִיכִים פְּלֹל.

(שִׁיחּוֹת ה"ר", נא)

מִחַד "חֻקְמוֹת אֵין צְרִיכִים כָּלֵל", אֲךָ מֵאִידֵךְ "אֲסוּר לְהִיּוֹת שוטה". שֶׁכֵּן, ה"תְּמִימוּת" אֵין לֵה דָבָר עִם ה'טִיפִּשׁוּת.

לֹא זֶה בְּלִבְד שְׁאִינָם חֲבֵרוֹתָא, אֲלֵא הֵם אֶף שְׁנֵי הַפְּכִים גְּמוּרִים...

כִּי הַטִּפְשׁוּת וְהַתְּמִימוּת הָאֲמִתִּית הֵם שְׁנֵי הַפְּכִים, כִּי טִפְשׁוּת זֶה בְּחִינַת תְּסָרוֹן הַדַּעַת, וְתְּמִימוּת זֶה עֲשֶׂר שְׁלֵמוֹת הַחֻקְמָה וְהַשְׁכָּל וְהַדַּעַת דִּקְדָּשָׁה. וְלֹא לְחֹנֶם הַכְּתוּב מִשְׁבַּח וְאוּמֹר "אֲשֶׁרִי תְּמִימִי דְרָךְ", וְחֹס וְשְׁלוֹם שֶׁהַכְּתוּב מִשְׁבַּח 'תְּמִימוּת' שֶׁהִיא בְּבִחִינַת 'טִפְשׁוּת' חֹס וְשְׁלוֹם.

(שַׁעֲרֵי צְדִיק, חֵלֶק ד', מִכְתָּב צט)

אֲעַל אֶף שֶׁפ' הַתְּכַנִּית הַמְּקוּרִית הֵינּוּ אֲמוּרִים לְבָרֵךְ כַּעַת אֶת סוּגִיַּת ה"מְפּוֹרְסִימִים שֶׁל שֶׁקֶר", וְרַק אֲחֻכָּה לְעִבּוּר לְסוּגִיַּת הַתְּמִימוּת וּפְשִׁיטוּת, נִדְחָה הַדְּבָר לְזֶמֶן מֵאוּחֵר יוֹתֵר, וְעוֹד חֲזוֹן לְמוֹעֵד כֹּאשֶׁר יַעֲלֶה בְּרִצּוֹנוֹ ית'.

ב. טַבַּת תִּשְׁפ'.

ג. וְכִבֵּר רִמּוֹז בְּדֶרֶךְ צַחוּת, ש"פְּשִׁיטוּת" ו"טִיפִּשׁוּת" מוֹרַכְבוֹת מֵאוֹתוֹת, וְנִצְרַכְתָּ זֵהִירוֹת מִיּוֹחַדָּת לְבַל יִתְחַלְפוּ הַצִּירוּפִּים...

ד. "אֲלֵא שְׁהִיה לֹא שְׁכָל פִּשּׁוּת וְנִמּוּךְ". כִּשְׁכוֹנוֹת רִבִּינוּ ב"שְׁכָל פִּשּׁוּת וְנִמּוּךְ", לֹא לְשִׁכַּל רִדּוּד וְטִיפִּשׁ, אֲלֵא: שְׁכָל יִשְׂרָאֵל בְּלִי הַתְּחַכְמוּתוֹת. ו'פִּשּׁוּת' מִלְשׁוֹן יִשְׂרָאֵל, בְּלִי פִּתּוּלִים וְסִיבּוּכִים, וְכִלְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה לְכַנּוֹת שׁוֹפֵר יִשְׂרָאֵל וְלֹא כַּפּוּף: "פִּשּׁוּת" (מִסְכַּת ר"ה, פֶּרֶק ג' מִשְׁנָה ג'). (וּבְדֶרֶךְ רִמּוֹז נִצִּין לְדַבְרֵי רִבִּינוּ בְּתוֹרָה ק"א שְׁכוּתָב: "שְׁכָל פִּשּׁוּת", שְׁהוּא בְּחִינַת חֻכְמָה...)

וְכַפִּי שְׁמוּבֵן בְּשִׁפְתֵי הָאִידִישׁ, בֵּה סִיפֵר רִבִּינוּ אֶת הַסִּיפּוּר: "נִיט עַר אִיז גִּיוּעֵן א נָאָר, נָאָר זִיין שְׁכָל אִיז גִּיוּעֵן פֶּרֶאסֶט אַן חֻכְמוֹת". כִּשְׁהִתְרַגּוּם הַיִּשִּׁיר הוּא: "לֹא שְׁהִיה טִיפִּשׁ, אֲלֵא שְׁשְׁכְלוּ הִיִּה פִּשּׁוּת בְּלִי חֻכְמוֹת". גַּם בְּהַמְשָׁךְ הַסִּיפּוּר מֵתוֹאֵר הֵתֵם כֹּאחַד שְׁמִתְנַהֵג "בְּאֵמַת וִישֵׁר, מִחֻמַּת שְׁאִינוּ יוֹדַע חֻכְמוֹת וְהַמְצָאוֹת".

רִבִּי גְדַלְיָה קֶעֱנִיג זצ"ל אֶף מוֹסִיף וְכוֹתֵב: "שְׁעַל כֵּן קוֹרָא רִבִּינוּ ז"ל לְהַשְׁכָּל "פִּשּׁוּת וְנִמּוּךְ", כִּי הוּא פִּשּׁוּת וְנִמּוּךְ לְגַבִּי הַתְּמִימוּת הַגְּבוּהָ מִמֶּנּוּ בְּהִרְבָּה! שְׁהוּא הַתְּכַלִּית הַנִּרְצָה, וְאֵין הַחֻכְמָה וְהַשְׁכָּל אֲלֵא אֲמֻצְעֵי הַלְּחִיר וְלִהְשִׁיג חֻכְמַת הַתְּמִימוּת בְּתַכְלִית הַשְׁלִימוּת" (שַׁעֲרֵי צְדִיק, חֵלֶק ב', מִכְתָּב נג').

לְלַמּוֹד: 'תָּם' נִקִּי מ'חֻכְמוֹת וְהַמְצָאוֹת', אֲךָ אֵינוּ 'טִיפִּשׁ' כָּלֵל וְכָלֵל. וְהִרְאִיה הַגְּדוּלָּה בִּיּוֹתֵר לְכַךְ הִיא, שְׁגַם לְאַחַר שֶׁהֵתֵם מְגִיעַ לְמַדְרַגַּת חֻכְמָתוֹ שֶׁל ה'חֹכֶם', וְהִפֵּךְ לְהִיּוֹת חֹכֶם מוֹפְלָג "אֶף עַל פִּי כֵן לֹא הִשְׁתַּמֵּשׁ כָּלֵל בְּחֻכְמָתוֹ, רַק נִהַג בְּתְּמִימוּתוֹ כְּבִרְאשׁוֹנָה. וְהִנֵּה אֶת הַמְּדִינָה בְּתְּמִימוּת בְּאֵמַת וּבִישֵׁר, וְעוֹזֵלָה לֹא נִמְצָא בּוֹ ... וְהוֹטֵב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ זֹאת בִּיּוֹתֵר יוֹתֵר, וְאֵמַר: אֲנִי רוֹאֵה שְׁהוּא חֹכֶם כֹּהֵל, וְאֵעֻפ"כּ הוּא מִתְנַהֵג בְּתְּמִימוּת כֹּהֵל! וְיִיטֵב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ מֵאֵד מֵאֵד, וּמִיִּנָּה הַמֶּלֶךְ אוֹתוֹ שִׁהִיה מִיִּנְסִטֵּר עַל כָּל הַמִּינִיסִטְרִישׁ". כֵּךְ שֶׁבְּהִרְכָּה, אֵין בְּתְּמִימוּת שְׁמִץ שֶׁל טִיפִּשׁוּת. וְהִיא מְסוּגֵלָת לְהִתְחַבֵּר עִם הַחֻכְמוֹת, בְּלִי שׁוֹם סְתִירָה כָּלֵל.

ה. וְאֲכֵן, בְּתוֹרָה הָרֵאשׁוֹנָה בְּלִיקוּטֵי מוֹהֵר"ן, מִפְּרֵשׁ רִבִּינוּ אֶת הַפֶּסוּק "אֲשֶׁרִי תְּמִימִי דְרָךְ": "תְּמִימִי דְרָךְ בְּחִינַת 'עֵקֶב אִישׁ תָּם', שְׁהוּא בְּחִינַת הַשְׁכָּל!" (לִיקוּטֵי מוֹהֵר"ן, א).

ו. שִׁיחָה זֶה נִזְכָּרָה גַּם בְּדֶרֶךְ אֲגַב בְּאֶחָד מִמִּכְתָּבֵי שֶׁל רִבִּי ל״וֹי יִצְחָק בִּנְדֵר זצ"ל, שֶׁם הוּא כוֹתֵב בְּתוֹךְ הַדְּבָרִים: "רִבִּינוּ ז"ל הָאֵט פִּינֵט א נֶעֶר" (תְּמִימִי דְרָךְ, סב).

ז. פִּשּׁוּת שְׁאִין כֹּאן הַדְּרַכָּה כְּלִלִית בְּכַגּוֹן דָּא, וְדִי לְחִכְמָא.

ח. עִי"ש הַסִּיפּוּר בְּשְׁלִימוּתוֹ.

אֲוֹתוֹ רִבִּי שְׁהוֹדִיר כָּל כֵּךְ עַל ה"תְּמִימוּת", סִלַּד מִהַטִּיפִּשׁוּת עַד לְמֵאֵד. עַד כִּדִּי שֶׁהִתְבַּטָּא וְאֵמַר:

"אֵיךְ הָאֵב פִּינֵט א נָאָר" = "אֵיךְ שְׁוֹנָא טִפְשׁ".

(שִׁישׁ"ק הַחֲדָשׁ, חֵלֶק ג', תַּת"ל)

בְּנוּשָׂא זֶה אֶף מְסוּפֵר:

רִבִּינוּ אֲמַר לְאַחֲחוֹתוֹ מֶרֶת פֶּעַרְל: אִם הֵיִית שׁוֹמְעַת לִי, הֵיִיתִי מְצִיָּה לָךְ עוֹד עֹכְשׁוֹ שְׁתַּתְּגִּרְשִׁי מִבְּעַלְךָ, כִּי הוּא טִפְשׁ! - "וְיִוֵּעַן דוּ וְוֹאָלְסֵט מִיר גִּיפֶאָלְגֵט, וְוֹאָלְט אֵיךְ דִּיר נָאָךְ אֵיִצְטֵער גִּיִּהֵיִסֵן זִיךְ גִּטִּין, וְוֹאָרוֹם עַר אִיז א נָאָר".

(שִׁישׁ"ק ב', רכג)

כִּשְׁהֵעִילָה לְכַךְ הִיא רוֹחֲנִית כְּמוֹכֵן, וְכַפִּי שְׁהוֹסִיף וְהַסְבִּיר:

אָז עַר אִיז א נָאָר, נָאָרְט אֵיהֶם דָּעַר בְּעַל דָּבָר אֵין יוֹדִישְׁקִיִּיט אוֹיף [= מֵאַחֵר שֶׁהוּא שוטה, מְשֻׁטָּה בּוֹ הֵיִצֵּר הָרַע גַּם בְּיָהֳדוּת].

(כְּתִבִּי רִבִּי שְׁמוּאֵל)

גַּם כִּשְׁהַטִּיפִּשׁוּת הֵיִיתָ מְלוּבֶשֶׁת בְּמַעֲטָה צְדִיקִי, לֹא נִמְנַע מִלְּגַנְזוֹתָהּ. וְכִמְסוּפֵר:

כְּשֶׁשְׂאָלוּ פֶּעַם אֶת רִבִּינוּ ז"ל מַה לוֹ לְהִשְׁתַּדֵּל כָּל כֵּךְ עִם הָאֲפִיקוֹרְסִים (שֶׁהִתְקַרְבוּ לְרִבִּינוּ עַד שֶׁנִּצְעֲשׂוּ בְּעַלִּי תְּשׁוּבָה פְּהִירֶשׁ פֶּעַר וְלֵאנָדָא וְכו'), עֲנָה לוֹ רִבִּינוּ בְּתַקִּיפוֹת: אֲלוֹ הַהוֹלָכִים עִם בְּתֵי יוֹדִים רְחֻבִים (כְּמִתְנַהֵג הַיָּמִים הָהֵם) יֵשׁ בָּהֶם כֶּאֱלוֹ שְׁנוּטֵר מִמֶּהם אֲפִיקוֹרְסוֹת, וְכִנּוּסֵף לָכֵךְ גַּם טִפְשִׁים הֵם... הֵם לְכָל הַפְּחוֹת חֻכְמִים. "דִּי מִיט דִּי גִרּוּסֶע אַרְבִּיל רִינֵט פּוֹן זֵי אֲפִיקוֹרְסוֹת, אֲוֹן דָּעַר צו זְעַנְעֵן זֵי נִעְרָנִים אוֹיף. זֵי, זְעַנְעֵן חָאטֶשׁ קְלוּג".

(שִׁישׁ"ק ה', סב)

כִּשְׁעַל אֲנָשִׁי, הָעִיד פֶּעַם רִבִּינוּ בְּפִנֵּי בְּעַל הַתְּנִיא:

"זֵי זְעַנְעֵן גִּישְׁט קִיין נִעְרָנִים" = "הֵם אֵינָם טִפְשִׁים".

(שִׁישׁ"ק ב', קמז)

"לעולם יהא אדם ערום ביראה"

מאידך, חיבב רבינו 'חכמים', כשהוא רואה בכך עדות על גדולת נשמתם.

פי כל מה שששכל גדול ביותר, הנשמה גבה יותר, כמו שאמר רבנו ז"ל. פי הנשמה היא השכל, כמו שכתוב 'ונשמת שדי תבינם'.

(ליקוטי הלכות, ברכת השחר ג, ה)

כך שאלביא דאמת - אילו היו להם לחכמים את הכלים הנכונים להשתמש עם שכלם כראוי - היה ראוי שחכמתם היתירה תגרום להם התעלות והתרוממות. שכן:

עצם החכמה ואור המוח אשר בקרב האדם, הוא מנשמת ורוח הבוֹרֵא בעצמו יתברך, אשר נפח באפו מתחלת הבריאה. ולפי זה ממילא מבאר, שכל אשר יאיר בו יותר זה האור, היה לו להתעלות ולהתרומם, ולא התם ברחוקו מהחכמה.

(כוכבי אור, שיחות וסיפורים, א)

רבינו אף רואה ב"חכמה" סיבה עיקרית להתעלותו של האדם בעבודת ה', שכן "טובה חכמה מקלי קרב" (קהלת ט, יח) ועל ידה ניתן ללחום את מלחמות ה' ביצר הרע.

וכשהחכמה בקיימה ובשלמותה, אזי הוא בבחינת 'חד על פין תרין', שייכול ללחם מלחמות ה', בבחינת "טובה חכמה מקלי קרב"ט.

(ליקוטי מוהר"ן, נח)

כשמאידך, חוסר החכמה, גורמת לאדם ליפול ברשתו של היצר הרע. וכפי שכבר הזכרנו את מאמר רבינו על הטיפש:

אז ער איז א נאר, נארט איהם דער בעל דבר אין יודישקייט אויף [= מאחר שהוא שוטה, משטה בו היצר הרע גם ביהדות].

(כתבי רבי שמואל)

כך שעיקר הצלחת האדם בעבודת ה', היא ה"חכמה". וכמוסופר:

פעם אחת היה מדבר מוהרנ"ת ז"ל עם רבנו ז"ל מהצדיק רבי הירש לייב מאליק, אז ער האט גימאכט זייער גוט אין יודישקייט ווארין ער איז זייער פרום [= שהוא עשה טוב מאד ביהדות מפני שהוא ירא וחרד]. וענה רבנו ז"ל: "אפילו ער זאל זיין ווי אזוי פרום, דער עקר איז וואס ער איז גיווען קלוג" [אפילו שיהיה ירא ככל שיהיה, העקר הוא מה שהיה חכם].

(אבניה ברזל, שיחות וסיפורים מרבי"ל, נט)

בנוסח דומה מסופר:

רבנו אמר על הרב הקדוש רבי הירש לייב מאליק: "אפילו אם היה ירא וחרד כפול ממה שהוא, לא היה בא למדרגתו. רק זכה להגיע למדרגתו משום שהוא חכם!" כלומר: שכל מה שהביאו למדרגתו, הוא פקחותו וחכמתו הגדולה שבעבודת השם יתברך. [את רבי הירש לייב הנ"ל כנו צדיקי וגדולי אותו דור "חכם הדור"].

(שיש"ק ב, רנב)

♦ ♦ ♦

שכן, כבר לימדונו חכמינו ז"ל, שבעבודת השם צריך האדם לא רק להיות 'חכם' אלא אף 'ערום'... וכמו שאמרנו בגמרא:

מרגלא בפומיה דאבאי: לעולם יהא אדם ערום ביראה. (ברכות יז ע"א)

ופירש רש"י:

ערום ביראה - להערים בכל מיני ערמה ליראת בוראו. (רש"י, שם)

וזאת מפני שהיצר הרע העומד מנגד, מתנהג אף הוא בערמה גדולה, בבחינת "והנחש היה ערום" (בראשית ג, א). וכנגד ערמתו, חיבב האדם להיות "ערום ביראה". כדברי החרדים:

לעולם יהא אדם ערום ביראה, נגד הנחש היה ערום הוא היצר הרע, שנאמר "כי בתחבולות תעשה לך מלחמה". (ספר חרדים, פרק לה, אות ב)

גם יעקב, סמל התמימות, "יעקב איש תם" (בראשית כה, כז) - בבואו להתמודד עם עשיו, קיים בנפשו "עם נכר תתברר ועם עקש תתפתל" (תהלים יח, כז) והתנהג איתו בחכמה ומרמה. וכפי שאמר יצחק לעשיו בנו:

בא אחיך במרמה ויטח בך כתף.

(בראשית כז, לה)

ופירש רש"י:

במרמה - בחכמה.

(רש"י, שם)

כך גם בבואו לבית לכן הארמי והרמאי, סיפר לרחל "פי אחי אביה הוא וכי בן רבקה הוא" (בראשית כט, יב), כשכוונתו לרמוז:

אם לרמאות הוא בא, גם אני אחי ברמאות. ואם אדם כשר הוא, גם אני בן רבקה אחותו הכשרה.

(רש"י, בראשית כט, יב)

ו"מעשה אבות סימן לבנים", שההתמודדות נגד היצר הערמומי, חייבת להיות בחכמה וערמה. שכן, הבעל דבר

הוא הגנב הראשון, ראש לכל הגנבים והרמאים שבעולם, כי הוא מתנהג עם רב בני אדם בדרך גנבה, בערמה ורמאות נפלא, בכמה וכמה מיני דרכים שונים, שהוא מרמה את האדם וגונב דעתו בכל עת עד שרוצה לתפסו במכמתו רחמנא לצלן, כנודע ונראה בחוש.

(ליקוטי הלכות, גניבה ג, ה')

וכדי להינצל ממנו, חייבים גם אנו להתנהג בחכמה גדולה.

♦ ♦ ♦

ואכן, בתפילותיו של מוהרנ"ת, הוא מרבה להגדיר את המלחמה עם היצר הרע, כ"התחכמות" נגדו...

והרי כמה דוגמאות:

ועזרני מעתה שאזכר 'להתחכם בחכמה אמתית' ולחוס על נפשי באמת להציל את עצמי מבאר שחת, מן השאלות תחתיות, ותהיה לי נפשי לשלל.

(ליקוטי תפילות, נח)

ט וכפי שמתואר שם בקהלת, כיצד הגיע "איש מסכן חכם ומלט הוא את העיר בחכמתו" (קהלת ט, טו), כשהכוונה על היצר הטוב שממלט את הגוף מהיצר הרע, כמו שפירש שם רש"י. "ואמרתי אני, טובה חכמה מגבורה" (שם, טז).

י מעניין לציין לדברי רבינו בליקוטי מוהר"ן תורה מ"ט, שכותב: "היצר הרע הוא טפשות הלב, כמו שכתוב 'ומלתם את ערלת לבבכם', ותרגומו 'ת טפשות לבבון'. וטפשות, הוא קלקול הבריאה, שהיא על ידי החכמה" (ליקוטי מוהר"ן, מט).

כ עיי"ש (ובסעף ב') שהאריך בזה.

ל "וכמובא בכתבים שיש בזה סוד גדול, שצריכין כלל ישראל שהם בחינת יעקב, לקבל את השפע והברכות בגניבה דייקא" (שם, עיי"ש).

פי כל מה שרציתי 'להתחכם' בתחבולות ועצות כנגד אויבי נפשי, לא עלתה בידי מאימה.

(שם, פ)

ובעצם כסילות דעתנו לא חסנו על נפשנו 'להתחכם' ולהתגבר על התאוות, עד אשר נעשו הרגל אצלנו כל התאוות רעות, ועל ידי זה באנו לכמה חטאים ועוונות ופושעים בשוגג ובמזיד באנס ובכרצון.

(שם ח"ב, א)

למדני והורני במה יזכה נער כמוני, מלא עוונות כמוני, חלוש כח כמוני, למצא דרך ונתיב ועצה איה להתחזק כנגד כל מיני הנצרים רעים בכל פעם. ואיה 'להתחכם בחכמה אמתית', ולהתגבר בכל מיני התגברות, בכל עת ועת ובכל דרגא ודרגא, בכל מיני עליות וירידות שבעולם.

(שם, צב)

שאזנה 'להתחכם מעתה ולהשכיל על דרכי, ולבער הרע מקרבי, ולבטל הרוח שטות ממני, ולזכות לתשובה שלמה באמת.

(שם ח"ב, כט)

♦ ♦ ♦

גם ה"התחזקות" על כל סוגי חלישות הדעת בעבודת ה', מוגדרת בלשון מוהרנ"ט כ"חכמה", ולעומת זאת, החולשה והנפילה מוגדרת כ"טיפשות"...

והרי דוגמאות ספורות:

צריך לידע כל אחד מישראל שרוצה לחוס על נפשו ולצאת מהמתו ולהתקרב לצדיקי אמת וכוונתו באמת לשוב להשם יתברך, צריך לידע שבהכרח שיעברו עליו כמה וכמה משברים וגלים ובחינות ונסיונות וצרותים. ואם לא יהיה 'שטות ופתי וכסיל' ולא ינח את מקומו בכל מה שיעברו עליו, בודאי יזכה לאחרית טוב לנצח.

(ליקוטי הלכות, קריאת התורה ו, לח)

מי שאינו טפוש, יכול להבין ממה ששמע וראה בספרים את כל המעשה אשר נעשה תחת השמש עם כל אחד בכל דור ודור, אשר רבים רבים נטרדו על ידי אלו הסבובים והבלבולים וכו' ורמנא לצלון, ואשריהם אותם שנשארו קמים בעבודתם. ועקר היסוד של אותן שנשארו הוא על ידי התחזקות אמתית 'שהבינו' מה שנעשה בעולם ולא הניחו עצמן להפיל בשום אופן.

(עלים לתרופה, מכתב מיום ה' למב"י תקצ"ו)

כי באמת רבים נכנסו בעבודת ה', כי רב ישראל מתגעגעין לה' יתברך ומתחילין בעבודתו בכל דור ודור, ואף על פי כן זעירין אנו שזוכין להתקרב לה' יתברך פראוי. אך עקר החלוקה הוא רק מחמת ענין הנ"ל. שרוב הנכנסין בעבודתו יתברך ועובדיו אותו יתברך באמת איזה זמן ארץ או קצר, אבל אחר כך כשמתחילין להתגרות בו ולהפילו מעבודתו, הוא שוב לאחור ונופל מעבודת השם יתברך ונשאר למטה, ועל פן אין זוכין למה שצריכין לזכות. אבל הצדיקים האמתיים זכו 'להתחכם' ולהתגבר לבלי לפל משום ירידה ונפילה שבעולם, רק התחזקו עצמן בכל פעם אף על פי

שעבר עליהם מה שעבר, ועל ידי התחזקות שלהם זכו למה שזכו, אשרי להם.

(ליקוטי הלכות, אונאה ג, א)

אם לא יהיה טפוש, ולא יפל בדעתו בשום אופן בעולם, ויתגבר ויתחזק ויתאמץ בתפלה יותר ויותר, אזי על ידי רבוי התפלות יכמרו רחמיו יתברך, עד שהשם יתברך יפנה אליו ויאר לו פניו וימלא חפצו ורצונו בכח הצדיקים האמתיים, ויקרבהו ברחמים ובחמלה גדולה.

(ליקוטי עצות, תפילה ג)

"ויחכם מכל האדם"

אם הזכרנו את חיבתו של רבינו ל'חכמה', וראיתו בה תנאי ליכולת להילחם עם היצר הרע - נזכיר על קצה המזלג, את חכמתו העצומה והמופלגת של רבינו ז"ל.

שכן:

רבנו ז"ל, לבד שהיה צדיק גדול ונוכח - חוץ מזה, היה חכם מפלג גדול.

(מכתב מרבי אהרן לייב ציגלמן הי"ד, מותך כתי, י"ד לעומר תר"פ)

עוד בהיותו ילד

היה חכם גדול ומפלג בחכמה מאד מאד, גם בימי קטנותו ובימי נעוריו, כאשר היה מפרסם לכל מקוריו.

(שבחי הר"ן, יג)

ולאחר שגדל, בשנים ובחכמה - גדלה חכמתו עד אין שיעור. וכמסופר על הרה"ק רבי הירש לייב מאליק זיע"א:

לאחר שרבנו היה אצלו, אמר הרב הקדוש רבי הירש ליב לאנשיו על רבנו: "חכם הוא כל כך, עד שלהמליץ עליו את הפסוק (הנאמר על שלמה המלך עליו השלום) 'ויחכם מכל האדם' אינו מספיק". קלוג איז ער, אז 'ויחכם מכל האדם' איז אויף איהם קארג צו זאגן!"

(שי"ש"ק ב, רנד)

לא רק מעריציו הפליגו בחכמתו, אלא אף "החולקים העצומים" שעליו, הוכרחו להודות בכך שהוא "חכם נפלא מאד".

ומי פתי יהיה על חכם עתיק מפרסם בעמק חכמתו הנשגבה, כמו אדוננו מורנו ורבנו הקדוש זכר צדיק לברכה. שגם כל החולקים העצומים מודים על כל פנים שהיה חכם נפלא מאד!

(ליקוטי הלכות, מילה ה, כח)

גם חכמי האומות, להבדיל א"ס הבדלות, הפליאו את חכמתו.

ואביר הרופאים החכם ראפופארט אמר על הר"ן, שבהחכמתו משיב חכמים אחר. כי

נ יש לציין למה שאמר רבינו לרבי יודל בעת התקרבותו: "הלא אני אדם כמותך, רק אני חכם יותר ממך. נאך איך בין קלוגער פון דיר" (אבניה ברזל, שיחות וסיפורים מרבינו ז"ל, כג) עיי"ש באריכות.

נ עיין בחיי מוהר"ן, שמלבד מה שהלמדנים וחכמי התורה התבטלו בפניו בקיאותו וחכמתו העצומה, הר"ן שגם הרופאים שדיברו עמו השתוממו מחכמתו. וז"ל בתוך דבריו: "ואחר כך היה לפניו דאקטער אחד ודיבר עמו, ולא ידע גם כן כלל" (חיי מוהר"ן, רסה) עיי"ש.

המשפילים אשר בזמנו אמרו, שעליו נאמר הפסוק ויחכם מכל האדם.

(אגרת ר' יצחק אייזיק מבורקשט, כתי"עמוד 4)

אלא שדווקא חכמתו העצומה, היא זו שהביאתו לידי תמימות ופשיטות מופלאה.

וזה היה עקר חכמתו הגדולה מאד, כי מעצם הפלגת חכמתו, וזה תכף לחכמה זו, שאין צריכים שום חכמה כלל בעבודת השם. כי זה עקר החכמה הגדולה מן הכל (פמבאר בדברינו פמה פעמים) שלא להיות שום חכם בעבודת השם, רק בתמימות ובפשיטות בלי שום חכמות כלל.

(שבחי הר"ן, יג)

ומכותלי הדברים אנו נוכחים שוב, שה"תמימות ופשיטות" עליה מדבר רבינו, אין לה דבר ולא שמוץ דבר עם ה"טפשות" וחסרון הדעת. אלא אדרבא, היא פרי הילולי החכמה.

דיבוריו ועצותיו כלולים מ'תמימות' ו'חכמה'

ואכן, דברי רבינו הם שילוב מדהים של "חכמה נפלאה ועמוקה", יחד עם "תמימות גמור בתכלית הפשיטות"...

אשרי אנשיו העומדים לפניו לשמוע חכמתו ותמימותו. כי בכל דבור ודבור ובכל תנועה ותנועה מדבריו ותנועותיו הקדושים והטהורים והנוראים מאד, היה כלול בכל אחד ואחד חכמה נפלאה ועמוקה, ותמימות גמור בתכלית הפשיטות באמת. כי תמימות וחכמה אמתית כלו חד, כמובן למשפיל באמת.

(חיי מוהר"ן, תיג)

במכתביו, חוזר שוב ושוב מוהרנ"ת על כך, ומפליג בנפלאות החכמה והתמימות הכלולים בכל דיבוריו ומדיבוריו של רבינו.

והרי כמה מלשונותיו:

שתזכר היטב בכל יום ובכל עת את כל הדבורים הקדושים האמתיים, התמימים בכל מיני תמימות, ואף על פי כן הם עמקים עמקים מאד, מלאים חכמה עמוקה אמתית, עמקות לפנים מעמקות עד אין סוף ואין תכלית! אשר עליהם אין להוסיף ומקם אין לגרע, כי אם לעין בהם ולשום לב עליהם. (עלים לתרופה, מכתב קצד)

דבריו הקדושים והנוראים והעצומים והנפלאים, והתמימים בתכלית אמתת עמקות התמימות באמת.

(שם, מכתב מיום ה' תצוה תקצ"ג)

דבריו הקדושים והנוראים האמתיים, העמקים בכל מיני עמקות, התמימים בכל מיני תמימות אמתית! אשרינו מה טוב חלקנו שזכינו לשמוע כל זה, אשרינו על כל דבור ודבור ועל כל שיחה ושיחה וכו' ששמענו ממנו זכרוננו לברכה.

והכל על פי מים עמקים עצה של הנחל נובע מקור חכמה, שבכחו הגדול ודבריו העמקים והתמימים הוא משמח גם אותנו בנפלאותיו העצומים.

(שם, מכתב מיום ג' פקודי תר"ד)

לא נמצא מי שיחזק כל כך בעצות נפלאות פאלו כמו אדוננו מורנו ורבינו זכרוננו לברכה, אשר מחזק ומקים ומשיב את כל הנפשות אפלו היורדים מאד מאד בכמה מיני לשונות עמקים ותמימים. וכלם נלקחים ממקום שנקלקים דלית מחשבה תפיסא תמן.

(שם, מכתב קצד)

גם על דיבוריו שלו עצמו, כותב מוהרנ"ת לבנו:

עצורנו השם יתברך לדבר בסעדה שלישית של אתמול, דברים נפלאים, עמקים ותמימים מאד!

(שם, מכתב מיום א' בהעלותך תקצ"ג)

שכן, כבר העיד מוהרנ"ת על דיבוריו:

אינם מלבי חס ושלום, רק מלב הצדיק הקדוש והנורא מאד זכר צדיק וקדוש לברכה, וכלם נובעים ויוצאים ממקור החכמה אמתית ותמימה, נורא מאד, אשר אין חקר לתבונתו.

(שם, מכתב מיום ד' עקב תר"א)

♦ ♦ ♦

כאלה הם דיבוריו של רבינו, וכך היא גם דרכו בה הוא מוליך אותנו:

שמנהיג ישראל בתמימות ובפשיטות כל כך, בשכל גדול!

(שם, מכתב מיום תענית אסתר תקצ"ה)

שכן, כל עצותיו ודרכיו בהם הוא מודריך אותנו, על אף שהם פשוטים ותמימים, יש בהם עמקות עצומה.

כי באמת לאמתו, התמימות ופשיטות של דבריו רבנו זכרוננו לברכה, עמק עמק מאד, עמק עמק מי ימצאנו. ויש בכל דבר ודבר שגלה הוא זכרוננו לברכה תלי תלין של הלכות, מעינות תהומות ויוצאים בפקעה ובהר, כי כל דבריו הם פמעיז הנובע. (ליקוטי הלכות, הקדמה)

מוהרנ"ת אף נוקט בדוגמאות, כשבתוך דבריו הוא מזכיר את עצת איה':

וכן בשארי עצות ודרכים נפלאים שגלה הוא זכרוננו לברכה, כמו התורה "ואיה הנשה לעלה" בלקוטי תניינא סימן י"ב, שהעצה המבארת שם עמוקה מאד, הינו שהפשיטות והתמימות של העצה והדרך הנה עמק מאד, וצריכין להרחיב הדבור בזה הרבה ולדבר מזה בכמה לשונות.

(שם)

במקום אחר הוא מכנה את עצותיו של רבינו "עצות דקות ועמוקות"; עצות שיש בהם דקות ועמוקות...

עין שם היטב ושים לב היטב להבין הדברים, בפרט להבנים למעשה. להכניס בלבך העצות 'הדקות', העמקות, האמתיות, לקימם בתמימות ובפשיטות.

(ליקוטי הלכות, תחומין ו, ה)

כך שלמעשה, ה"תמימות" חייבת להכיל בתוכה יכולת להרגיש

ס הרי ב' מראי מקומות בענין זה: "אמרת אחכמה והיא רחוקה ממני, היינו זה עיקר החכמה - שישכיל שרחוק ממנו החכמה" (ליקוטי מוהר"ן תניינא, פג). "ובאמת, אחר כל החכמות, אפילו מי שידע חכמות באמת, אחר כל החכמות צריך להשליך כל החכמות ולעבוד את ה' בתמימות בפשיטות גמור בלי שום חכמות. וזה היא החכמה הגדולה שבכל החכמות, לבלי להיות חכם כלל! כי באמת אין חכם בעולם כלל, ואין חכמה ואין תבונה נגדו יתברך" (ליקוטי מוהר"ן תניינא, מד).

ע כי באמת כל דברי מוהרנ"ת ז"ל מראש ועד סוף, הכל מאדמו"ר זצ"ל מעצמו. כאשר שמעתי מאבי הרני כפרת משכבו ששמע מפיו הקדוש שאמר פעם אחת בזה הלשון: מיום שנתקרבת לאדמו"ר זצ"ל, לא מבעיא דיבור של תורה איני יכול לומר רק המושרש בדבריו הקדושים (הן הכתובים, והן הבלתי כתובים, כי אדמו"ר זצ"ל הרבה לדבר ולשיח עמו גם כמה וכמה דיבורים ושיחות שלא הביא אותם על הכתב) רק אפילו דברי צחות (בעסקי חול) איני יכול לומר רק המושרש בדברי אדמו"ר זצ"ל" (כוכבי אור, אנשי מוהר"ן, פתיחה. בהערה).

זאת מלבד, מה שהאדם חייב גם להיות 'מבין דבר מתוך דבר', ולא להסתפק רק במה שכתוב, אלא להבין את המסתתר בין השיטין...

שֶׁבֶכָל דְּבוּר וְדְבוּר שֶׁאֲדַמּוּר ז'ל יוֹרְנוּ וּלְמַדְנוּ, עוֹד יִרְמֶז לָנוּ לְהִבִּין מַעֲמָנוּ עַל יְדֵי רְמֵזֵי יְדֵי חֻכְמָתוֹ הַקְּדוּשָׁה הַמְּלַבֵּשִׁים גַּם הַיּוֹם בְּסִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים. וְכַמּוּיָן מִזֶּה בְּהַמְעָשָׂה שֶׁל הַבְּנִים שֶׁנֶּחֱלְפוּ שֶׁהִתְקוּן שֶׁל הַבֵּן מִלֶּךְ שֶׁהוּא מְרַמֵּז עַל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל כְּמוֹכָא בְּלִקּוּטֵי הַלְכוֹת בְּרַפְתָּ הַשְּׁחָר הַלְכָה ג' לֹא הָיָה רַק כְּשֶׁנֶּעֱשֶׂה 'מִבֵּין דְּבָר מִתּוֹךְ דְּבָר'.

(כוכבי אור, ששון ושמוחה, הערה ג)

ועקר ההתחזקות על פי כל דרכי עצותיו, אף על פי שגלה אותם בפרוש וצריכים להאמין בדבריו ולקיים בפשיטות, אף על פי כן עדו צריכין להבין מרחוק הרמזים ... שהם עד אין סוף ואין תכלית.

(עלים לתרופה, מכתב מיום תענית אסתר תר"ג)

"מצוה גדולה לחדר השכל"

מלבד מה שנצרכת לנו 'חכמה' לקבל את התמימות העמוקה שבדברי רבינו, הרי שגם באופן כללי, מעודד אותנו רבינו 'לחדר את השכל', ולהבין כל מה ששייך להבין בשכל האנושי.

פי האמת, מה שהגביל השם יתברך לשכל האנושי שיוכל להבין, הוא מצוה גדולה לחדר השכל, להבין הדבר על בריו, ועל זה נאמר (אבות פרק ב): 'ידע מה שתשיב לאפיקורוס'.

(ליקוטי מוהר"ן, סב)

אין די בכך שהאדם ישובור את כח המדמה - מקור התאוות הבהמיות - אלא עליו גם להוסיף "להקור עם שכלו ולהשתמש בו", עד אשר יוציא את מתיקותו ועמקותו מההעלם אל הגילוי, מהכח אל הפועל.

וכל זמן שלא הוציא שכלו אל הפעל, שלא השתמש בשכלו עדן, אז אצלו השכל בכח. אף על פי שפכר שבר המדמה, אז נתקומם תכונת שכלו פי 'כשזה קם זה נופל', אבל השכל עדן בכח. ואחר כך כשחוקר בשכלו ומשתמש בו, אזי השכל בפעל ... שהוציא מתיקות שכלו מכח אל הפעל.

(ליקוטי מוהר"ן, כה)

כשהשלב הסופי בענין ה'דעת', היא להגיע

לשלמות הדעת, הינו שזוכה לדעת שאי אפשר לאדם לידע יותר, אזי יש הפרש בין דעת האדם בשלמות, לדעת השם יתברך, בחמש בחינות. והם מפרשים בספרים.

וצריך האדם להשתדל שיגיע לשלמות הדעת, מה שאי אפשר לאדם לידע יותר. ולא יהיה הפרש בין דעתו לדעת השם יתברך, רק בחמשה דברים אלו. שאלו חמשה דברים אי אפשר לשכל אנושי לדעת, אם לא מי שהוא למעלה ממין אנושי.

(ליקוטי מוהר"ן, נג)

כשהמטרה בכל זה, היא כמובן: להעמיק את התמימות ולעשות בה שימוש נכון!

וכל יגיעתנו ועמלנו תמיד לקנות ולהשיג החכמה, אינו אלא בכדי להבין ולהשפיל על ידי זה סוד התמימות

פ עיי"ש באריכות נפלא, ביאור ענין זה של הבנת הרמזים.

והפשיטות האמתי שאין לו קץ ותכלית, ולהשתמש בו כראוי בכל פרטי חיינו בגשמיות וברוחניות.

(שערי צדיק, חלק ה, מכתב קסו)

גם כשמדובר ב'אמונת חכמים', אשר עליה כבר הזהיר רבינו שעל האדם

להשליך מאתו כל החכמות, ולסלק דעתו כאלו אין לו שום שכל, בלעדי אשר יקבל מהצדיק והרב שבדור. וכל זמן שנשארו אצלו שום שכל עצמו, אינו בשלמות, ואינו מקשר להצדיק.

(ליקוטי מוהר"ן, קכג)

הרי שגם עליה, ממליץ רבינו שתהיה עם 'דעת' והבנה... וכלשוננו:

כשהאדם הוא מאמין בהצדיק בלי שום דעת אפשר לו לפל מהאמונה, כי מאמונה לבד אפשר לפל, אבל אם יש לו גם דעת שמבין גם בהדעת, אזי אי אפשר לו לפל.

(ליקוטי מוהר"ן, רנה)

שכן, על אף

שאנחנו מצוים לשמוע בקולם ולעשות ככל אשר יורו אותנו ושללא לסור מדבריהם ימין ושמאל, אף על פי שאומרים על שמאל שהוא ימין ועל ימין שהוא שמאל כמו שדרשו חז"ל - אף על פי כן, הגבילו לנו שטח ששם דוקא יש צורך להבין אותם בשכל, כמבאר בליקוטי מוהר"ן סימן רנ"ה, עין שם. כי זה לצורך חזק וקיום האמונה, הינו לצורך זכור וברור המדמה, שישאר תמיד זה וצולל וברור, בלי שום עכירות ובבלבול הגורם לגלישה לאמונות כזביות דחמא ליצלן.

(שערי צדיק, חלק ח, מכתב תל)

וכן תועיל האמונה בדעת שלא יהיה בבחינת 'פתי יאמין לכל דבר', הינו שלא יאמין בשקרנים וצבועים שעושים מעשה זמרי ומתדמים לעיני בני אדם כצדיקים גמורים. וכן תצילהו תמיד מלהתקרב למפרסמים של שקר שהעמידם בפעל דבר להכריח בני אדם תחת ממשלתם ולהטעות ולהטות לפס מדרכי ולמודי הצדיק אמת על ידי דבוריהם ומעשיהם ... וגם אם כבר נפל אצלם, תעמד לו החכמה והדעת להבין איך להמלט מהם ולבוא להתקרב אל הצדיק האמת.

(שערי צדיק, חלק ה, מכתב קסו)

אמור מעתה:

אם לא ישתמש האדם בשכלו הבריא, עלולה ה"אמונת חכמים" להפוך לאמונה כוזבת שתדרדר אותו לעברי פי פחת.

בהמה טהורה ולא טמאה!

הן אמת שעל האדם להיות תם כ'בהמה', וכדברי חז"ל:

אדם ובהמה תושיע ה', ואמר רב יהודה אמר רב: אלו בני אדם שהו ערמיו בדעת ומשמיו עצמן כבהמה!

(חולין ה"ב)

אך יש בכך "חכמה ומלאכה גדולה" ... וכפי ששח רבינו ואמר:

שהוא חכמה ומלאכה גדולה להיות כמו בהמה. וזה בחינת "כל אשר נתן ה' חכמה בהמה", הינו שהוא חכמה לעשות עצמו כבהמה (וכמו שאמרו רבותינו ז"ל על פסוק "אדם ובהמה תושיע ה'" - "אלו בני אדם שערמנים בדעת ומשמין

צ בהזדמנות אחרת, העיד רבינו שהוא ואנשיו, הם אלו הנכללים בגדר "דע מה שתשיב", וכמובא בחיי מוהר"ן: "שמעתי שאמר רבינו ז"ל בזה הלשון: איין דע מה שתשיב לאפיקורוס? בין איך [= אני הוא ה"דע מה שתשיב לאפיקורוס"]. ועוד שמעתי שאמר על ענין הנ"ל: אני ואנשי" (חיי מוהר"ן, תיח). ק עיין באריכות בליקוטי הלכות (קידושין ג, יח) שהמטרה של כל ההשגות ה'פרטיות', היא לחזק את הידיעה והאמונה ה'כללית'.

עצמן כְּהִמָּה". וכמו שְׁאָמַר אֶסֶף "וְאֵנִי בָעֵר וְלֹא אֶדַע
בְּהִמּוֹת הָיִיתִי עִמָּךְ".

(שיחות הר"ן, טו)

ומי שאֵינוּ בקי ב"חכמה ומלאכה גדולה" זו, ועושה עצמו
כ"כְּהִמָּה" מבלי שיהיה "ערום בדעת" - עלולה הסטרא אחרא
לינוק ממנו, ולהפוך אותו לכהמה ממש. אשר כמובן, אין לה שום
מקום של חשיבות בתורת רבינו, על אף היותה תמימה ונטולת
כל שכל...

כִּי בִקְדֻשָּׁה זֹאת הַבְּחִינָה יִקְרָה מֵאֵד, הֵינּוּ בְּחִינַת 'בְּהִמָּה',
הֵינּוּ לַעֲשׂוֹת עֲצָמוֹ בְּהִמָּה כְּאֵלוֹ אֵין בּוֹ שׁוּם דַּעַת כָּלֵל
כְּמוֹ שְׁאָמַר דָּוִד "וְאֵנִי בָעֵר וְלֹא אֶדַע בְּהִמּוֹת הָיִיתִי עִמָּךְ",
וְכִמּוֹ שֶׁכָּתַב אֲדָמוֹר ז"ל עַל פֶּסוּק "כָּל אֲשֶׁר נָתַן ה' חֲכָמָה
בְּהִמָּה", שֶׁהִיא חֲכָמָה גְּדוּלָּה לַעֲשׂוֹת עֲצָמוֹ בְּהִמָּה. כִּי עַל
יְדֵי זֶה עָקַר קִבְּלַת הַדַּעַת וְהַשְׁכָּל הָאֵמֶת, כִּי זֶהוּ בְּחִינַת
עֲצָמוֹת הַמֶּלֶךְ ... אֲבָל אֵת זֶה לַעֲמֵת זֶה עֲשֵׂה אֱלֹקִים וְכָכֵל
דָּבָר יֵשׁ טוֹב וְרַע, וְעַל כֵּן לַפְּעָמִים מִתְגַּבֵּרֶת הַסְטֵרָא אַחֲרָא
וְיוֹנְקֶת מִבְּחִינַת עֲצָמוֹת הַמֶּלֶךְ, כִּי עָקַר יִנְיָקָתָם מִבְּחִינַת
הַעֲדָר הַדַּעַת ... כִּי בְּאֵמֶת צָרִיכִין לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָל דָּבָר
וּבְכָל מִדָּה בְּמִקוֹמוֹ וּבְשַׁעְתּוֹ בִּקְדֻשָּׁה וּבְטַהֲרָה כְּרֹאזִי.

(ליקוטי הלכות, פקדון ד, ד)

עלינו להבדיל בין הטמא ובין הטהור, "בין הַבְּהִמָּה הַטְּהוֹרָה
לְטִמְאָה" (ויקרא כ, כה). ולהזהר שלא תהפוך האמונה התמימה,
לאמונה כוזבת וטיפשית.

וכדברי מוהרנ"ת:

עָקַר הָאֱמוּנָה הִיא בְּבִחִינַת 'בְּהִמָּה' שִׁישִׁים עֲצָמוֹ כְּבְּהִמָּה
שְׁאֵין לָהּ שׁוּם דַּעַת, אֵךְ צָרִיכִין לְשַׁמֵּר עֲצָמוֹ מֵאֲמוּנוֹת
כּוֹזְבִיּוֹת שֶׁלֹּא יִהְיֶה "פְּתִי יֶאֱמִין לְכָל דְּבָר". וְזֶה בְּחִינַת
בְּהִמּוֹת טְהוֹרוֹת וּבְהִמּוֹת טִמְאוֹת שֶׁהִזְדַּקְנוּ ה' יִתְבָּרַךְ
לְהַבְדִּיל בֵּין הַטִּמְאָה וּבֵין הַטְּהוֹרָה, כִּי הָאֱמוּנָה הִיא בְּבִחִינַת
בְּהִמָּה כְּכָל אֵךְ אֱמוּנָה יִשְׂרָאֵל דִּקְדֻשָּׁה שֶׁהִיא אֱמוּנַת יִשְׂרָאֵל
הִיא בְּחִינַת בְּהִמּוֹת טְהוֹרוֹת. וְאֲמוּנוֹת כּוֹזְבִיּוֹת הֵם בְּחִינַת
'בְּהִמּוֹת טִמְאוֹת'.

(ליקוטי הלכות, בכור בהמה טהורה ג, ב)

◆ ◆ ◆

ומ"בהמה" ל"נער":

התמימות כ"נער", חביבה מאד בעיני ה', ועל כך משבח ה' את
ישראל ואומר:

כִּי נֶעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְיֶהוּ.

(הושע יא, א)

ר' ובענין המובא בשיחות הר"ן שיחה ק"ג, יבואר אי"ה במקום אחר.

ש' ראה שיחות הר"ן, פז.

והתמימות הזאת היא בְּחִינַת "כִּי נֶעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְיֶהוּ"
... וְזֶה בְּחִינַת "חֲנוּךְ לְנֶעַר עַל פִּי דָרְכּוֹ גַם כִּי יִזְקִין לֹא יִסּוּר
מִמֶּנָּה", הֵינּוּ שְׁצָרִיכִין לְחַנּוּךְ אֶת הָאָדָם בְּדֶרֶךְ הַתְּמִימוּת
וְהַפְּשִׁיטוּת דִּקְדֻשָּׁה כָּל כֶּף שֶׁהָאָדָם בְּחִינַת 'נֶעַר', עַד אֲשֶׁר לֹא
יִסּוּר מִדֶּרֶךְ הַתְּמִימוּת דִּקְדֻשָּׁה.

(נחת השולחן, שיחה פז)

אך כל זה, כשהיא מודרכת ושמורה ע"י החכמה דקדושה.
אחרת, היא 'נערות' של שטות. שכן:

גַּם בְּתִמְימוּת אִסּוּר לִהְיוֹת שׁוֹטֵה, כִּי זֶה בְּחִינַת 'נֶעַר'
מִמֶּשׁ, שֶׁעוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה נְעוּרֹת וּשְׁטוּת. וְעַל זֶה נֶאֱמַר "אִי
לֶךְ אֶרֶץ שְׁמֶלֶכְךָ נֶעַר" (קהלת י, טו). וְכִמּוֹ שֶׁמִּצִּינוּ בְּרַחֲבָעַם
שֶׁשָּׂגָה בָּזָה מֵאֵד שֶׁהִלָּךְ אַחֵר עֲצַת הַנְּעָרִים.

(שם)

◆ ◆ ◆

סוף דבר הכל נשמע:

ה"תמימות" חייבת להיות מלווה תמיד ב"חכמה"!

והחכמה והתמימות הֵם שְׁנֵי רַעִים זֶה לָזֶה. כִּי גַם
בְּתִמְימוּת אִסּוּר לִהְיוֹת שׁוֹטֵה כְּמִבְּאֵר בְּהִשְׁחָחוּת, וְכֵן עָקַר
שְׁלֵמוֹת הַחֲכָמָה הִיא עַל יְדֵי תְּמִימוּת.

(פרפראות לחכמה, סימן ה' תניינא, אות טז)

וכשה'תמימות' נשארת לבדה, ללא רעותה הטובה, ה'חכמה' -
הופך האדם לבעל מום...

כִּי צָרִיכִים לְכָלֵל הַחֲכָמָה עִם הַתְּמִימוּת יַחַד, שֶׁהָאָדָם בְּחִינַת
זְקֵנִים עִם נְעָרִים, בְּחִינַת גְּדוּלִים וְקִטְנִים. "יִשֵּׁשׁ בֵּה תְּמִימִים
וּבְעֵלֵי מוֹמִים", כִּי בְּהַתְּמִימוּת הַזֶּה, אִם הוּא בִּקְדֻשָּׁה וְכָלֵל
עִם הַחֲכָמָה וְהַמּוֹחִין דִּקְדֻשָּׁה אֵין נִקְרָאת 'תְּמִימוּת', בְּחִינַת
"כִּלְכֵּל יָפֶה רַעֲיָתִי וּמוֹם אֵין בָּהּ". אֲבָל גַּם בְּתִמְימוּת אִסּוּר
לִהְיוֹת שׁוֹטֵה כְּכָל, כִּי אֵין לָהּ בְּעַל מוֹם גְּדוּל יוֹתֵר מִזֶּה! כִּי
יִדַּעַת חֲסִרְתָּ מִה קִנְיָתָ.

(נחת השולחן, שיחה פז)

◆ ◆ ◆

אנו מסיימים בזאת את מאמרנו זה, כשלא נכנסנו עדיין כלל
לבאר מהי אותה 'חכמה' הנצרכת לנו עבור התמימות, לשמרה
ולכוונה.

במאמרנו הבא, נרד אי"ה מעט לפרטים, להדגים ולבאר כיצד
אין להיות 'שוטה' בתמימות. ונצעד בעקבותיהם של אנשי שלומנו
האמיתיים, אשר כהגדרתו של רבי אברהם ב"ר נחמן, היו הם:

חֲכָמִים בְּחֻמַּת הַתְּמִימוּת וְהַפְּשִׁיטוּת!

(כוכבי אור, אנשי מוהר"ן, ראשית דבר)

וְדַבְּרִיו מוֹסְבִים עַל דְּבָרֵי הַגְּמָרָא בְּסוּכָה, שְׁאוֹמֶרֶת עַל הָאֲתֵרוֹג "פְּרִי עֵץ
הָדָר": "אֵל תִּקְרִי הָדָר אֲלֵא הָדִיר, מִה דִּיר זֶה יֵשׁ בּוֹ גְּדוּלִים וְקִטְנִים,
תְּמִימִים וּבְעֵלֵי מוֹמִין, הִכִּי נִמִּי יֵשׁ בּוֹ גְּדוּלִים וְקִטְנִים תְּמִימִים
וּבְעֵלֵי מוֹמִין" (סוכה לה ע"א). עיי"ש בדבריו ותבין.

וְאֵל וּלְכֵן, נֹא לֹא לְהִסִּיק מִסְקִנּוֹת מוֹטְעוֹת, וְלִהְיוֹן
אֵת ה'תְּמִימוּת' לְמַצָּרֵךְ נָדִיר שֶׁהִיא מִנַּת חֲלָקִים רַק
שֶׁל ה'חֲכָמִים' הַגְּדוּלִים. בּוֹ זִמְנָן שְׁלֵאֲמֹתוֹ שֶׁל דְּבָר,
הִיא נִחְלָתוֹ שֶׁל כָּל יִהוּדִי בְּאִשֶּׁר הוּא שֵׁם, "כִּי זֶה כָּל
הָאָדָם" (עיי' ליקוטי מוהר"ן תניינא, יט).

כדבר איש אל רעהו

שיחת ידידים בנתיבי ההתבודדות

נתן פלדמן

להתבודד על התבודדות

בלי להטעות את עצמנו, בעין האמת, נראה שכל מה שחסר לנו זה רק קביעות בהתבודדות. ואם יש לנו על מה להתבודד ולדבר עם ה' בימי הפורים הקדושים זה לבקש ולהתחנן מה' עם כל הלב 'אנא ה', פתח לי שערי תפילה, קשה לי, תראה לי, תלמד אותי איך מתבודדים, איך מוצאים נתיב שהוא רק ביני לבינך, שבו אני אוכל לפרש כל יום את כל אשר על ליבי לפניך. זה לא אומר שאנחנו צריכים לוותר על כל מה שרצינו להתבודד ולהתפלל בליל או ביום פורים, אכן זהו יום שבו כל הפושט יד ומתפלל נותנים לו, כל ישועה גשמית ורוחנית מושפעת ויורדת ממעל ביום הנורא, אבל טיפש מי שלוקח מה שיעזור לו ביום יומיים הקרובים ומשאיר באוצר את הכרטיס שיסדר לו את כל החיים ברוחניות ובגשמיות. שומה עלינו להיות חכמים ולדעת מה העיקר, להתבודד לבקש ואפילו להתעקש, אנא ה' זכה אותנו לדעת להשכיל ולהבין את ערכה של התבודדות יומיומית, תעזור לנו להגיע אליך בשנה הבאה ממקום אחר לגמרי.

עבודת ההתבודדות היא העבודה עליה ניטשת המלחמה יותר מכל העבודות האחרים. המן עמלק יותר ממה שהוא רוצה לקרר אותנו באלף ואחד דברים, הוא רוצה לצנן את האש בעצמה, הוא רוצה לקרר את מה שבאמת מחמם אותנו ומבעיר אותנו בעבודת ה' בכל פעם מחדש. הוא רוצה לקרר אותנו מהתבודדות.

♦ ♦ ♦

עוד נקודה לסיום:

זה לא קשור לפורים, אבל זה נוגע גם לפורים. בכל דבר חשוב, יש את מה שחשוב יותר. גם בהתבודדות יש כמה וכמה מדרגות, יש התבודדות בחדר אבל יותר טוב בשדה, יש את התבודדות במשך כל שעות היום ויש את התבודדות של חצות לילה שבועדי יותר מעולה. אבל בסוף צריך לזכור שהתבודדות כדאי שתשאיר לנו זיכרונות כמה שיותר טובים. ומשום כך עלינו להשתדל לבחור את התבודדות לפי מה שיותר נוח לנו, כדי שהזיכרון שלנו יהיה כמה שיותר חיובי, למי שנוח לשבת על סלע שישב וייהנה, אבל מי שצריך כיסא הוא יפסיד אם הוא יתעקש לא לקחת כיסא. מי שנוח לו יותר להתבודד בחדר לא צריך להתעקש על שדה, ומי שמפחד ללכת בלילה לבד אין שום בעיה להתבודד ביום, העיקר להתבודד.

ה הפך לנוהג קבוע.

גם מי שבמשך השנה לא זוכה לקביעות יומיומית ולהתבודד מידי יום שעה לפניו יתברך, הרי שבימי הפורים הקדושים, ימים בהם כל השערים פתוחים, נוהגים כלל אנשי שלומינו להתעורר בחצות הלילה בעת אשר נדדה שנת המלך לצאת ליערות ולשדות בכל רחבי הארץ ולשפוך את שיחם לפניו, להתחנן על נפשם ועל עמם, עד אשר יושיט המלך את שרביט הזהב וימתיק את כל גבורותיו. מי שנמנה על לגיונו של מלך, אלו הזוכים להתבודד מידי יום שעה, מגיעים גם בלילה זה כבקאים ורגילים, הקשר הקבוע, הרציפות היומיומית, מביאים אותם ממקום אחר לאותה שעה מיוחדת בליל פורים.

אך כמי שלא תמיד זכה לכך, יודע שלפעמים בליל פורים, נלווית לאותה שעה קדושה תחושת החמצה וחוסר בהירות. הרי אם ה' עוזר ופותח את כל השערים אז כמו שכבר רבינו התבטא ואמר זו קרבה עצומה 'כדבר איש אל רעהו'. אך כאשר אנו מגיעים להתבודד (כשבפעם הקודמת זכינו לכך לפני חודש...) והלב והפה חתומים אפילו שמדובר בליל פורים, אנו לא מצליחים באמת להתמודד ולדעת מה אפשר לעשות. ברור לכולם שאין מאיתנו חסיד ברסלב ולו אחד, המקושר לרבינו הקדוש ומשתוקק לקיים עצותיו, שבאמת שמח ומרוצה אם הוא עומד במקום שזכה. אך אחרי שכבר יש מי שעומד בנקודה זו, צריך למצוא דרך ושביל שדווקא באותו לילה קדוש, נוכל למצוא את המסלול שעל ידו נזכה כולנו להתבודד מידי יום גם אם לא מדובר בתאריכים מיוחדים וגם אם לא מתרגשים ובאים עלינו ח"ו אירועים מיוחדים.

♦ ♦ ♦

אם נודה על האמת, לפעמים, או יותר נכון ברוב הפעמים, צורת ההתמודדות שלנו במצבים מעין אלו, אינה באותה דרך שרבינו הקדוש ומוהרנ"ת מורים לנו. בדרך כלל אנו דוחקים את השעה, מנסים בכל מחיר לסחוט כמה צעקות או דיבורים שאנו רחוקים מלומר אותם באמת, בגלל שאנחנו לחוצים מכך שאנו רחוקים, בלי לב, לא מרגישים את ה'...

אבל הפתרון לא נמצא מתוך לחץ, אלא רק כשנתחיל, בהתבודדות בעצמה, להתבונן ולהסתכל היטב מה קרה לנו,

לימוד תורת רבינו עם מוח או עם לב?

לקנות חכמה ולב אין | לימוד בספרו של רבינו עם התעוררות ה'לב' | הניגונים של התורות

צריך להיות באופן כזה שייקלט וייתרס היטב בעמקי המוח והלב, הן הרעיונות הקדושים והן העצה למעשה, שלא יישאר רק במוח, אלא יכניס ויחדיר את הדברים הקדושים לליבו שיעשו שם מהפיכה בלב.

זהו ההבדל בין 'שומע תורה' לבין 'איינגעבאקן אין הארץ' (אפרי בלב), שהליקוטי מוהר"ן חרוט על עצמותיו, ממלא את מוחו וליבו, וכל מהותו מלאה ברבינו ובתורתו.

ר' אברהם ב"ר נחמן אכן קיים את העיון באופן זה, שהיה מבלה שבוע שלם בשדות וביערות בעבודות נוראות, כאשר כל הזמן היה חי על פי התורה שבליקוטי מוהר"ן.

כאשר מחשבתו של אדם משוטטת בדברי רבינו באופן הזה, אזי ממילא עולים במוחו חידושים ועיונים עמוקים ונפלאים, וגם יסודות בעבודת ה', כפי שנראה מספרי העמוקים והנפלאים של ראב"ן, כמו כן כאשר הוא מתפלל ואומר פרקי תהלים, ומחשבתו מלאה בדברי רבינו, אזי מתוך כך עולה ברעיונו איזה חידוש או פירוש נאה על פי תורת רבינו, וכן כאשר לומד באיזה ספר, אם מדרש או זרז וכדו', מתגלים לו חידושים ופירושים נאים על פי דברי רבינו, וכך בכל צעד ושעל, בכל מקום שהוא הולך, מתחדשים לו חידושים, ולא רק בדרך דרוש וחידוש אלא אף לעובדא למעשה.

אנשי שלומינו באומן היו הולכים עם תורות רבינו תמיד, וזה היה כל חיותם, והיה חקוק על עצמותם, מאיר את עיניהם, מעשיר את מוחם, ומעורר את ליבם בשלהבת אש תמיד לעבוד את השי"ת, וכמו ר' מתתיהו הכהן ז"ל שהיה מתייגע ועמל בתורות רבינו, והיה לומד ליקוטי מוהר"ן בעיון נפלא, בדביקות וביטול כל עצמותו בעת הלימוד, והלך עמהן תמיד, ומוחו היה משוטט ומטייל בתורות רבינו, ועשה עבודות נוראות על פיהן, והיה עורך סדר של 'לילה שלם' על ציון רבינו בתפילות ובעבודות תוך כדי התעמקותו באותו מאמר שלמד, ובכל פעם התעוררו ונבעו במוחו חידושים נפלאים.

רבינו אומר (ליקוטי סי' ק"ה) שעיקר ההתקשרות אל הצדיק הוא 'אהבה', שיאהב את הצדיק אהבה שלמה. כאשר אדם אוהב את הצדיק, אזי לכל מקום שהוא פונה נתונים כל כוחות מחשבתו רק אליו. כך היו אנ"ש מביעים ומבטאים את פנימיות אהבתם ודביקותם במוח ובלב לצדיק ולדיבוריו הקדושים, על ידי שהיו מכניסים עת כל מוחם וליבם בענינו של רבינו.

כמוכן שאין דברינו כאן באים להפקיע ח"ו את פשטות העיון וההעמקה בתורת רבינו, כמו שרבינו אומר פעם בלשון תוכחה לרבי אהרן אב"ד ברסלב ז"ל "מדוע לא תיקח את ספרי ותעיין בו היטב עד שיעלה בדעתך איזה קושיא, ואח"כ תוסיף ותעיין בו עד שתבין ותדע את התירוץ על זה", וכמו שמאריך ראב"ן ז"ל בספרי בגודל ההכרח לעיין בפשיטות בתורות רבינו על פי הכללים שהתווה לנו, אך יש לידע ולהשים לפני עיניו שהמטרה בכל זה, הוא בשביל

באחד הכפרים המרוחקים מן העיר, גר איש פשוט מאד, כפרי נבער מדעת, אינו יודע קרוא וכתוב, ולמען חינוך בניו החזיק אצלו מלמד שילמד את בניו חומש ומשניות. פעם הגיע מכתב אל הכפרי, אך הוא לא יכול היה לקרוא ולהבין את תוכנו, לשם כך ביקש מאת המלמד להקריא לפניו את המכתב. המלמד התחיל להקריא את תוכן המכתב, בו נכתב שאביו של הכפרי נפטר רח"ל, המלמד המשיך לקרוא בהבעה חתומה, אבל הכפרי תיכף נפל והתעלף.

אחד הנוכחים קם מיד ושאל, הלא המלמד הוא ה"חכם" היודע לקרוא, והוא לא מתפעל כלל ולא קורה לו כלום, והכפרי הנבער וה'עם הארץ' שאינו יודע ומבין כלום, כשרק שמע דברי המלמד תיכף נתעלף, הא כיצד?! התשובה היא, בשביל המלמד היה זה משהו יבש ושכלי, לכן לא התפעל על אף שהבין היטב מה שקרא, מה שאין כן בשביל הכפרי זה היה אבא שלו! לכן הלב שלו לקח את זה קשה עד שהתעלף.

תורת רבינו אינה נלמדת עם "מוח" גרידא, היא נלמדת בעיקר עם "לב", עם רצונות וכיסופים, עם חיפוש אמת בתמימות ובפשיטות, ועם הרבה תפילות והתבודדות לעשות מהתורות תפילות, שיזכה להבין היטב את התורה, ולהבין כיצד הדברים מכוונים אליו לכל ענייניו ומעבריו, ושיזכה לקיימם כראוי באמת ובפשיטות.

רבינו ז"ל בעצמו נשאל פעם איך אפשר לקבל מאוצרו הטוב, והשיב (חיי"ט רצ"ה): **"עם הפה והלב צריכין לחתור ולבקש, מ"טן פיסק און מ"טן הארץ",** בפך ובלבבך לעשותו". נמצאנו למדים, שעל אף שיש אוצר נורא של כל מיני טוב שבעולם, אבל אי אפשר לקבל משם כי אם כשחותר ומבקש על ידי ה"פה" דהיינו תפילה והתבודדות, ועל ידי ה"לב" דהיינו חיפוש דברי רבינו מתוך לב אמת וכיסופין טהורים.

'עמקות' – הרגשה עמוקה בלב

רבי לוי יצחק בנדר ז"ל אומר (דיבורי אמונה ח"ג שיחה ל"ה): שעיקר העיון האמיתי הוא לחשוב הרבה על התורה שלומדים, וללכת עמה, כמו שרבינו ז"ל בעצמו דיבר הרבה על 'ללכת ולחיות עם התורה', היינו ללמוד תורה מסויימת ולשקוע בה ראשו ורובו, לאכול עם התורה ולישון עם התורה ולא להסיח דעת ממנה, וכל מעשיו כולם יהיו קשורים ואחדים על פי התורה שהוא לומד.

מוהרנ"ת אומר פעם לרבי אפרים ב"ר נתנ"ל: "אתה אפרים עם הראש והמוח שלך, שיעלה בדעתך שרבי נחמן טולטשינער יש לו יותר הרגשה בספרו של רבינו ממך?!" (שי"ק ג. קעו). ואכן רבי נחמן מטשעהרין ז"ל היה אומר לרבי נחמן מטולטשין "כאשר אני שומע דיבור ממכם, הוא אצלי פירוש על הליקוטי מוהר"ן". משיחות אלו למד ר' לוי יצחק שעיקר העמקות בספרו של רבינו הוא ההרגשה העמוקה והקשר הפנימי עם כל דיבור וכל עצה, כי הלימוד בספר רבינו

להחדירו לליבו ולקיים את דבריו הקדושים באמת ובתמימות.

חיפוי הספר הנובע מתוך חוסר 'שימת לב'

לפעמים נשמעת טענה מפי לומדים, כאילו התורה של רבינו אינה מעוררת אותם, אין הם מרגישים הארה וחיות בדבריו הקדושים, ואינם מקבלים הדרכות והוראות לתוך קשייהם ומעבריהם, הם עדיין לא זכו לראות שמציאות חייהם השתנתה לאור דבריו הקדושים. ולכאורה הלא רבינו אמר בפירוש (חיי"ט שמ"ט) "שיכולין להיות נעשה בעל תשובה גמור על ידי לימוד הספר שלו", ועוד שיחות רבות כאלה.

באמת רבינו כבר התבטא פעם (שיחות הר"ן קכ"ד): "השמעת ממני דברי מוסר"? כי באמת לא היה רגיל לומר דברי מוסר בפירוש כדרך המוכחים, אלא שבחיים חיותו של רבינו, כאשר היו שומעים את דברי התורה יוצאים בתבערה מפיו הקדוש והנורא בקדושה ובטהרה, אשר כל דיבור ודיבור היה מאיר ומזהיר ומתלהב כאש לוהט רשפי שלהבת, אזי היה נכנס הדיבור בקרב השומע כלבת אש בוערת ממש, והלב היה נמשך על ידי דיבורי להשם יתברך בהתקשרות נפלא והתלהבות גדולה להשם יתברך באמת אשר אי אפשר לשער ולהעריך כלל, עד שהיה נדמה כמו שנתבטל הבחירה לגמרי שבוודאי כבר יהיה כרצונו יתברך ולא יהיה עוד נפרד מהשם יתברך לעולם, מכל שכן לשנות רצונו יתברך לעבור ח"ו אפילו איזה דבר קל בעלמא.

אבל עתה אחרי שנסתלק רבינו ז"ל, ואין אנו זוכים לשמוע מפיו הקדוש והנורא בפשיטות, ורק זוכים ללמוד את ספרו הקדוש והנורא, מאחר שהוא כבר באופן של לימוד מתוך ספר, זהו כבר חיפוי והסתרה על האור הנפלא והנורא של התורה, כמו שאמר רבינו (ליקו"מ תניא סימן לו) "תיכף שנעשה ספר מן התורות הגבוהות והנפלאות מאד מאד, מאחר שנעשה מהם ספר, יש עליהם חיפויים והסתרות, שנחפה ונסתר אורם הצח והנפלא, והדפין של כריכה הם מחפים וכו'".

בנוסף לזה, מאחר שתורות רבינו הם באמת עמוקים בעומק לפנים מעומק, דווקא משום כך יכול האדם להיתפס לפן השכלי של התורה, ולאבד את החלק העיקרי שהוא הלב והתמימות.

לכן מוהרנ"ת מדגיש תמיד שגם כהיום יכולים לזכות ל"אור הגדול" של תורת רבינו ולזכות להתלהבות הלב להשם יתברך עד אין סוף, אבל זה דווקא בתנאי שילמד אותם מתוך שימת "לב", ומתוך חיפוש האמת בתמימות, וכמו שכתב (בשיחות שם) "גם עכשיו כל מי שיעסוק בספרי רבינו הקדוש והנורא זצוק"ל, ויעיין ויסתכל בהם באמת ובתמימות, ודאי יתלהב לבו מאד להשם יתברך כי כל דבריו כגחלי אש".

כן בסיום השיחה הנ"ל (בחי"מ) שיכולים להיות בעל תשובה גמור על ידי לימוד ספרו, אזי סיים רבינו ואמר: שמי שישב ויעסוק בספריו רק בלי קינטור וניצחון, ויסתכל בו באמת, אז בוודאי יהיו נבקעין אצלו כל גידי קשיות לבבו. ואמר בזו הלשון: "סע וועט אים אלע אדערן טרענען".

וראה נא כיצד מדרוך אותנו מוהרנ"ת ז"ל (בשיחות הר"ן קל"א): "ושים עיניך היטב היטב ותסתכל יפה בכל תורה ותורה, ותשים לבך להבין בכל מקום העובדות והעצות והמוסר וההתעוררות היוצאים משם על פי פשוטן של דברים, ותבקש מהשם יתברך שיאיר עיניך לזכות לזה להבין הדברים היטב למעשה, כי כל דבריו ז"ל כולם נצרכים ומוכרחים לעובדות ועצות טובות לעבדו יתברך, ואפילו

בקצת מקומות אשר לפום ריהטא בהשקפה ראשונה אין מבינים היטב איך נוגע הענין הזה לעובדה לפי מדרגתו, אף על פי כן באמת יש שם עצות נפלאות והתעוררות נורא לשוב אליו יתברך ממקום שהוא שם, ואם תשים עיניך ולבך שם היטב בודאי תמצא גם שם עצות ודרכים טובים לפי מדרגתך".

וכן בליקוטי עצות (תלמוד תורה ע"ר - על התורה הנ"ל): "כשלומד בספרים של צדיקים אמתיים, צריך לשים ליבו ועיניו היטב להבין נפלאות החידושים שגלו, ועוצם העמקות והמתיקות שבהם, כי מחמת שהדברים נכתבים בספר נעלם אורם הרבה, כי תיכף כשנעשה ספר אפילו מתורות גבוהות ונפלאות מאד מאד, יש עליהם חיפויים והסתרות הרבה, שנסתרו ונחפה אורם הצח והנפלא מחמת שנעשה מהם ספר. ואפילו הדפין של הכריכה מחפים הרבה. על כן צריך לשים לב היטב להסתכל על אמינות ונפלאות החידושים שבספר".

נוסיף עוד שני לשונות דומים שכתב מוהרנ"ת. האחד הוא בחיי מוהר"ן ס' רצ"ד: "וגם עכשיו עדיין יראתו הגדולה גנוזה בספריו הקדושים, וכל מי שעוסק בהם באמת ובתמימות בא עליו יראה גדולה ומתעורר מאד להשם יתברך כי כל דבריו כגחלי אש".

השני הוא בחיי מוהר"ן ס' שנ"ח: "וגם אפילו עכשיו כשלומדין דבריו הקדושים יש להם גם כן כח גדול לעורר להשם יתברך לזכות לדרכי ה' באמת, למי שישים לבו היטב לדבריו".

כמו כן הוא תלוי בריבוי ההתבודדות והתפילות על התורה כמו שאמר רבינו "עם הפה" ועם הלב,

וכמבואר בשיחות הר"ן (סי קצ"ו) "המוסר של התורה שלי נפלא ועצום מאד, אלו היו אומרים זאת התורה בלשון אחר בלשון מוסר, היה מעורר ומשבר את הלב מאד, כי כולה מוסר השכל, מוסר גדול ונורא מאד, על כן צריך ליזהר לקיים מה שהזהרתי אתכם לעשות מן התורה תפלה, כי תיכף כשמתחילין להכניס זאת התורה בתוך דברי התעוררות ושיחה של תפלה בודאי תעורר ותשבר את לבו מאד".

שמיעת הניגון המופלא הטמון בכל תורה

כאשר מתקרבים יותר ויותר לאורה הפנימי של התורה, על ידי שמקיימים את דברי רבינו לחפש ולבקש את אור התורה שלו באמת ובתמימות, ולהחדיד אותה היטב ללבו, ללכת עמה בכל עת, ולהשתוקק ולכסוף לקיימה, ולעשות ממנה תפילות והתבודדות, אזי ממילא מתחילים לשמוע את הניגון המתנגן בין תיבותיה של התורה, וכמו שאמר רבינו הקדוש (חיי"מ ש"ט): "אילו היו שומעין רק תורה אחת שאני אומר עם הניגון והריקוד שלה, היו כולם בטלים בביטול גמור וכו' בכללות הנפש מגודל עוצם התענוג המופלא והמופלג מאד מאד וכו'. וזהו התענוג הגדול מכל התענוגים ואין תענוג גדול מזה, ומי שלא טעם זאת אינו יודע כלל מתענוג. אשרי עין ראתה זאת וכו', כל מה שסמוך יותר אל התורה והניגון והריקוד נעשה גם כן אצלו התנועות של כל הנ"ל של הקדושה ממילא".

נפשי בשאלתי

מותלוזים לבני הנעורים
בשבילי הכיסופים
והחיפושים

איך זוכים להשתכר יום אחד ולקבל את האור לשנה שלמה?

השכרות של פורים נותנת לכל אחד מאתנו אורות גבוהים מאד משער החמישים ממש אז איך נזכה באמת לקבל את האור ולהשתמש בו כמו שצריך | הסבר על עניין השכרות וגם עצות ודרכים נפלאים איך לקיים את המצווה בצורה הטובה והקדושה ביותר | **לעשות ימי משתה ושמחה**

■ רציתי לשאול כמה שאלות:

א. ועכשיו כל ההתחלות מפורים, כבר כמה שנים שאני מתחיל מחדש לעבוד את ה' כפי כוחי בימי הפורים, אבל מיד במוצאי פורים כשמתפקחים מהיין נעלם הכל ונראה שלא יוצא מזה כלום איך אזכה שהאור הק' אורו של הצדיק, הנתגלה ביום זה יכנס אצלי באמת בתוך ליבי ונפשי ואמשיך בכל השנה לעבוד את ה' עם זה?

ב. אחד מהמצוות הק' של יום הפורים היא השכרות, עד דלא ידע, וכידוע שאצל אנ"ש נהגו לקיימו בהידור רב. מה זוכים ע"י השכרות? ואיך באמת יכול להיות שע"י שמשתכרים ומאבדים הדעת לכאורה, זוכים לאורות גבוהים ולהתקרב להשי"ת?

ג. איך זוכים להינצל בשעת השכרות מלהזיק ולבייש אחרים וכדו' ושהשכרות רק תקרב להשי"ת ולא להיפרך ח"ו?

על שאלתך הראשונה: (א) מן הסתם כוונתך בכך שאתה מתחיל בפורים לעבוד את ה' היינו עבודה של חשק והשתוקקות נמרץ בעומק הלב מתוך הארה גדולה וחירות המח ולמחרת פורים כל זה נגמר באחת, קמים פתאום ליום פשוט ושגרת, בלי פורים ובלי ימי הכנה לפורים, ואתה חווה כאב של חבטה עזה בקרקע המציאות דבר המדאיב נפש ומביא תמיהון לב ועלול לשבור את האדם לגזרים חלילה.

אלא שחוסר ידיעה אחת ויסודית יש כאן והוא כדאמרי אינשי "לא כל יום פורים" האור הגדול הזה הוא ענק וגדול ממידת מוחינו מדובר באור של שער החמישים השייך בכלל ל"לעתיד לבוא" ואין לו שום שייכות אלינו ואיננו מסוגלים כלל לחיות איתו (ואכן כדי לגעת בו יש להשתכר ולצאת מכלי המח שלנו) מביאים לנו את זה רק כ'אין ברירה' בגלל מצב החירום בו שרויים נפשותינו.

משל למה הדבר דומה? לאדם שקיבל התקף ולבו עמד מלפעום עוד רגע קט ונפשו נפרדת ממנו חלילה או אז מכים בו מכות חשמל אחדות בכדי לעוררו ולהחזירו לחיים כעת תאר לך אותו אדם אחרי שראה שאותן מכות

החזירוהו לחיים מבקש שלא יפסיקו להכות בו...

עם האור המופלא של פורים, פשוט לא ניתן לחיות בעולם ובזמן הזה, נותנים לנו את זה רק לשעות ספורות בלבד כמו מכות חשמל, משום שנפלנו למיתה של שער הנו"ן ובכדי להחיותנו מן המוות (ומפורים נעשה פרה המטהרת מטומאת מת). אבל אם נמשיך לחיות כן הרי שזה עצמו יגרום לנו מוות רוחני חלילה.

עכשיו לאחר שקיבלנו את ה'זעזוע' של פורים ניתן יהיה להתכונן לפסח, לצאת ממצרים ולהתנקות לאט לאט מן הזוהמא שלנו ע"י ספירת עומר יום אחר יום עד שנקבל את התורה ונתחיל מחדש לחיות כיהודי הגון וכשר - אם תפנים את היסוד הזה ובצורה זו תיגש לפורים הרי שלמחרת לא תיבהל נפשך ולא תתמלא בתמיהון וריקנות, אדרבה תוכל להתיישב בהתבודדות לפני ה' בתחושת רעננות וכוחות מחודשים כדי לבקש ולהתחנן שע"י מצוות פורים יעזור להתכונן כראוי לפסח כשר ושמח.

לגבי שאלתך השנייה: אכן, כל זה לגבי האור הגדול וההשתוקקות הנמרץ והמופלא לה אנו זוכים בפורים, אך ודאי שראוי מאד לצמצם דבר זה להתחדשות בעובדא ובמעשה. כגון: לימוד מסוים חדש או איזה הנהגה טובה חדשה שהרי כל ההתחלות הם מפורים וכפי שמוהרנ"ת מבקש בתפלה של פורים: "ואזכה להתחיל מחדש התחלה שלימה ואמתית וכו' ותורני ותלמדני באמת ממה להתחיל ובאיזה דרך ועצה אזכה לשוב אליך".

(ג) ומכיון שעיקר האורה ליהודים המתגלה בפורים בכל תפארתה עד תוקף העשיה היא מאורו של הצדיק המכונה "אור מרדכי" הרי שעיקר ההתחדשות הוא בלימוד ספר חדש של הצדיק או בקיום עצתו מחדש.

(ב) השכל שבדבר זה מתבאר בהרחבה במרחבי הליקוטי הלכות ונביא כאן רק גרגיר או שנים:

(א) ישנם ניצוצות או אנשים ירודים עד למאד הנמצאים בעמקי הק' ובכך שאנו משתכרים בפורים ואנו נראים אז ממש כאחד הריקים, כמעט כגוי המוטל בתוך קיאו בבית מרזח - בכך אנו מביאים גם להם את האור עד

והמחאת כף ותפליג בשמחה מאד מאד ותעשה "כל מיני צחוק וצחוק ומילי דשטותא ומעשה שיכרות כדי להרבות בשמחה" כי קדוש היום לאדונינו ולמלחמתו בעמלק המביא עצבות ומרה שחורה וביטול שמחת היהדות והמצוות, ולכן עושים היום ה-כ-ל כדי לעקור ולשרש ולנתץ עד היסוד את העצבות ומראים לו לעמלק ולהמן שאנו שמחים בו ית' ובתורתו ובמצוותיו עד אין קץ ובאהבתו שאנו אוהבים אותו אנו שוגים ומשתגעים כפשוטו ממש! (הלכות נפילת אפים ב' עיין שם לפני פורים ויערב לך עד מאד כל ענין השכרות והשמחה).

על שאלתך השלישית אשיב לך: (א) אנחנו מבקשים לפני פורים על הדבר הזה וכפי שמוהרנ"ת מרבה לבקש: "ותעזרנו ותשמרנו שלא יזיק לנו השתיה והשכרות של פורים לא בגוף ולא בנפש ולא נזיק שום אדם ולא שום דבר ע"י השכרות".

(ב) ע"פ רוב בעת השכרות מתנהג האדם כפי מה שקבע בלבו לפני שהתחיל לשתות - קבע בלבו היטב היטב שהנך בא לשתות אך ורק כדי לבוא לשמחה גדולה, ותו לא.

(ג) כששותים כמו איש כשר אזי השכרות הוא כדת ובכשרות. ומאי משמע 'כמו איש כשר'? אל תעמוד ליד חבית היי"ש ותשתה כוס אחר כוס כמו גוי בבית מרזח, אלא קח כוס אחת ותתיישב (כך צריך להיות לכתחילה ע"פ הלכה) ותערוך תפלה קצרה לפני השי"ת על ענין השכרות, תעשה ברכה בכוונה, תשתה את הכוס על דעת צדיקי האמת, לאחמ"כ תברך ברכה אחרונה בכוונה, ותיכנס לריקודים, לאחר כחצי שעה שוב על זה הדרך וכך תוכל לשתות משך היום הרבה ולא יזיק לך ולא תזיק אחרים רק תזכה לשמחת פורים באמת (בשם הרי"מ שכטר שליט"א).

**משל למה
הדבר דומה?
לאדם שקיבל
התקף ולבו עמד
מלפעום עוד רגע
קט ונפשו נפרדת
ממנו חלילה או
אז מכים בו מכות
חשמל אחדות
בכדי לעוררו
ולהחזירו לחיים
כעת תאר לך
אותו אדם אחרי
שראה שאותן
מכות החזירוהו
לחיים מבקש
שלא יפסיקו
להכות בו**

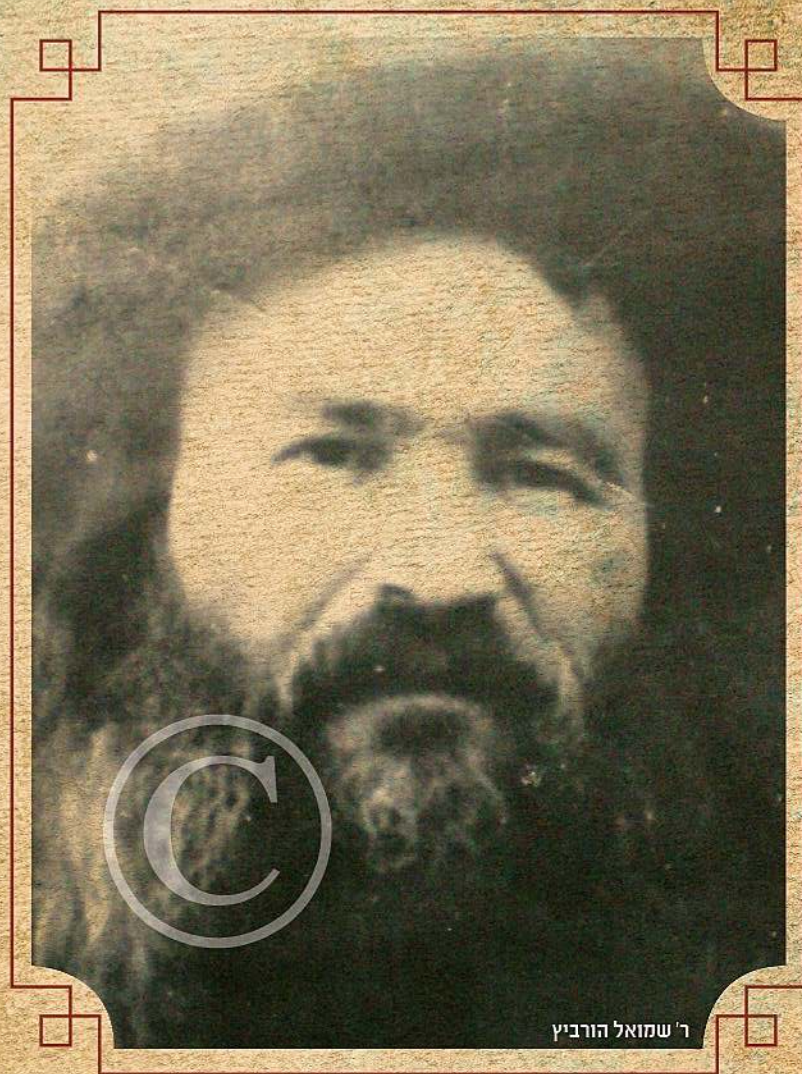
שיוכלו גם הם להתעורר ולהשתחרר משביים.

(ב) שני הבדלים ישנם בין אדם לבהמה האדם הולך זקוף על שנים ויש לו את כח הדיבור מה שאין לבהמה, השכרות לוקחת מן האדם את הדיבור המסודר והוא מאבד את שיווי משקלו ובכך נדמה הוא לבהמה אלא שבפורים יש בזה תיקון גדול מאד לאדם שבכך הוא יורד לכח המדמה (שזהו כל 'שכלה' של בהמה) ומברר אותה. ואל יקל בעיניך ענין זה של תיקון המדמה כיון שבזה תלוי כל תיקון אמונתו של איש ישראלי מאחר שהקב"ה אינו גוף ולא ישיגוהו משיגי הגוף, אין שום תפיסה בו, אלא ע"י בחי' "ביד הנביאים אדמה" היינו ע"י כח הדמיון אנו יכולים לדמיין את גדולתו ותקפו כל חד כפום מה דמשער בליביה, וכשהמדמה מבורר בשלימות אזי האמונה ברורה וחזקה ובהירה ומוחשית והיא מחיה את כל עבודתו ומצוותיו של איש הישראלי ואת כל יהדותו כולה כש"ה "כל מצותיך אמונה" וכמו שאמרו בא חבקוק והעמידן על אחת - על אמונה!

זאת ועוד גם הרע והמשיכה אל תאוות העוה"ז נחלשת כשהמדמה מבורר כיון שכל התאוות אינם כי אם אחיזת עיניים ודמיון שוא וביכולתם לגבור על האדם רק כשהדמיון הוא דמיון בהמי ולא דמיון קדוש.

(ג) אלא שכל דברי אמת אלו וכיוצא בהם הם רק 'ענינים' ועלינו להיזהר שלא לעשות מהטפל עיקר - עיקר כוונת השתיה הוא "לבוא לתוך שמחה גדולה וחדוה רבה ועצומה מאד לתוך שמחה של פורים אשר אז מאיר הארה עצומה ונפלאה שהוא הארת מרדכי אשר אין דוגמתה בכל ימות השנה" (תפלה לז) וע"כ היזהר והישמר בני מלהיתפס לעניינים צדדים ומכל שכן לחיקויים מזוייפים ולכל מיני 'פזוזה' של שיכור מצוי - שתה כוס יין היכנס לריקודים

בחור יקר! ניתן לשלוח שאלות, התלבטויות, בענייני עבודת ה', בדרכי רבינו הק', וכיוצ"ב, באמצעות הקלטת השאלה בטל' המערכת: 02-539-63-63 שלוחה 5, או בשליחה לפקס: 077-318-0237.

ר' שמואל הורביץ

פודים של העבר ערים

ז' באדר בשיח חברים בקדושת משה רבינו רעיא מהימנא ומחיית עמלק בשבת-זכור, תשובה מאהבה בתענית-אסתר, התעוררות השינה בקריאת המגילה, יראה ושמחה, דיבוק חברים, כיסופים לציון רבינו הקדוש וריקודים עד כלות הנפש, תיאור ימי הפורים הקדושים וחודש אדר במחיצת החסיד הנלהב **רבי שמואל הורביץ זצ"ל** ויקירי אנשי שלומנו בירושלים של מעלה, כפי שהעלה על הכתב וכפי שתיארו בני משפחתו ואנ"ש שזכרוהו בימי שבתו במירון ובירושלים | **מוגש לקראת יום הסתלקותו ב"ב באדר**

דוד דגן

ירושלים העתיקה, תרפ"ה

מפורים, והכל עסקו באמירת תפילותיו הקדושות של מוהרנ"ת על פורים, בלב הומה ומיחל לקדושת היום. לרבי יעקב פילמער מברדיטשוב יש עבודה מיוחדת, בהיותו 'בעל מנגן' הביא עמו מברדיטשוב ומאומן ניגוני קודש של פורים, קולו מתרונן בחלל בית המדרש "להודיע... להודיע..." "ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך..." ואחריו מחרים מחזיקים אנשי שלומנו בלהב וברגש ובהתרוממות המוחין. ביני לבני, פוסק ר' יענקל מניגוני, ומספר לחבריו כיצד עברו עליו ימי הפורים במחיצת אנשי שלומנו, בהפטירו: "זכור הבחינו בזמנים האלו שלפני פורים, בשמחה המונחת על כל פנים..."

והנה מגיע יום ז' באדר, יומא דהילולא רבה דמשה רבינו עליו השלום, ר' שמואל מחליט להקדיש את היום הזה כולו לעבודת ה', הוא נשאר ספון בבית המדרש, לפניו מונח ליקוטי מוהר"ן והוא הוגה בו בכמיהה וגעגועים, במיוחד התעמק בתורה ז' בליקוטי תנינא "כי מרחמם ינהגם", וקולו הדהד בחלל בית המדרש בניגון מלא ערגה: "...וְרַחֲמֵן כָּזָה הוּא רַק מִשֶּׁה רַבְּנוּ כִּי הוּא הָיָה מְנַהֵיג יִשְׂרָאֵל וְהוּא הָיָה מְנַהֵיג לְעֵתִיד כִּי "מֶה שֶׁהָיָה הוּא שֶׁיְהִיָּה" ... כִּי הוּא הָיָה רַחֲמֵן וּמְנַהֵיג אֲמָתִי וְהָיָה עוֹסֵק בְּיִשׁוּבֵי שׁוּל עוֹלָם... שֶׁיְהִיָּה הָעוֹלָם מִיִּשְׁבֵּי וּמִמְלָא מִבְּנֵי אָדָם הֵינּוּ בְנֵי דְעָה..."

ר' שמואל מזכר, כיצד נוהג היה לבלות יום קדוש זה בהיכלא דרשב"י במירון, בלימוד ותפילות, התבודדות וריקודים, ובכן ינהג גם כאן בדומה. התייחד לכדו בבית המדרש ולאחר מכן התבודד בכותל המערבי בעבודת ה'.

אור ימי הפורים הקדושים החל להתנוצץ מרחוק במוחו ולבו הגדול של ר' שמואל, כמו במוחם ולבם של שאר אנשי שלומנו, כבר שלושים יום לפני הפורים, כשהחלו זועקים ממעמקים "הצילני מקליפת המן עמלק", אותה קליפה נוראה אשר נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה זכרה מן העולם, עמלק - הוא המקרר, המצנן, המטיל ספק, המייאש ומרפה ידיים, האויב האכזר אשר רק בכוחו של משה ויהושע, הרב והתלמיד, ניתן להינצל מידי. בשדות, ביערות, בקברי הצדיקים, ואפילו בלחישת שפתיים בלכתם ברחוב, התחננו אנשי הבעל תפילה להינצל מידו של אותו מלך אכזר.

ומשם, מהזעקה בוקעת הרקיעים, החלו להתנוצץ ולזרוח הששון והשמחה והחדווה בה' ובתורתו, כי על כן כשזה קם זה נופל, ו"הדור קבלוה" מחדש בימים האלו הנזכרים ונעשים, בגיל ובשמחה שאין לה גבול.

כיוון שהגיעה פרשת 'שקלים' כבר חשו בני החבורה בהתעוררות עילאית, ונזכרו בדברי מוהרנ"ת בשגב קדושת שקלי הקודש והצדקה, הגוונים עילאין, המכניעים את קליפת המדמה המאחזת עיני הבריות. והלבבות כבר מצפים ונכספים ליום הגדול והקדוש שבו תתגלה עטרת תפארת מלכות דקדושה.

המבוגר שבחבורה, החסיד רבי אלטר בנציון מלודז' שבפולין, למד בפני החבריא תורות מרבינו המדברים

ניגונים וריקודים בחזונו דל.בא. ר' יעקב פילמר
מברדיטשוב

לעבוד השם יתברך מעתה, ולהתבייש בעצמו על ריחוקו מהשם יתברך.

"וכמו שמביא מוהרנ"ת ז"ל בליקוטי הלכות, ענין התענית שמתבייש לאכול מחמת הכרת גדולת השם יתברך, והכרת שפלותו של עצמו וריחוקו מהשם יתברך, עד שמתבייש להושיט הכף לפיו, וכן צריך להתבונן ולהתבייש בתענית אסתר, עד שבפורים מבקש השם יתברך 'איכלו רעים ושכרו דודים' וכו', כלומר די להתבייש, איכלו ואל תתביישו עוד, ומגלה אהבתו לישראל. 'וכן מוהרנ"ת מבקש בליקוטי תפילות, שיזכה

כל מיני שמחה וחדווה. ר' שמואל מאיר אנשין

והנה, נכנס רבי שלמה וזקסלער לבית המדרש, הוא מצטרף לרבי אלטר בנציון ולבני החבורה, והשיחה נסובה על משה רבינו עליו השלום, אדון כל הנביאים, ועל רבינו הקדוש וכל הצדיקים.

ר' שמואל, שלבו התעורר מאוד משיחת החברים, אמר את כל התפילות מליקוטי תפילות המדברות ממשה רבינו, ואת כל ספר התהלים, כך עבר עליו יום זה מתוך חיות והתעוררות לעבודת השם, והזכרת זכותו של משה רבינו רעיא מהימנא.

תשובה והכנה לקדושת פורים

וכאשר קרבה ובאה שבת פרשת זכור, הכינו עצמם בני החבורה לעבודת מחיית עמלק, כלום באויב גשמי גרידא מדובר? הלא מדובר כאן בראש כל צוררי הנפש, וכשנשמע קולו של בעל הקורא בעת קריאת הפרשה "ויזנב בך כל הנחשלים אחריך ואתה עייף ויגע ולא ירא אלוקים...", כיוון כל אחד ואחד על עמלק האורב במסתרי ופתחי הלב, וכל מגמתו להחליש ולרפות ידיים, וכבר בעצם ידיעת קיומו ודרכי רמאויותיו, טמונה התקווה הגדולה להינצל מידיו.

"והנה אנחנו" מספר ר' שמואל, "עשינו בעבודת ה' בימים שלפני פורים, בתשובה והתבודדות והכנה לפורים, ובפרט בתענית אסתר הייתי אצל כותל המערבי הרבה זמן, בתשובה ותפלה והתבודדות, וכן הלכתי אצל ציון שמעון הצדיק זיע"א וביליתי שם כמה זמן באמירת תיקון הכללי ותפילות של פורים ותהלים, ותשובה והכנה על קדושת פורים הבא עלינו לטובה, כמובא שצריכים לעשות תשובה שלמה ביום תענית אסתר מעומקא דלבא, ולהתחרט באמת בחרטה גדולה על מעשיו שאינם כראוי, ולהתוודות הרבה על עוונותיו, ולקבל עליו קבלה חזקה

הלא בכל השנה מצווים אנו מרינו על עבודה קדושה זו, על אחת כמה וכמה בימי הפורים, וכלום יש דבר שבכוחו למחות את עמלק כמו השמחה והריקודים? וכבר החלו להתאמן בניגוני פורים ובעשיית 'קאזאליק' היינו שמהפכים את עצמם"

ר' שלמה וזקסלר בדרך לכותל, תרצ"ט
(באדיבות הרב אברהם סלוני)

"ועל פורים היתה התשועה"

פורים תר"צ, אומן

והצרות ממלכות הרשעה, שכחוט השערה היו עוקרים כל היהדות בשרשו שאין לשער כלל, והקלויז היה בסכנה. ואז נפסק כל מלי דמזונא, וגם אז רצו לעקור מן העולם מי שיש לו ריח יהדות, ורצו להחריב כל הבתי כנסיות, וכל מי שהיה לו ספר ירא שלא ירגישו שהוא מאמין בה' והצניע ספריו בבית המדרש, מה יכולים לספר, עד פורים לא היה נשאר שריד ופליט חס וחלילה מכל היהדות, וחס וחלילה היה נמחה שם ישראל.

והלכו ביחד כל יום שני וחמישי מנין מאנשי שלומנו לציון הקדוש והתפללו בבכיות, ואני גם כן נשתתפתי עמם שתי פעמים.

ועזר השם יתברך שנעשה שני, שהפוסט וכל הרבנים וכל המלוכות שבעולם רצו ללחום עמם, ואז הניחו מעט לנשום, ועל פורים היתה התשועה הזאת, ויכלו אחר כך לאפות מצה אך במס גדול מאד, אך היתה הרווחה.

ועבר עלינו הפורים שהיה ביום שישי בשמחה וריקודין, והתפללנו בבית רבי שמשון וקראנו המגילה, ואחר כך השבת קודש בשמחה, ואחר פורים העתקתי ברוב עמל ומסירות נפש הכוכבי אור כל החלקים (ימי שמואל פרק רו)

ביום חמישי שבוע שלמחרת היה ערב ראש חודש אדר, לא יכולתי להתפלל בקלויז עבור הרעש, ונכנסתי לבית רבי שמשון לנוח מעט וספרתי לו, ואמר שאניח את עצמי מעט על המיטה.

ונשארתי אצל רבי שמשון, ושמשו אותי בכל כוחם, וגם היה לי הכסף חמישים רובל כסף שהלוי לי אנשי שלומנו לנסוע להגבול, והכריח אותי רבי שמשון להוציא על בריאותי לרפאני מחולי.

...ויסורים שלי בלי שעור, ואנשי שלומנו ביקשו עלי על הציון הקדוש, ונשארתי אצל רבי שמשון בביתו בערך שני חדשים מעט לעת (היינו מחצי שבט עד חצי ניסן).

והביאו ספר תורה לביתו והיה כל אנשי רבי שמשון מתפללים אצלו בביתו בכל השבתות ובפורים, והיגיעה והטרחה והעמל של רבי שמשון ובני ביתו בשבילי אין לשער, והתפילות והבכיות שנתנו בשבילי, גם כן אין לשער.

ובאמת היה לי חיות אז מרבי שמשון והקיבוץ שלו, אבל היסורים והכאבים שלי אין לשער, וגם אז היה תוקף המצוקות

בתענית אסתר לעשות תשובה שלמה, וירגיש גודל כאב עוונותיו, ולצעוק עליהם זעקה גדולה ומרה, וכמו שפסקו בשולחן ערוך, שצריך לקיים קודם פורים 'דברי הצומות וזעקתם' המובא במגילה, וצריך להכין את עצמו לקבל הפורים הקדוש והנורא, שאז מתגלה יראה עילאה דעילאה, שהאדם מרגיש אהבת השם יתברך ומתבייש ממנו, ומקבל האדם יראת ה', יראת הרוממות, בחיות והתקרבות נפלא, בחינת הארת מרדכי ואסתר, שאין דוגמתה בכל ימות השנה, ועל כן הקדשנו יום תענית אסתר לעבודה ותשובה וקבלת עול מלכות שמים ועבודת ה' והכנת טהרת הלב, ואמרתי כל התפילות של התורות המדברים מפורים, ולמדנו כל הזמן התורות מליקוטי מוהר"ן המדברים מפורים, והתפללנו מנחה בחיות והתעוררות, ואחר כך בתפילת מעריב, כבר היינו בשמחה רבה שמחת פורים."

שושנת יעקב בכמה מיני ניגונים

לרבי שלמה ווקסלער ורבי נתן בייטלמכער יש חברותא קבועה ללמוד בכל לילה ספרי רבינו, וחברותא אין מבטלים גם בפורים. גם הלילה באו יחדיו לבית המדרש. לאחר הלימוד החלו לגנן ולשיר "שושנת יעקב" בשמחה וריקודים, כששאר אנ"ש מצטרפים אליהם, ור' יעקב פילמער מפליא לעשות בריקודיו, ובניגוני פורים בשמחה וצהלה, כשיתר החבריא מרקדים אף הם בחוותא דלבא.

וזאת לדעת, כי כבר משבת הקודמת, בה קוראים את פרשת זכור, החלו להגביר ביתר

המעוררות מהשינה...

שמחה והתעוררות בקריאת המגילה

"ואני הסתכלתי יחד עם רבי אלטר בנציון במגילה אחת" מתאר רבי שמואל ברגשי קודש, "והיה לי התעוררות גדול בקריאת המגילה, והרגשתי את כל הפסוקים שמדבר מהם רבינו ז"ל, למשל פסוק "ובכל יום ויום מרדכי מתהלך וגו', לדעת מה יעשה בה" המובא בתורה נ"ו, וכן פרשתי ותרגמתי כל המגילה עלי בעצמי, להתקרבות לשם יתברך, כמו שמביא רבינו ז"ל לענין אמירת תהלים, שימצא את עצמו בכל מזמורי תהלים שאומר, ועל כל מה שעובר עלי והתקרבותי לרבינו ז"ל, וגעגועי ואהבתי לשם יתברך והצדיק האמת, והתקווה על הישועה, ובפרט בפסוקים שיש בהם התעוררות ממש, כגון ותוסף אסתר וגו', ותברך ותתחנן לו וגו', הרגשתי התעוררות גדול.

"וכמו שאנו לומדים סיפורי מעשיות מרבינו

שאת את הריקודים, שהלא בכל השנה מצווים אנו מרבינו על עבודה קדושה זו, על אחת כמה וכמה בימי הפורים, וכלום יש דבר שבכוחו למחות את עמלק כמו השמחה והריקודים? וכבר החלו להתאמן בניגוני פורים ובעשיית 'ק'אזאליק' "היינו שמהפכים את עצמם", כלשון ר' שמואל.

ביום תענית אסתר אחר הצהרים, שמו אנשי שלומנו פניהם אל המקוה, לטהר עצמם לקראת התקדש היום, ומשם אל הכותל המערבי לתפילת מנחה, ולאחר מכן התאספו כולם בבית המדרש לבושים בבגדי יום טוב. "ברכו את ה' המבורך..." נשמע ברמה קולו של החזן שהחל בתפילת ערבית וכולם החרו החזיקו עמו בקול גדול בשמחה והתעוררות.

הסתיימה התפילה. רבי נפתלי כהן החל קורא את המגילה, בהתעוררות, בהטעמה מיוחדת שהעניקה למילות המגילה משמעות עמוקה, הרי על מעשה זה כותב מורנו רבי נתן שהוא בבחינת סיפורי מעשיות משנים קדמוניות

את עצמם בכל מיני שמחות, וכן בלינו הרבה זמן, ואחר כך הלכו כל אחד לביתם, ואני נשארתי עם רבי יעקב והיינו בשמחה רבה.

כל מיני זמר וריקוד

"ובבוקר הלכנו למקוה והתפללנו כל אנשי שלומנו ביחד בהתעוררות, ועליתי לתורה בפרשה יובא עמלק, וקראנו את המגילה כדאמול בהתעוררות רב ויראה זו בושה ושמחה והרגשנו התנוצצות במוח, ואחר גמר קריאת המגילה התחיל תכף השמחה ביתר שאת ויתר עוז, ותיכף עשינו ריקוד גדול בשמחה וניגונים בכל מיני זמר וריקוד.

"ורבי מאיר אנשין כבר גמר את התפילה, בכל מיני בדיחותא, שהתחפש עצמו בכמה מיני לבושים, ובתוך הלבושים תחתיהם, תחב על גבו את החתיכות מזרונים שלי (שהם הכרים והכסותות שלי שעליהם אני ישן כנ"ל), והיה נפלא ומשמח לראות הדבר, וכן כמו שהוא לבוש במלבושים הנ"ל התפלל לפני העמוד, ואחד לקח אותו באמצע מלפני התיבה על גבו, ורקד עמו כך כשהוא מונח על גבו, והכלל שכבר היו כל מיני בדיחותא, והיה נפלא מאד לראות הדבר.

"ורבי מאיר אנשין בעת שהיה לבוש לבושו הנ"ל, בלעפע על ראשו ומעוטף כמו חכם ספרדי, והמזרונים תחת מלבושיו על גבו כנ"ל, לקח קורה אחת שהיה מונח שם, והחזיק אותה בשתי ידיו כמו שמחזיקים רובה לירות בו, והיה הוא אוחז בראש, ואחריו החזיק רבי שלמה וקסלער, ואחריו שאר אנשי שלומנו, והיו עושים עצמם כמו שיורים ברובה, ואומרים שיורים בעמלק, וכן בשאר שונאי ישראל, וכן ארך איזה זמן שעשו כל מיני בדחנותא וצחוק ומלאי שמחה.

"ואחר כך ישבנו כך בלבושים הנ"ל, לאכול מיני מזוני ומתיקה ולשתות יין שרף, וגם קיימנו תכף מצוות משלוח מנות איש לרעהו, שאחד שלח לחברו שני מיני מזונות, והתחלפו זה עם זה, וחוזר חלילה, עד שכולם שלחו לכולם, וכן שתה יין שרף הסבל אברהם הנ"ל, שהיה לן בבית מדרשנו, ונעשה שיכור וגלגל את עצמו ובכה ושחק וכו', וכן היה מונח כמה שעות עד הערב עד שהפיג יינו, והנה אחר שגמרנו את כל זאת שהארין זמן הרבה, והיה לי חיות גדול והכרת אהבה והתקרבות לכל אחד מאנשי שלומנו, והלכנו כך בכל הרחוב חברון ששם היה בית מדרשנו, והלכנו כך לבית אנשי שלומנו, ועל כל הדרך היו משוררים ורוקדים.

"ורבי מאיר אנשין הרב של פורים, היה מצווה ופוקד כמו רב גדול, והיה הולך בלבושיו כך כנ"ל, ומכריז כל מיני הכרזות בשם חסידי ברסלב, ואת כל מי שהיה פוגש ברחוב היה לוקחו לרקוד עמו, וכן הלכנו כולנו בניגון וריקוד כל הדרך, ונכנסנו לרבי בן ציון השמש והגבאי מבית מדרשנו, ואכלנו אצלו מיני תרגימא ומתיקה ושתיית יין ויין שרף, ומשם לבתי מחסה ועשינו על המגרש בחצר ריקוד גדול (וגם קאזאליק), ונכנסנו לבית

זמר לפורים מרבי נתן ב"ר פנחס יהושע, בכנע יד ר' שמואל הורביץ

ז"ל, שהוא סיפורי מעשיות משנים קדמוניות, אני מוצא את עצמי בכל מעשה ומתרגם עלי שאני צריך לזכות לזה וכו'. והכלל שהרגשתי חיות גדול והתעוררות רב בקריאת המגילה ובפרט שהיא סיפורי מעשיות משנים קדמוניות שלמעלה מכל השבעים פנים של התורה, ומעוררת מהשינה שלא נישן ימינו ושנותינו, ואדרבא להרגיש חיות גדול ודבקות בשם יתברך, כמובא בליקוטי הלכות, כמו כן מקרא מגילה הוא סיפורי מעשיות משנים קדמוניות, ולכן אין שום מצוה דוחה מקרא מגילה, וכן המגילה היא ראית פני הצדיק, כי פני מרדכי הצדיק ודעתו טמונים במגילה, ואומרים אנשי שלומנו שצריך במגילה לראות פני מרדכי, ובראיית פני הצדיק זוכים לדבקות ובושה, כמובא בתורה "חיים נצחיים" בליקוטי תנינא סימן ע"ב.

"הכלל שאין לשער ולהעריך את גודל שמחת הלב וההתעוררות, שיכולים לזכות בעת קריאת המגילה, והכלל שהיה לי התעוררות גדול והרגשת אהבה והתקרבות לה' יתברך אז, ואחרי קריאת המגילה וסיום תפילת מעריב עשינו ביחד ריקוד גדול במעגל בשמחה גדולה והתנוצצות וחירות המוחין, וניגנו ושרו כמה מיני ניגונים, וגם התהפכו כנ"ל, וגם היו שהתחפשו עצמם בלבושים שונים (שקורין פאר שטעליו), ושימוחו

מה עושים והיצר מציק? - זועק אליו ר' שמואל צ'ציק, "ער מיטשעט? ער מיטשעט? קלאפט מען עם און מקלאפט!!!" - עונה ר' שמואל הורביץ לעומתו. (הוא מציק? הוא מציק? מכים בו ומכים!!!)

על ידי "פורים שמח" זוכים ל"פסח כשר"

ב"ה יום ג' צו יא לחודש אדר שני, תשי"ד
פה מירון ת"ו

שלום וברכה וכל טוב סלה וחג הפורים שמח וחג הפסח כשר ושמח למע"כ ידידי אהובי עוז ירא ושלם משתוקק לעבודה"ש ולעשות נחת רוח להשי"ת כב' מוה"ר אברהם יודא יאקבויטש נ"י שליט"א אחדשה"ט באה"ר. משלומינו הודות להשי"ת.

מעט לכתוב מקדושת פורים, שפורים הוא ההתחלה של כל התחלות, כי באמת בפסח היא התחלת קדושת התקרבות ישראל לאביהם שבשמים, שהם יצאו מטומאת מצריים שהיא עיקר הגלות, גלות הנפש, והאיר עליהם אור השי"ת כדי שהם יבינו איך שהם צריכים להתגעגע להתקרב להשי"ת

באהבה גדולה, וזה נעשה בכל שנה ושנה, שכל אדם צריך לצאת מהתאוות והמדות רעות, והעיקר מהייאוש, שכל אדם סבור שהוא כבר אבוד וכבר אינו יכול להינצל מהיצר הרע - שהכלי זיין הגדול ביותר שלו הוא, שהוא מכניס את האדם לעצבות שלא יחיה את עצמו במה שהוא יכול, ושבאמת ידע שהשי"ת הוא אב הרחמן, שכל תנועה שכל ילד עושה, היא אצלו מאוד מאוד חשובה, וזה נתגלה בפסח.

ולבוא באמת לקדושת פסח, הוא על ידי השמחה של פורים, על ידי "פורים שמח" זוכים ל"פסח כשר".

(מכתבי שמואל א, ב)

ל"ג בעומר בביתו של ר' שמואל הרביץ במירון, בראש השלחן אביו ר' ישעיה, ליזר' שמואל נשען על ידו

את עצמנו ביחד, ורקדנו זה עם זה בפני כל קהל ועדה בעיניים זולגות דמעות, וגם לקחנו את רבי אלטר בנציון יחד אתנו, ואף על פי שהוא השמיט עצמו מפני היראה, ואני ויעקב זאב התחבקנו זה עם זה, והקהל אמרו בצחוק הלא אינכם מדברים יחד זה עם זה (=מחמת ההתנגדות). ויעקב זאב צעק "הלא רוצים לגזול ממני חיות, כי הלא הוא חברי אהוב כנפשי, וממש נפשי קשורה בנפשו והוא כל חיותי", וכן היינו מרקדים ביחד באהבה רבה וחביבה יתירה.

"ובין כך, ניגן רבי נתן בן רבי פנחס יהושע את ניגונו "אצונד זאל מען פריילאך זיין, אצונד זאל מען טרינקען וויין", (עכשיו חייבים בשמחה להיות, עכשיו חייבים יין לשתות) וניגן שיר חרוזי על פי א"ב, ובכל אות ניגנו כולם כנ"ל החרוז "אצונד זאל מען פריילאך זיין, אצונד זאל מען טרינקען וויין", וכן רבי יעקב ניגן כמה מיני ניגונים ושירים על פי חרוזים, ושיר על פי חרוז המתחיל "אז יעקב אבינו האט גיפאסעט בייא לבן דיא שאף" (כשיעקב אבינו היה רועה את הצאן אל לבן), וניגן את זה בניגון של התעוררות, וכן אמרו דברי בדיחותא מהמגילה, ועשו ריקודים הרבה, וכן בילו בערב עד קרוב לחצי הלילה, וברכו ברכת המזון בצבור, והתפללו מעריב וסיימו גם כן בשיר וריקוד והלכו לביתם. "וברוך השם שעבר עלינו הפורים בשמחה וחדווה רבה, וזהו הכנה אמיתית לפסח כמובא בדברי רבינו ז"ל, כי פורים הכנה לפסח, וכפי גודל השמחה וקיום המצות של פורים בשמחה כן זוכים להינצל ממשוה חמץ בפסח, ה' יזכנו להרגיש גודל ענין פורים שגדול מכל המועדים, והוא התחלת ההתקרבות לשם יתברך". (ימי שמואל, פרק קע"ו)

נס הפורים הפרטי של ר' שמואל

פולין, תרפ"ט

זה חודשים ארוכים שר' שמואל שוהה בפולין, כשכל מגמתו להמשיך מכאן לאומן, להשתטח על ציון רבינו הקדוש. אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה שאוהב הוא את רבינו הקדוש - בזו יבזו לו, ואהבה זו מקלקלת את השורה, וכך, למרות שמסך של ברזל חוצץ בפני הצאן והרועה - לבו נושא את רגליו לציון המצוינת.

מזרשה מסיע עצמו רבי שמואל ללובלין, שם לן על גבי ספסל בבית המדרש, עד שגמלה בלבו ההחלטה לצאת לדרך. היה זה בליל-ששי, הוא צרר את תרמילו ויצא אל תחנת הרכבת, שם קנה כרטיס נסיעה לעיר רובנה הנמצאת קרוב לגבול הרוסי, כל הנוסעים שסביבו היו שאינם בני-ברית, כמה מהם פנו אליו בדברים, אך כיוון שלא ידע פולנית, לא ענה להם ועשה עצמו כישן.

בשעת לילה מאוחרת ירד מהרכבת בעיר 'רובנה' בלב מלא פחד, שכן לזרים שאינם תושבי העיר אסור לשהות כאן, בעיר-גבול זו.

"ודיברנו מפורים ומרדכי הצדיק ומרבינו ז"ל, וגם התחלנו לכסוף ולהשתוקק ולהתגעגע לנסיעת מירון על ל"ג בעומר לציון רשב"י זיע"א, כי פ'ל"ג ראשי תבות פורים ל"ג בעומר, ומפורים ואילך כבר היה מונח במוחנו היטב הל"ג בעומר, והחיות הגדול שהיינו זוכים שמה, וכבר היינו נכספים ומשתוקקים בכל לבנו ונפשנו לזה, וכל חושינו ואיברינו היו מלאים מזה, וכבר היינו מדברים הרבה כל יום ויום מל"ג בעומר, ובפרט בפורים ובפסח בעת השמחה, והריקודים והניגונים מל"ג בעומר כבר מלאו שפתינו, ועל כן כבר דיברנו אז בסעודתנו הרבה מזה. וכן בילינו הזמן היקר הזה בשעשועי חברים באהבת לב ונפש, וגם נתבסמנו הרבה בשתיית יין שרף ויין.

התגלות אהבת החברים

"והכלל כי עשינו כולנו ריקוד גדול, ובפרט אנכי ויעקב זאב (כיון שנכנס יין יצא סוד), לקחנו

רבי שלמה ואכלנו שם כנ"ל, ושתיית יין ויין שרף בראש, ורקדנו וזימרנו, ובמיני בדיחותא כנ"ל ובילינו שם מעט, והלכנו משם עד שבאנו לבית רבי נתן, ושם טעמנו כמה מיני מתיקה וגם פשטידא מתוקה והשתייה כדת, וכן נכנסנו לבית רבי נפתלי הכהן, ומשם הלכו לביתם. והסכימו להתקבץ ולהתאסף אחר הצהריים בעת הסעודה, ואני הלכתי חזרה לבית מדרשנו.

"ונכספתי ונשתוקקתי לראות כבר אנשי שלומנו, ובפרט חברי רבי אלטר בנציון ויעקב זאב, שהלכו לביתם למאה שערים, וקיימתי מצוות מתנות לאביונים, ועסקתי כך בעבודה עד שחזרו רבי אלטר בנציון ויעקב זאב מבייתם במוקדם, כי הזדרזו והביאו את סעודתם אתם לסעוד עמי ביחד בבית מדרשנו, והנה הם זרזו אותי, כי עכשיו עיקר הזמן לשמחה ומשתה, וישבנו לאכול הסעודה ביחד באהבה וחביבה יתירה, וגם שתינו הרבה משקה ויין שרף, וקנינו אצל רבי אפרים השכן יין ושתינו, ושימחנו את עצמנו ביחד.

רבי שמואל שפירא כמעט נופל מחתעלף, פלצות אוחותו למחשבה כי הנחשק היותר מכל עלי אדמות עומד להישמט מבין ידיו, הוא מתקרב לרבי שמואל הורביץ מתוך בכיה עצומה ודמעות זולגות על לחייו: "רחם עלי! את כל טובי מעניק אני לכם, העיקר שתחתומו!" וכאן הוא פורץ בבכי מזעזע כל לב - - -

ר' שמואל שפירא בשיחת חברים עם ר' שמואל הורביץ

תמונה
בפרסום
ראשון

כפי שהוגד לו, רבה של העיר, הרב ר' משה-אליעזר רוטנברג הוא מאנ"ש, והוא שם פעמיו אל ביתו. רבי משה-אליעזר הורה לרבי שמואל את הדרך אל בית המלון המקומי, ובשבת שהיה ר' שמואל בבית מדרשו של המגיד ממזריטש זי"ע. אחרי שבת עשה דרכו לעיר קורין הנמצאת לא הרחק. הוא נכנס לבית המדרש על שם רבי אשר, ושם היה במשך כשבועיים. הוא חיפש אחרי מברית הגבול אולם הלה דרש שישים דולר ובידו היו רק חמשה-עשר. בכל יום נטל ר' שמואל לידי את ספר התהילים ובכה לפני ה' יתברך שיעמוד לעזרתו כי באו מים עד נפש. כדי להשיג את הכסף החסר, נאלץ לשוב לרובנה. הוא הגיע לשם לשבת קודש בשלח ט"ז בשבט תרפ"ט, במוצאי שבת נודעו לו חדשות מפתיעות: כי אחד מאנ"ש מבני עיר זו, ר' משה שמואל לוין, נסע לאומן זה מכבר ומחוסר יכולת לחזור, נשאר שם. אשת ר' משה שמואל, ששמעה כי הנה הגיע לעיר חסיד ברסלב שבכוונתו לחצות את הגבול, אמרה לו כי ידוע לה על מברית גבול מנוסה, ואמנם קראה את האיש והפגישה בינו ובין ר' שמואל וביקשה כי לאחר שיעביר אותו לצד הרוסי, יבקש מבעלה לשוב הביתה. לבו של ר' שמואל עולץ בקרבו כי הנה מתחילה צמיחת ישועתו. סוכם עם מורה-הדרך כי תמורת שישים דולר יעביר את ר' שמואל את הגבול, ויחזיר את ר' משה שמואל לפולין. לפני פורים, יוצא ר' שמואל בלוויית המברית אל הגבול העובר בעובי היערות, הם עושים את דרכם כשהם משתדלים להיבלע בסבך הצמחייה העבותה, אך באמצע הדרך נתפשו על ידי שומרי הגבול, וכאן היו צריכים להשתמש בתכסיס הישן - שוחד; את כל כספו אשר אסף בעמל רב הוכרח ר' שמואל להוריק לידי השומרים הפולנים החמדנים, שהחזירוהו אחר כבוד לקראת פורים ללובלין, שלם בגופו, אך לא בממונו. היה זה לו נס פורים פרטי, שלא נגעו בו שומרי הגבול לרעה ואפילו לא שמוהו במאסר. כעבור שבוע הצטרף ר' שמואל לאנשי שלומנו בנסיעתם בכ"א אדר לליז'ענסק לציון הרה"ק רבי אלימלך זי"ע, שם השתטח בתפילה לפני ה' כי בזכותו של אותו צדיק יזכה להוציא מכוח אל הפועל את חפצו. חלפו עוד מספר חודשי תפילות וכיסופין, עד שבאורח נס הצליחו ר' שמואל והחסיד ר' בעריש לינשיצר לעבור לצד הרוסי. וכך, מתוך תלאות אין ספור ומניעות עצומות, הגיעו לאומן ביום חמישי ז' באלול תרפ"ט, ומי יוכל לתאר את רגשי לבבו שעה שעמדו רגליו באוהל ציון רבינו הקדוש תקוות הדורות - - -

הבטחה שאין לה תמורה

שכונת קטמון בירושלים, שנות התש"י
ביתו של החסיד הישיש רבי אברהם'לה שטרנהארץ בשכונת קטמון בירושלים המה

חסידים ביום הפורים. עוד מימי מגוריו של רבי אברהם באומן, עשו להם חסידי ברסלב מנהג, להתאסף בביתו ביומא דפוריא, בעיקר לקראת סיומו של יום. חלקם הגיעו עם משלוח-מנות ודורון לתלמיד-חכם, מקצתם הגיעו כדי לברך ולהתברך, ואף היו כאלו שקבעו את סעודת היום ומצוות 'לבסומי' בביתו.

היה זה בראשית שנות התש"י, בפינת החדר הגדול עומדים שני החסידים המופלגים רבי שמואל הורביץ ורבי שמואל שפירא, שניהם שרויים בגילופין והנה מתפתח ויכוח ביניהם, ניכר היה שרבי שמואל שפירא מנסה לשכנע את רבי שמואל הורביץ במשהו - והדבר אינו עולה בידו.

ובכן, כבר למעלה מעשרים שנה חלפו מאז נסיעתו של רבי שמואל הורביץ מארץ ישראל לאוקראינה, כדי להשתטח על ציון רבינו הקדוש באומן. הוא כמעט שילם בחייו על כך, כאשר נחשד על ידי הקומוניסטים בריגול למען הממלכה הבריטית ששלטה אז בארץ הקודש. בניסי ניסים נחלץ ושוחרר ממאסרו.

כעת בפורים, עומד מולו רבי שמואל שפירא ומתחנן על נפשו; בקשה אחת ויחידה בפיו, שרבי שמואל הורביץ ימכור לו זכות של אמירת עשרת המזמורים פעם אחת על הציון הקדוש באומן - - -

ומה התמורה שרבי שמואל שפירא מוכן לשלם? את כל חלקו בעולם הבא!!!

עולם הבא דרבי שמואל שפירא, זאת מבין כל מי שמוח לו בקדקדו, לאו מילתא זוטרתא היא, אך למרבה הפלא, רבי שמואל הורביץ אינו קופץ על המציאה כלל ועיקר; לדעתו אין אלו חליפין שווים; תיקון הכללי כזה, שכמעט עלה בחייו, וסבל בשבילו כל כך - כל חפצך לא ישוו בה. אין הוא מוכן אפילו לשמוע על כך.

"אקח אפוא את כל עוונותיך עלי ועל צווארי!" מנסה חברו שוב, אך הוא עומד בסירובו.

לאחר דין ודברים ארוך, ורק לאחר שרבי שמואל שפירא הסכים להסתפק באמירת תיקון הכללי 'הפשוט ביותר' - הסכים רבי שמואל הורביץ לגשת למכירה.

אותות שמחה וצהלה עלו על פני רבי שמואל שפירא כאשר פרטי ההסכם החלו לעלות על הכתב. עוד רגע קט - והוא יזכה להגשים את משאלת נפשו מזה שנים על גבי שנים: אמירת עשרת פרקי ה'תיקון הכללי' על ציון רבינו הקדוש - - -

רבי שמואל הורביץ עובר על סעיפי ההסכם ופניו מרצינות: "הנוסח אינו מקובל עלי! צריך לכתוב בפירוש שלא מדובר על תיקון הכללי של ערב ראש השנה..."

רבי שמואל שפירא החושש שמא עסקת חייו עומדת להתבטל, מסכים להוסיף סעיף מפורש שאין מדובר על ערב ראש השנה.

מתוך שמחה וחדווה חותם רבי שמואל שפירא ראשון על הכתב, ואילו רבי שמואל הורביץ נוטל

היהודי, והנה הפך כולו אש אדמומית שפשטה בכלול והגיעה עד קצות אצבעותיו! כמוה לא ראיתי מימי בפניו של בן אנוש!"

אף בירושלים לא טמן ידו מעסק השתיה של יום, וכי לחינם טרח ובא לכאן מן הגליל העליון? אף יינה של ירושלים יין הוא, וניתן לזכות על ידו לאותם תיקונים נשגבים המוזכרים בליקוטי מוהר"ן! ושוב ליטר ושניים ושלוש ותולדותיהם, ועדיין לא בא אותו חסיד אל מבוקשו. הנה היה הבקבוק מלא לפניו, יגע ובא עד תחתיתו, וכעבור רגע קט ודעתו שבה להיות צלולה, ואזהרת רבינו הקדוש מה יהא עליה? אין ר' שמואל מאותם המייאשים עצמם מעבודתם, לא לשם כך שהה באומן שנים מספר, עוד בקבוק ועוד בקבוק עד שנתבסס כל צרכו ושוב: "דער רבי!!! דער רבי!!!"

מה עושים והיצר מציץ? - זועק אליו ר' שמואל צ'ציק, "ער מיטשעט? ער מיטשעט? קלאפט מען עם און מקלאפט!!!" - עונה ר' שמואל הורביץ לעומתו. (הוא מציץ? הוא מציץ? מכים בו ומכים!!) - - -

ז' באדר תשל"ב, חמשה ימים לפני הסתלקותו של רבי שמואל הורביץ למרומים, זקן הוא ותשוש מחמת חוליו, אך לבו היוקד והבוהר אינו יודע זקנה. "הבה ניסע מירונה" - מאיץ הוא בבנו ר' שבתי שקם באותו יום מן השבעה על פטירת זוגתו ע"ה. ר' שבתי מכיר את אביו, משחפץ הוא בדבר שבקדושה שום מניעה אינו רואה לפניו. הם יוצאים לדרך הקשה בתנאי הימים ההם ומגיעים למירון המקבלת את פניהם כשהיא מכוסה בשמיכת שלג לבנה למלוא רוחב העין.

הקור המקפיא חודר לעצמות, גם לאדם בריא וצעיר קשה לשהות זמן ממושך כך, קל וחומר לשיש הסובל זה תקופה ארוכה ממחלה קשה, ר' שבתי מנסה לשכנע את אביו לנוח מעט מן הדרך בדירתם שבכפר, "בקור כזה לא כדאי ללכת לציון, הבה נמתין מעט". אך ר' שמואל - לבו עורג בכללות הנפש לרשב"י, כמו חש הוא כי חבל על כל רגע, וכל עוד רוחו באפו הרי שעליו לשהות כמה שיותר בצילו של העיר וקדיש.

נכנס ר' שמואל למקום שנכנס, השתטח על הציון בדחילו ורחימו, שפך את לבבו, ולאחר אותה נסיעה שבו ירושלימה.

כעבור חמשה ימים בלבד, ביום י"ב באדר תשל"ב, ערב תענית אסתר, מתוך הכנה דרבה לקדושת פורים - עלה ונתעלה למרומים להיכלל בשורשו ולהתעדן בעדן עילאה. - - -

(מאמר זה הינו מתוך ספר על תולדות החסיד הנלהב רבי שמואל הורביץ זצ"ל הנמצא בשלבי עריכה, באדיבות המשפחה.

מקורות: ימי שמואל, 'רחון ברסלב' אדר תשס"ב, אוצרות ברסלב, גיליון 'אבקשה' אדר תשע"ז)

מאמר זה הינו מתוך ספר על תולדות החסיד הנלהב רבי שמואל הורביץ זצ"ל הנמצא בשלבי עריכה, באדיבות המשפחה.

אהבת חברים ללא שיוור. ר' יעקב זאב ברזסקי (באדיבות נג)

את מצוות היום בביתו אשר בכפר מירון, ולאחר ששתה כדת עד שהיה אפשר לומר שהגיע לכלל שיכרות - וכשמדובר בבעל מוח כר' שמואל לא היתה עבודה זו קלה כלל - "ער פלעגט טרינקען צו באטלס" מספרת בתו, הוא נוהג היה לשתות בקבוקים בני שלש ליטר כל אחד, אשר באחד מהם לא היה די כדי לטשטש את מוחו הזך.

כיון שזכה להשביע את נפשו באור הפורים של מירון, מיד נארוזו החבילות ובני ביתו מצאו את עצמם מיטלטלים בתחבורה הציבורית ממירון לחיפה בצוותא עם עוד שרפי מעלה שנהגו כמותו כרבי שמואל שפירא ורבי שמואל צ'צ'יק בני ירושלים, אשר עשו את פורים דפרזים במירון. כל אותה הדרך נתון היה עדיין ר' שמואל תחת השפעת היין, הדיבורים שקלחו מפיו היה בהם כדי לפרוט על נימים הנסתרים שבלב: "דער רבי! דער רבי! נאר בענקען און בעטן!!!" (הרבי! הרבי! רק להתגעגע ולבקש")

בחיפה נפרד משאר בני החבורה שהמשיכו לירושלים והועיד את פניו לתחנת ביניים במרום הר הכרמל - מקום מעונו של אביו הרב ר' ישעיה זצ"ל שזכה לאריכות ימים מופלגת ובערוב ימיו התגורר בחיפה בסמוך לבתו - על מנת לקיים מצוות כיבוד אב. אף שם היה עדיין נתון בסערת משתה היין, כשהוא מחליף עם אביו דברים בגודל קדושת היום, הלכותיו וענייניו, ובודק עצמו באור המן וברוך מרדכי.

רק בהמשך הדרך שמחיפה לירושלים היה על פי רוב פג יינו, וקודם התקדש ליל שושן פורים היה כבר ישוב בביתו הכנסת שבמאה שערים עם מגילתו בידו, כאילו לא טעם טעם פורים מדאשתקד.

וכי תאמר, פורים שני לאו שמיא פורים - אין הדברים אמורים ביהודי בר השגה כמותו. וכך שח לנו ר' מנחם רוזנפלד שליט"א, שאחיו ר' אלעזר מרדכי זצ"ל היה חתנו של ר' שמואל: "יושב הייתי בבית הכנסת ממולו. בשעת קריאת המגילה של ליל פורים אני רואה מולי את ר' שמואל, כשהוא דרוך כולו, מאזין בשקיקה לכל מילה היוצאת מפי בעל הקריאה ופניו משולהבות. ולפתע, כשמגיעים לאיש יהודי, או לפסוק 'כי מרדכי

את פיסת הנייר, מנפנף בה אחת הנה ואחת הנה, ניכר כי כלל אינו שש לקראת חתימת ההסכם, "חשוב היטב איזו עסקה טובה אתה עושה, עולם הבא שלך הרי הוא 'דבר שלא בא לעולם', כי מי האיש אשר בטוח בחלקו לעולם הבא? 'אל תאמין בעצמך עד יום מותך' - אמרו חז"ל. אבל אני נותן לכם בתמורה דבר בטוח, גנוז וצפון לעולם הבא, דבר שייגעתו עבורו במסירות נפש - איה הצדק והיושר?!... הבה לי זמן להתיישב בדבר"

רבי שמואל שפירא כמעט נופל מתעלה, פלצות אווזתו למחשבה כי הנחשק היותר מכל עלי אדמות עומד להישמט מבין ידיו, הוא מתקרב לרבי שמואל הורביץ מתוך בכיה עצומה ודמעות זולגות על לחייו: "רחם עלי! את כל טובי מעניק אני לכם, העיקר שתחתום!" וכאן הוא פורץ בבכי מזעזע כל לב - - -

רבי שמואל הורביץ שוב אינו מסוגל לעמוד בפני תחנוניו. ביד רועדת חתם על הכתב, כשהוא חוזר ומזהיר את שני העדים שחתמו על השטר: "אתם עדי שאין מדובר כלל על ערב ראש השנה..."

ויהי אחר הדברים האלה, למחרת בבוקר, ורבי שמואל הורביץ זכר את אשר עשה לו רבי שמואל שפירא, אשר מכר ואשר חתם עליו... וברעש גדול הגיע לביתו בזעקה גדולה ומרה: "מקח טעות! מקח טעות! העיסקה נעשתה מתוך שיכרות, 'מעשה שיכור אינו כלום' ואף יש כאן הונאה יותר משתות... אינני מוכר שום 'תיקון הכללי', גם הפשוט ביותר, אפילו בעד כל הון דעלמא הדין ודעלמא דאתי..."

הוא לא נח ולא שקט עד שרבי שמואל שפירא נאלץ להחזיר לו את הפתק, אותו קרע רבי שמואל הורביץ על אתר לגזרי גזרים, שלא יישאר שום זכר ושארית לעיסקה בלתי כדאית וזו...

ראה הקדוש ברוך הוא את מסירות נפשו של רבי שמואל שפירא, עד היכן מוכן הוא להקריב ולו בשביל לזכות בהבטחת רבינו הקדוש, וזיכהו בערוב ימיו להשתטח על ציון רבינו הקדוש, ולומר שם בעצמו ולא על ידי שליח, את עשרת המזמורים שציין רבינו, ובערב ראש השנה תשמ"ט, האחרון לחייו בעלמא הדין, זכה שוב להשתטח בחלקת מחוקק ספון ולומר שם את התיקון הכללי.

ובאותה שנה, קרס בקול דממה דקה 'מסך הברזל' שחצץ בין הצאן לרועה שבעים שנה - - -

"רק להתגעגע ולבקש"

מירון, חיפה וירושלים.

ה' יתברך חנן את ר' שמואל בדירה בכפר מירון, למרגלות ציון התנא האלוקי רשב"י, כך זכה בערוב ימיו להסתופף רבות בצילו של העיר וקדיש, המקום אליו היה קשור בעבותות אהבה. וכך היה מעשהו ביום הפורים, לאחר שקיים

אפ"י בלב שק הדב"י

ניצוצי אור ושביבי דרך מהחסיד הנלבב **רבי שמואל הורביץ זצ"ל**, מפי הרה"ח ר' שמואל משה קרמר שליט"א אשר ראה וקיבל במחיצתו משחר ימי התקרבותו לדרכי רביה"ק בשיח המעורר ניחוח הוד קדומים עם נכדיו הר"ר נחמן והר"ר עמרם רוזנפלד שליט"א לקראת יום היארצייט של הרה"ח ר' שמואל הורביץ זצ"ל שחל בי"ב אדר תשל"ב - תש"פ

אשר לב

שלהבת גדולה ויוקדת: דעם רבינ'ס זאך!

כל מי שקורא מעט בספר 'מי שמואל' מיד הריהו נדבק בשלהבת הגדולה שיקדה בלבו של ר' שמואל - אותו חזון גדול וקדוש להפיץ את עניינו של רבינו (דעם רבינ'ס זאך), לפרסם את הבשורה הגדולה של רבינו בקרב עוד ועוד נפשות ישראל אשר בצל כנפיו יחסיון ויקבלו את תיקונם הנצחי.

בכך היה עיקר עיסוקו ועבודתו - להנחיל את תורת רבינו הק'. הלוא הוא זה אשר השלים את הדפסת ה'ביאור הליקוטים'. אשר העלה

כ אשר זכיתי להביט לראשונה בעבודותיו הנפלאות של ר' שמואל - פותח ר' משה את שיחתו רוויית הגעגועים - עמדתי בתחילת התקרבותי והיכרותי עם דרך רבינו הק' ועצותיו הנפלאות. ביישן הייתי מטבעי, לא אזרתי אומץ להתקרב יתר על המידה אל ר' שמואל, אליו התייחסו כל חסידי ברסלב בחרדת קודש ובדרך ארץ מופלג. רק מרחוק עמדתי, הקשבתי לשיעוריו שנאמרו בלבת אש וביקוד בוער, וספגתי אל כלי ככל אשר ידי משגת.

ירושלים העתיקה בעת מלחמת תש"ח

לפתע נכנס אל הבית יהודי שחיפש אחר חבילה שמסר לאחד מן הנוכחים ומרוב המהומה נעלמה הימנו, כולם החלו לחפש ולבדוק איה החבילה. והנה לפתע השתאיתי לראות את ר' שמואל, בכבודו ובעצמו, שוכב מלוא קומתו על הרצפה ומשתחל מתחת למיטה לבדוק אולי לשם נדחפה החבילה האבודה

אינני יכול לשכוח כאשר היינו במירון בציון הרשב"י זיע"א, עת היה מוסר את שיעוריו ומדבר על עניין הצדיק היה מסב את פניו כלפי ציונו הקדוש של רשב"י ולא העתיק מבטו מן הציון, כביכול מביט הוא עכשיו על רבינו. ללא אומר ודברים עבר המסר לשומעים, כי רשב"י ורבינו - חד הם! הכול סובב והולך סביב נשמת הצדיק! ממבט עיניו העורגות ניתן היה להרגיש כי כאשר הוא מדבר מרבינו הוא בעצם מדבר מרשב"י, וכן להיפך.

בראש השנה ושבת חנוכה הנני זוכר שדיבר על התורה "כי מרחמם ינהגם" מתוך השתוקקות וכיסופים, בקול רווי דביקות... "כי מרחמם ינהגם... כי מרחמם ינהגם..." - בהזכירות הרבה מכתבי אר"י... את זאת עוד הנני זוכר, שכן הייתי

וכשראתה שבאו בחורים, עוד בטרם פצינו פה לשיטוח את מבוקשנו, שברצוננו לדבר עמו - כבר קראה אל חלל הבית: "שמואל, באו להנה בחורים המבקשים לשוחח עמך בעניינינו של רבינו". עד כדי כך הצליח להנחיל את ההתלהבות והיקוד אל בני ביתו, אשר כפי הידוע היו ממשפחת מתנגדים שהערימה מכשולות על התקרבותו לרבינו הק'. עמקות ובקיאיות מתוך מתיקות והתלהבות העניין של ה'צדיק' היה נשמת חייו של ר' שמואל. מרבית דיבוריו הלוהטים בשיעורים שמסר סבבו והלכו סביב הנושא הזה - הצדיק. כל מי שהיטה אוזן לשיעוריו, שמע תמיד בין הדיבורים את המילים "דער צדיק", "דער צדיק", יוצאות מפיו בהשתוקקות עצומה ובמתיקות נפלאה. רבינו הק' היה אפוי בלבו.

וחידש בכל פעם רעיונות ודרכים מחודשים כיצד ניתן להדפיס את תורת רבינו הק' - כידוע וכמפורסם.

השארית דעת רבינו - זו היתה שאיפתו הגדולה. כך רואים גם בהקדמתו לספר 'עלת חן', שם כותב שמקווה לפעול דברים גדולים בעניין זה. שעות ארוכות השקיע מזמניו המקודשים כדי להפיץ את ענייניו של רבינו ולקרב עוד ועוד בחורים ואברכים. בשכונת 'שערי חסד' של אותם ימים, היה ר' שמואל המקרב, בה"א הידיעה. הוא קירב את כל הגדולים, ביניהם ר' וועלוועל חשין זצ"ל, בעיקר באמצעות שיעוריו שהיו מלאי רגש ומתיקות מחד ובעלי עמקות נדירה מאידך.

מפליא היה ביותר, כאשר עלינו אל ביתו בעודנו בחורים, איך פתחה הרבנית את הדלת

הדפיס והפיץ את הכתבים הגנוזים. רבי נתן צבי קעניג זצ"ל

אז בתחילת התקרבותי והרי 'אין חוזק כחסידות בתחילתו'... דיבוריו היו מיוחדים במינם ומשיבים כל לב...

בהילולת רביה"ק בקטמון שמעתי ממנו סיפור נפלא - על זקן אחד מתלמידי הבעל שם טוב ששמע פעם מפה קדשו: "קשה מאד לעשות טובה לבעל בחירה, אולם אחד מנכדי יוכל לעשות טובה לבעל בחירה", והסביר ר' שמואל במתק לשונו: היתכן לומר כי הבעש"ט הקדוש לא יכול היה לעזור לבעל בחירה. אלא בוודאי שאין כוונת הדברים כפשוטם, והפירוש האמיתי הוא שדרכו של הבעש"ט הק' היתה לרומם את האדם מדרגת הבחירה שלו ולהעלותו לדרגה יותר עליונה, לבחירה יותר קלה, להגביהו מכל מה שעובר עליו - אבל השלימות היא שהאדם יתקן את הטעון תיקון במקום בו הוא עומד, וזהו כוחו של רבינו המסייע לבעל-בחירה להתמודד בתוך נסיונותיו. המשיך ר' שמואל וסיפר, כי לאחר הסתלקות הבעש"ט הלך אותו יהודי לחפש ולתור אחר אותו נכד עליו דיבר הבעש"ט, עד שמצא את רבינו הק', ושמע אותו מדבר אודות ה"בעל בחירה" כאומר שענינו הוא לעזור ולסייע לבעל בחירה לבחור בטוב - הסיק מזה

שעליו נתכוין זקינו הגדול.

אפשר לומר - כך עלה בדעתי - שדרכו של רבינו לעזור לשני בבחירה היא על ידי עניין הנקודות טובות שמגלה רבינו בתורה רפ"ב 'אזמרה לאלוקי בעודי': שעל ידי שרואים את הטוב בזולת נעשים נגונים שרק הצדיק הגדול הוא יכול לעשותם - וכך מתעוררת הנקודה טובה בזולת ומתסייע בידו לבחור בטוב.

רושם רבנותר בלבי משיעוריו הוא ומהמתקנות העצומה שאפפה את לימודו. ראו כי הדברים היוצאים מפיו - בוקעים מתוך תוכו, נחצבים מהיכלותיו הפנימיים ביותר. ניכר היה כי הוא 'חי' את אמרי פיו. זכור אזכור את אותה סעודה שלישית בשול הישן במאה שערים למעלה ברח' עונג שבת (לשם היה מגיע מעת לעת) איך הציפה אותי הרגשת הנועם והמתקנות. הרגשתי כזה מתיקות עריבה, כזה נועם ('אזא מין גישמאק', 'אזא מין זיסקייט') עד שלא יכולתי לכלוא בתוכי את המחשבה - היכן הם חבריי וידידי, הכיצד מפסידים המה דיבורים נלכבים שכאלה.

הייחודיות של שיעוריו הייתה בכך שהיה מיטיב להפשיט עניינים נשגבים. ('ער האט אלעס אזוי אראפ געלייגט'). הלוא בקיא נפלא היה בכתבי האר"י ז"ל, עד שאמרו כי אפילו ר' אשר זעליג מרגליות מידי שומעו את דיבוריו במידון היה יוצא מרוב התפעלות מבקיאותו הרבה בכתבי האר"י ז"ל. דיבוריו היו עמוקים וגבוהים - ועם זאת אומנות היתה לו, להסביר הכל בטוב טעם ודעת, באופן שיהא מובן ומתיישב על לבו של כל שומע - ולקשר ולחבר ולשזור את כל רעיונותיו בתוכי דברי רבינו.

נועם דיבוריו חלחלו אל תוכי ומשכוני בעבותות, וכמדומני שזה היה המכה בפטיש של התקרבותי לאורו של רבינו הק'.

העלאת והדפסת כתבי רביה"ק

במיוחד בער בו ענין הדפסת ספרי רבינו. פעם כשדיבר ברבים, שמעתי מפיו כי כבר בשנות התר"צ עסק בהדפסת הספרים. זכורני שפעם ראיתי בשעה שירד מציון הרשב"י במירון יחד עם ר' שמואל טוקצינסקי ושוחח על חשיבות ההדפסה באש של התלהבות (ב'ברען' וב'קאן').

כשעוד היה באומן, כך מספרים בשם בנו, לא נח ולא שקט, ליקט ואסף כתבים רבים - אשר לימים העבירם לר' נתן צבי קעניג ז"ל שהיה לו עמו קשר חזק. זכורני שפעם בעשרת ימי תשובה במירון הביא ר' נתן צבי הביא כתב יד של ה'חכמה ותבונה' מאוצרו של ר' שמואל, זה היה ביאורו של ר' אברהם בר"נ על 'מעשה מכן המלך

והשפחה שנתחלפו' - ומיד ישבתי והעתקתי את זה. בעבר זה מעולם לא נדפס אך אחר כך הוסיפו את זה בכל הספרים יחד עם ביאורים על שאר המעשיות שלוקטו מתוך ספריו האחרים.

גם ראיתי אז את הכתב יד מרבינו שהיה אצל ר' שמואל, הפותח במילים: 'אגלה לכם סוד', שם מביא רבינו שיש סבא דסבין דקדושה ויש זה לעומת זה ושעשה לו 'עסס' בקדושה על ידי הצדקה וכו' - ב'ליקוטי הלכות' על פרשת שקלים יש 'שטיקל' (=קטע) העוסק בענין זה. אכן מעניין לדעת היכן מצוי כיום כתב היד הזה, ככל הנראה גם הוא עבר לאחר מכן לר' נתן צבי...

עוד סיפר בנו - כי בכדי להבריא את האוצרות שהיו לו, אז עם כל מכתב ששלח לאר"י היה שולח גם מפתחי רבינו ומכתבי ר' אברהם ב"ר נחמן ועוד כל מיני כתבים, ואחר כך כשהגיע לארץ ביקש את זה בחזרה מכל מי ששלח אליו. גם את ה'ביאור הליקוטים' העביר באופן זה. ואמנם שמעתי שבעיר העתיקה נותרו כתבים מר' אברהם ב"ר נחמן שהושארו שם אז, כשכולם ברחו...

מחמי הרה"ח ר' גדליה קעניג זצ"ל שמעתי, שר' אברהם ב"ר נחמן נתן לר' אברהם שטערנהארץ להגיה את ה'ביאור הליקוטים', ומה שהוא הגיה - זה נדפס. זה היה רק על חלק מהתורות. ר' שמואל עצמו היה מזכיר בלימודו עניינים המובאים ב'ביאור הליקוטים'.

מידי דברנו, נזכר אני איך שהיינו אני ר' אברהם הרש"ר ור' חיים קעניג הי"ו הולכים כל שבוע ביום שלישי לר' אברהם שטערנהארץ כשלמדנו בישיבת 'פני משה' של ר' אליקים שלזינגר. ר' אברהם היה לומד וקורא בעל פה, והיה מבקש: "אם אני טועה תתקנו אותי", וכך היה לומד את תורות רבינו ממש בעל פה...

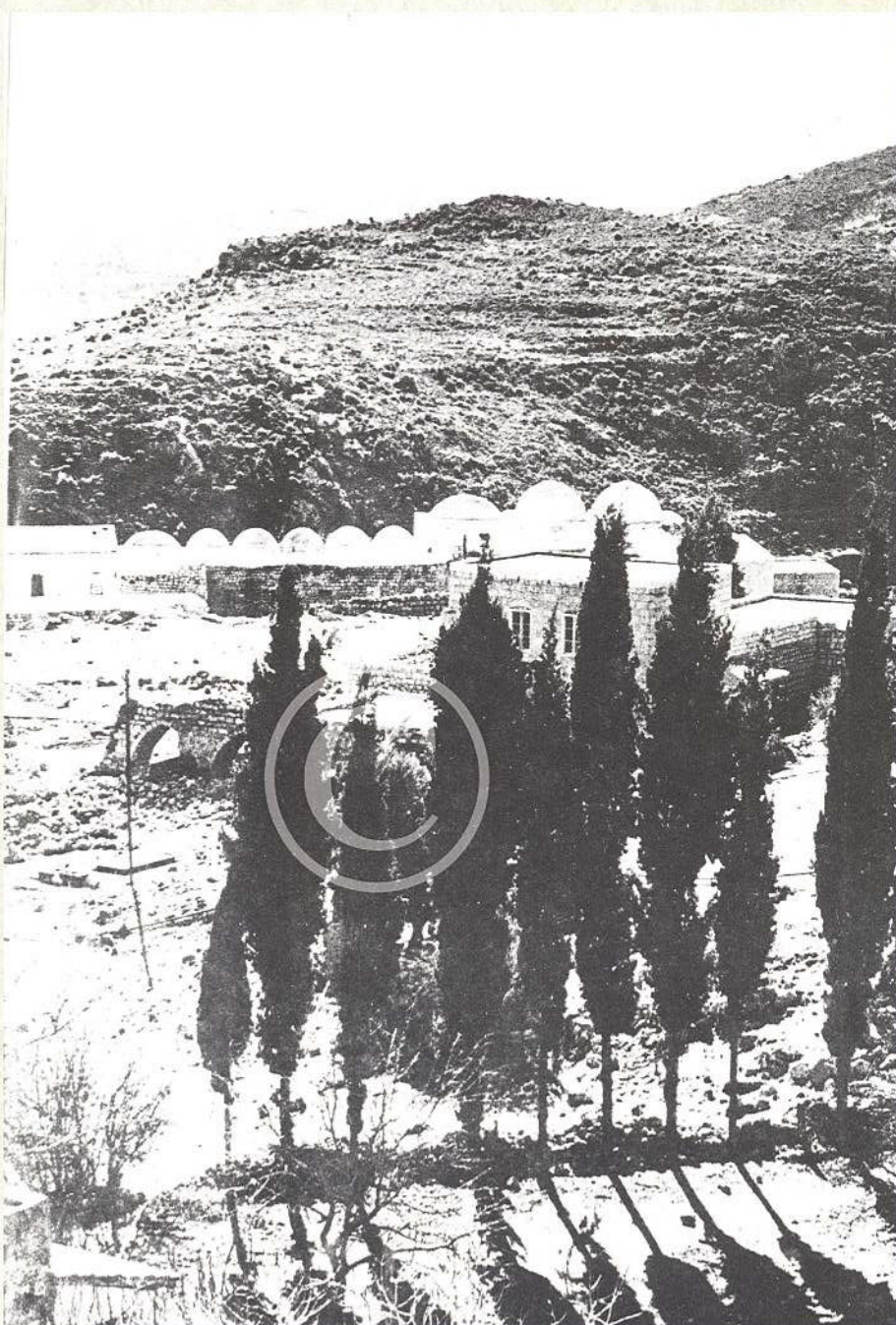
בשפלות בך וענוות רוח

מידי דברינו אודות מירון וציונו של רשב"י - ממשיך ר' משה קרמר שליט"א בהעלאת הזכרונות הלבבית והסוחפת - צף ועולה בזכרוני סיפור הממחיש את אישיותו המופלאה והנדירה, אשר כמעט אין בנמצא כמותה והיא סמל ודוגמא להתנהגותם של חסידי ברסלב האמיתיים.

למרות גדלותו והיותו נחשב בקרב חסידי ברסלב לאחד הגדולים, לא היה מחזיק מעצמו מאומה. בעיניו, לא היה אלא אדם פשוט הממלא את חובתו בעולמו. יהודי העושה את המוטל עליו. כל מי שזכה להתהלך מעט בסביבתו ידע והכיר כי השפלות שלו אינה 'עוד' עבודה, אלא היא ענין פנימי. באמת היה משוכנע בכך. ראו כי ענוות רוחו היא מציאותו ומהותו הפנימית.

ר' שמעון ורבינו חזקיהו - רבי שמואל הרוביץ בציון הרשב"י במירון (ירחון ברסלב)

ציון הרשב"י בימים ההם

בדידי הוה עובדא, בעת ששהיתי בדירתו במירון בל"ג בעומר, לפתע נכנס אל הבית יהודי שתר וחפש אחר חבילה שמסר לאחד מן הנוכחים ומרוב המהומה נעלמה הימנו, הלה הביט סביבו ולא מצא. וכולם החלו לחפש ולבדוק איה החבילה. והנה לפתע השתאיתי לראות את ר' שמואל, בכבודו ובעצמו, שוכב מלוא קומתו על הרצפה ומשתחל מתחת למיטה לבדוק שמא ואולי לשם נדחפה החבילה האבודה.

כבר עמד אז בשנותיו המבוגרות, ולמרות זאת היה זה כדבר פשוט בעיניו שהינו שווה בין שווים ואם יש צורך לחפש - גם הוא בכלל. לא העלה אפילו על קצה דעתו לבקש מאחרים, צעירים בהרבה ממנו, שיבצעו את החיפוש מתחת למיטה במקומו.

אותה שפלות ברכ והתנהגות כשווה בין שווים היתה ניכרת אצלו בעת שהיה מגיע לכותל המערבי, בטרם הובאו הכיסאות. בפשטות היה מוצא לעצמו קרן זווית ומתיישב על הארץ כאחד העם, כך היה גם בציון הרשב"י, לאחר שהסירו את אצטבות האבן שהיו קבועים שם. כאילו זה היה מקומו הטבעי - על הרצפה.

איש של דביקות

איש של דביקות היה ר' שמואל. חייו מסכת של דביקות נפלאה ב'דבוננו של עולם'. בעת התפילה היו עיניו עצומות וראו עליו שהוא דבק בקונו בכזו מין 'דביקות'... זכורני שבשטיבל'ך בבית ישראל היה בנוי קיר, שנבנה עוד בימי הירדנים כדי להתגונן מפני רסיסי הפגזים, ובסמוך לו היה ר' שמואל עומד ומתפלל בדביקות ותחנונים, עד שנדמה היה כאילו מתרפק על אבני הקיר...

אולם דביקותו לא הסתכמה רק בעידנא דצלולא. כל ימיו, בשבת ובקומו ובלכתו בדרך היתה מקשה אחת של דביקות הבורא. בכל עת מצוא היה ממלמל - מדבר עם השי"ת. למרות שהיה עמקן גדול - עם זאת היה מרבה באמירות ("זאגער") וחיבב ביותר פסוקי תהילים - והכול מתוך דביקות ושמחה. היה חי מתוך התקשרות תמידית לבורא עולם.

עבודתו לא היתה רק בתורה ובתפילה, כי אם בכל פרט ופרט מחייו. כל כולו אמר דביקות. שמעתי מהרה"ח ר' הערשל ואסילסקי זצ"ל כי כאשר הגיע מחו"ל לשהות אצל ר' שמואל בשבת, מצאנוהו בעת שהכין את הדגים לכבוד שבת יוצא אל חצירו ותולש צמחי תבלין ומכניסם אל הקדירה. גם בשבת חנוכה במירון דאג להביא מאכלים לרווחת אנ"ש, היה לו בזה עבודה והורגש תמיד במאכליו מעין 'טעם גן עדן'...

פעם בדרך חזור מן הכותל, אחר מלחמת 'ששת

ליקוטי מוהרן בעל פה. רבי אברהם שטרנהארץ

אש של תחילת התקרבות. ר' משה קרמר כחתן

הימים, אמר ר' שמואל הורביץ דבר מה. הרה"ח ר' שמואל צ'צ'יק זצ"ל שהיה מחודד וחריף נענה לעומתו: "ר' שמואל, היה לכם התבודדות על כך?", נענה לעומתו ר' שמואל: "כשהשי"ת עוזר, יש לי תמיד התבודדות" ("אז דער אייבישטער העלפט האב איך תמיד התבודדות").

אף היה ר' שמואל משגיב בדיבוריו במעלת ההימצאות לבד, באומרו שכאשר מצויים לבד ניתן להשיג מעלות רבות ולהספיק יותר, בלי טרדות. מתוך הדברים הבינו כי רכש לעצמו את קנין זה בעת שישב בכלל הסובייטי.

כי אכן היה ר' שמואל מתבודד במהותו - ובמשך כל יומו היה דבוק להשי"ת בדביקות נפלאה.

מרבית דיבוריו הלוהטים בשיעורים שמסר סבבו והלכו סביב הנושא הזה - הצדיק. כל מי שהיטה אוזן לשיעוריו, שמע תמיד בין הדיבורים את המילים "דער צדיק", "דער צדיק", "יצאות מפיו בהשתוקקות עצומה ובמתיקות נפלאה. רבינו הק' היה אפוי בלבנו."

בסיום השיחה המאלפת והמעוררת שח ר' משה בתהרגשות: יש שיחה מרבינו שיש אצלו שלוש כיתות, והשלישית אותה מאחל רבינו לר' נתן היא 'מ'זאל זיין אייגנבאקן און הארצן' - שנהיה אפויים בלב.

הדרך המקובלת היא לפרש שהינם אפויים בלב רבינו, אולם חושבני שזו טעות - ואכן כך שמעתי פעם, שהגירסא הנכונה היא שאני אפוי בליבם. רבינו הרי דיבר כאן על מדרגות שהאדם זוכה להם. שזה המדרגה היותר העליונה

זכורני שר' שמואל דיבר מזה ואף נדפס במאמר, והוא פירש כי אלו שבאים לשמוע תורה, זה לא סתם, זה דרגה... דרגא גבוהה... אבל זה עדיין לא מגיע לערך הדרגה השלישית שרבינו יהיה אפוי בלב זוהי המדרגה העליונה.

ואכן ראו אצלו שרבינו אפוי בליבו. הדיבור והתנועות שלו גם פניו היו זורחים ומאירים בעת שדיבר מרבינו, באיזה דביקות... באיזה התקשרות... באיזה כלות הנפש...

יהי רצון שנזכה לחיות את עניינו של רבינו הק' בכל רמ"ח אברינו ושס"ה גידנו, להיות דבקים בהקב"ה מתוך שמחה - וכמו שהעיד רבינו הקדוש זי"ע"א על עצמו שעיקר התעוררותו לעבודת השם יתברך באמת היה על ידי ספורי מעשיות מצדיקים.

מאמר זה הינו מתוך ספר על תולדות החסיד הנלהב רבי שמואל הורביץ זצ"ל הנמצא בשלבי עריכה, באדיבות המשפחה

יהודי להיות שרירי בשמחה של מצוה, בשמחה של דביקות, באוירה מרוממת של שמחה ועליצות.

מי שהאיר מאוד את עיני בענין זה היה בנו של ר' שמואל, ששוחח עמי ארוכות אודות ענין זה כפי שקיבלו מאביו. כמובן שהבנה זו חוללה אצלי שינוי. באותה תקופה התכתבתי עם הרה"ח ר' נתן צבי קעניג זצ"ל, והוא כתב לי כי בין שיטי דברי ניכר שיש אצלי שינוי גדול. כל הלך הרוח והמחשבה שלי השתנו מן הקצה אל הקצה כאשר הבנתי כי עיקר עניינו של רבינו הוא לדבר ולעסוק בהתחזקות ובשמחה.

פעם בשבת חנוכה במירון דיבר ר' שמואל ואמר דיבור נפלא שעליו ניתן לומר שהוא בחינת "הוא - היה אומר", שאת עצמו ביטא במאמרו, וכך אמר: כשיהודי מתפלל ומבקש צרכיו מהשי"ת, אולם לא בכל פעם נענית תפילתו - זימנין דשמע, וזימנין דלא שמע. לפעמים יש למעלה מקטרגים ח"ו המקטרגים שאיננו ראוי שיתנו לו את מבוקשו. אך כאשר יהודי בא להודות להשי"ת על רוב חסדיו וטובו - אין מי שיכול למנוע את דיבוריו למעלות למעלה. הרי הוא מודה להשי"ת, הוא אינו מבקש מאומה, ואז נפתחים כל השערים כדי לקבל את דברי הודאה שלו - ואז, בתוך כך, יון שהשערים נפתחו כבר, משליכים פנימה דיבוריו של 'שאלת צרכיו'.

על רעיון זה חשבתי שניתן להמליץ את הפסוק "פתחו לי שערי צדק אבוא בם אודה ליה" - אם רוצים שהשערים של מעלה יפתחו לרווחה, ניתן לפעול זאת מתוך הודאה.

אני זוכר שבשמחות שלו היה מספר מרוסיה, מעת שבתו ב'תפיסה' שם... שמעתי אז ממנו שסיפר שבכלא שם כל אחד חייב לנקות צרכיו, והוא היה מקפיד שלא להשתאות כמו כולם כי אם לעשות זאת תכף ומיד, אפילו שזה היה קשה מאד, זאת בכדי שלא יפריע לו לעבודת ה' בתא

הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר נהג בו בדרך ארץ גדול. מעת לעת כשהגיע לבית המדרש הגדול - ה'שול' - בסעודה שלישית, נתן לו את כל הכיבודים, הלימוד והזימון על הכוס. ר' לוי יצחק היה לו ביטול לר' שמואל.

מצוה גדולה להיות בשמחה

ר' לוי יצחק היה אומר בשם ר' אברהם ב"ר נחמן שאמר פעם באומן: "ריקודים עם התעוררות רואה אני, אבל ריקודים עם שמחה איני רואה כאן".

כן אני זוכר בראשית התקרבותי שקיבלתי משום מה את הרושם כי הסימן של ברסלב'ר חסיד היא שהוא רגיל להסתובב עם 'קרעכ'ץ' (=אנחה). הרושם המוטעה היה שהאנחה היא עיקר המכוון, וכדרך שהיה מקובל בקרב חסידי ברסלב לשאול איש רעהו: "האם כבר נתת היום אנחה (א קרעכץ) להשי"ת".

אולם דרכו של ר' שמואל היתה שונה משהו: השמחה והנקודות טובות הם המה עיקר העיקרים ויסוד היסודות במשנת רבינו הק'. על

ישיבה של

פון ים

ברסלב'ר שנזכר בימי ה'פורים'
הרי הוא מיד מתעורר לתשובה
| בוגרי 'ישיבת ברסלב בני ברק'
ובניהם ר' שלום אהרן צוקר הי"ו,
ר' זלמן שמואל נפתוליס הי"ו, ור'
יוסף ירוחם הי"ו, מתרפקים על
ימי הפורים בישיבה בימים עברו
ופותחים בפני קוראי 'אבקשה'
דרך צר לאותם ימי פורים קדושים
ונלבבים שהיו מלאים בדמעות
קדושות וכיסופי אמת ועמוסים
ברגעים מעצבי חיים ובלתי
נשכחים | וזכרם לא יסוף מזרעם

שמחה סופר

תמונות: 'בעולמה של ברסלב'

ורים - - -

פ המילה שמעבירה צמרמורת של התרגשות והמיית כיסופין בלב כל חסיד ברסלב בעל לב בשר אשר חפץ לחדש כנשר נעוריו. החג הקדוש הזה שמקדש את ימי החולין. היום הקדוש הזה שממנו כל ההתחלות כגילוי הנפלא של רבינו הקדוש "כי בתחילה היו כל ההתחלות מפסת, 'און היינט' (= ועכשיו).... ולא סיים - - - (ליקו"מ ע"ד)

תילי תילין של דיבורים ומאות קולמוסין נשתברו על אותה מילה אותה אמר רבינו הקדוש עת סיימו את התורה הקטנה הזו על פורים, אותה תורה שבסיומה הפטיר את הגילוי הנורא הזה "ועכשיו".... - "ומשך בקול נעימה תיבת און היינט ונשאר בשתיקה" - מתאר מוהרנ"ת בזכרונותיו, "ולא סיים" - - -

אודות הגילוי הזה של 'און היינט' כותב תלמידו של מוהרנ"ת - רבי נחמן מטולטשין מכתב שלם לאנ"ש ובו הוא מנסה לתאר עד היכן התנוצץ בליבו של מוהרנ"ת האור הגדול של המילים 'און היינט'. במכתבו הוא מפרט כמה וכמה עניינים אליהם רמז מוהרנ"ת ובראשם עניין ההתחדשות העצומה לה זוכה כל החפץ לחדש כנשר נעוריו בימי הפורים הקדושים, וכלשון מוהרנ"ת "ופסק באמצע ולא סיים דבריו, ומתוך דבריו הבנתי שעכשיו ההתחלה מפורים".

כי במהלך ימי הפורים כל הזוכה לבוא אל המלך ולהתחנן לפניו 'אם על המלך טוב תינתן לי נפשי בשאלתי' מיד מושיט לו המלך את שרביט הזהב, כי המלך בשדה, אוהב ומרחם,

מי שטעם לא שוכח לחזור. ריקוד אחרי המגילה בישיבה

מתנגן לו ניגון חדש לגמרי, כאן מדברים על שערי שמים פתוחים ועל אורו של צדיק שמתגלה ועל הכנה שלימה בניגונים וכיסופים וצעקות והתבודדות לקראת היום הקדוש והנורא הזה, זה היה משהו אחר לגמרי.

גם ר' שלום אהרן צוקר מוסיף, 'אינני יכול לומר בדיוק מה חשבנו שהולך להתרחש אולם הבנו שמהו גדול עומד לקרות בעולם, הכיסופין היו למעלה בשמי השמים, הבנו באמת שמכאן הכל מתחיל, וכפי שהרה"ח ר' נתן ליברמנטש שליט"א רגיל היה לומר שיש כאלו שאצלם הפורים הוא ה'סוף', היה להם פורים נפלא ועכשיו הם יכולים לספר חוויות במשך תקופה על מה שהיה, אולם האמת היא שפורים זה לא הסוף, זה לא דבר שהיה, אלא זו ההתחלה ממש, מפה הכל מתחיל.

גם ר' יוסף ירוחם משתף ברגשות דומים, 'אני חושב שהייתה תחושה חזקה מאוד שפיעמה בלב כולם שבפורים הזה הולכים לקבל 'קרבן קפיצה' עצום להתחיל מחדש באמת. כל אחד ואחד מבני הישיבה התמלא בתקווה עצומה שאולי השנה הזו תהיה משהו אחר לגמרי, הבחורים חיכו לפורים בחיות מיוחדת, הייתה תחושה של

ומתרפקים על הימים הקדושים הללו בערגה וכיסופין.

התחלות חדשות

אחד הבוגרים ר' נחמן ש. פותח בדברים "עברו כבר 30 שנה מאותו פורים בישיבה, אולם אני יכול להעיד על עצמי כי זה היה המפנה בו החלטתי לקחת את עצמי בידיים ולהיכנס חזק יותר לתורה תפילה ולעבודת ה', הייתי בחור צעיר בשיעור א' עדיין מחפש את מקומי ומגשש את דרכי בראשית שנות התבגרותי המוקדמות, ופתאום חודש לפני פורים מתחילה התרגשות בישיבה, פתאום נתלים שלטים ומודעות בכתב יד המזכירות כי 40 יום קודם פורים נוהגים לזעוק 'הצילני מקליפת המן עמלק' זאת לאור שיחתו של מוהרנ"ת ז"ל 'אשר מי שזעק 40 יום קודם פורים להינצל מקליפת המן עמלק, ולזכות לקדושת מרדכי ואסתר, יזכה להארת מרדכי ואסתר בעת קריאת המגילה', זכורני כי פתאום התגלה לעיני דבר חדש, כי אם בנוהג שבעולם זה מתכוון לפורים וחושב על תחפושת וזה מתכנן כמה כסף יאסוף לת"ת שלו, הרי שכאן פתאום

ונותן לכל אחד הפושט ידו ומתחנן לפניו על צרותיו, ומרעיף עליו כל טוב...

בשישים השנים האחרונות זכינו ואחת מנקודות האור הבערות במיוחד באור עבודת ימי הפורים היתה ישיבת ברסלב בני ברק המעטירה, זאת יעידו כל מאות ואלפי בוגריה בדור האחרון, עוצמתם ורישומם של ימי הפורים בישיבה נותר בהם לדורות, עד כדי כך שניתן לומר כי כל מי שזכה להימנות על תלמידי הישיבה בכל התקופה שלפני פורים ובפרט ביום הפורים בעצמו, זכה שאלו נחקקו בנפשו ובעצמותיו והותירו חותם בל יימחה המלווה אותו בימי הפורים בכל תחנות חייו ובכל אשר פנה.

עת פרוס עלינו אורם וקדושתם של ימי הפורים בחרנו לכנס אלי גיליון כמה מבוגרי הישיבה בתקופותיה השונות על מנת להתבסס מעט מאורם של ימי הפורים, מעבודת ההכנה אליהם ובפרט מההתחדשות הרוחנית אליה זכה כל מי שהשתתף בשמחה הגדולה ופתח את ליבו ודעתו לקבל מעט מאורם של ימי הפורים בישיבה, ואכן כולם בסגנון אחד מתנבאים

בצלאל נהרי הוא היה כבן 17 והיה מצוי רבות אצל הרה"ח ר' נתן ליברמנטש שליט"א, היה זה ערב שבת זכור ואנוכי נער כבן 15 שנה, ובצלאל דרבן אותנו ללכת לישון ולקום בחצות, 'חצות של שבת זכור' איך אפשר להישאר במיטה.. הולכים להכריע את עמלק.. חייבים ללכת לשדה' אלו היו המושגים שנשמנו באווירה של הישיבה, חלמנו על דברים גדולים, היינו מלאים בתוכן, מלאים ברגש, עד כמה שבחורים צעירים יכולים להבין מה זה צדיק, ומה זה אור הפורים, אבל זה מטען עצום שאני לוקח איתי לכל החיים.

אש בוערת בישיבה

ר' יוסף ירוחם הי"ו זכה להתקרב לרבינו הק' כשהוא כבן 18, ר' יוסף הינו נצר למשפחת המקובל הק' רבי סלמאן מוצפי זצ"ל, ומקורו ממשפחה שורשית וחשובה שפיארה את כותל יהדות המזרח בירושלים של מעלה. כדי להבין את התמונה המלאה אנו שואלים את ר' יוסף מה הניע אותו לעשות מעשה מיוחד שכזה ולהתקרב לרבינו, לעבור לישיבת ברסלב ולחולל שינוי כל כך גדול בחייו? ר' יוסף משיב בחיות מיוחדת השמורה למקורבים שמצאו את המאור הגדול, 'למדתי בישיבות 'קול יהודה' ו'בית שמעיה' ועשיתי חייל בלימודי, ב"ה זכיתי להכיר בחיי הרבה יהודים גדולים ומכובדים, ביניהם אף מקובלים, אולם בליבי חשתי חסרון מסוים, יום אחד פניתי לראש הישיבה שלי ותיניתני בפניו את צערי, 'אני מרגיש יבש' - אמרתי, ראש הישיבה הביט בי ויעץ לי ללכת להתבונן במון הרב שך בשעת לימודו, הוא אמר לי 'לך מחר אחר הצהריים לישיבת פוניבז' המעטירה ראש הישיבה יגיע לשם לקראת השעה 6 בערב, ראוי שתשב ותתבונן בו בשעת לימודו, תקבל חיות חדשה ותחזור לישיבה, עשיתי כדבריו ואכן קיבלתי חיות לכמה ימים, אולם הדבר עזר לי רק למעט זמן, והייתי חייב חיות מחודשת.

"ידיד היה לי ואליהו נהרי שמו, מספר ר' יוסף, במוצאי שבת אחד ישבנו לסעודת מלווה מלכה יחד והוא סיפר לי מעט על רבינו הקדוש, על הישיבה, ועל התמימות והשמחה שמצויה בשפע בליבו של כל בחור שם, בעקבות דבריו הגעתי באותו ליל שיש לישיבה, כולם מאוד קירבו אותי והאירו לי פנים, המשגיח ר' יצחק מגדלסון היה מסיע אותנו לשדה להתבודד מידי ליל שיש, וכך התחלתי להתקרב ולקבל מושגים חדשים איך מדברים עם ה', כעבור זמן לא רב הגיע ערב שבת חנוכה וזכיתי להצטרף עם בני הישיבה בהסעה מיוחדת שאורגנה להם, (בניגוד למקובל עד אותה עת שהיו נוסעים למירון ברכבת).

אנו מגיעים למירון בליל שיש, ולאחר ארוחת ערב בהכנסת האורחים נותרה שעה עד לחצות והבחורים הזדרזו למיטתם, מיד בהגיע עת חצות השתוממתי עד עמקי נפשי, כיצד הבחורים שהיו מושתים מאד מטילטולי הדרך מתגברים כאריות וקמים בחצות, זה היה דבר פלא גמור בעיני,

הוא נחמתינו הוא שמחתנו. עוד מהשלטים במבוא הישיבה

הזדמנות שמי יודע אם תחזור, להתחיל מחדש. 'רייית הפתיחה היתה קבלת השבת בליל שבת זכור, היה חשמל באוויר, אני הייתי 'מקורב חדש' והכל היה חדש ומרתק ומלא אמת' אומר **ר' יוסף ירוחם**, אחד הבחורים אמר לי לפני כן 'מי שטעם טעמו של "לכה דוד" של שבת זכור וודאי ישוב לישיבה בשנה שלאחריה, כי לאור כזה של שמחה ודביקות ותמימות לא זוכים בכל יום, אמנם באותה תקופה עדיין למדתי בישיבת 'בית שמעיה' שנחשבה לאחת הישיבות הטובות, אולם הרצון לקבל חיות חדשה ואור חדש בפורים הביאני לאותה קבלת שבת, ואכן מה אומר ומה אדבר זה היה גן עדן ממש, ריקודי ה'לכה דוד' נמשכו למעלה משעה וכל הישיבה געשה ורעשה בשמחת אמת שאין לשערה, כל המתפללים הקבועים שהיו מגיעים להתפלל בישיבה דרך קבע, ידעו כי עליהם להתאזר באורך רוח ו'מוחין דגולות' לקראת ריקודי ה'לכה דוד' הנלבבים של ערב פורים.

ר' שלום אהרן ממשיך: 'הכרתי אז את הבח'

'לשאלתנו אם היו כאלו שהפורים שינה אותם אומר ר' יוסף ירוחם, חד משמעית כן! 'הכרתי בחור שממש התחיל להתדרדר ובאותה שנה התחיל לבכות בפורים על מצבו, לאחר פורים התחילו ניצני שינוי וכעבור שנה הוא חזר לתלם לגמרי וכיום הוא אברך משי בעל משפחה למופת

אני רוצה את הרבי, אמת, אמת, אמת...

דיבורי התעוררות וכיסופים שעדיין בוערים בלבבות | הזעקה שפורצת מליבו של כל אחד, אני רוצה את הרבי באמת! | קטעים מקוריים מתוך שיחתו הבלתי נשכחת של הר"ר נתן שפירא הי"ו בעת משתה ושמחה ביום הפורים בישיבת ברסלב ב"ב

אמת אמת אמת. שיחתו של ר' נתן שפירא בישיבה בפורים

רוצה רק אותך, אתה השליח של הקדוש ברוך הוא בעצמו, לרדת אלינו לתוך הבוץ שלנו, הגם שאני לא כלום, אבל אני רוצה את הרבי.

בת קול יוצאת מן השמים בפורים ואומרת, שהרבי רוצה אותך, גם אם אתה נראה איך שאתה נראה, בכלל לא מריח טוב, מלא פניות, מלא דמיונות, מלא שטיקעס. גם שם הרבי רוצה אותך. הרבי אומר: אני רוצה אותך, אני אבוא אליך...

הרבי רוצה את המסכן הזה, הוא רוצה רק את הרבי, הוא לא רוצה שום דבר אחר, הוא רוצה עוד שורה בליקוטי מוהר"ן, הוא רוצה את הליקוטי מוהר"ן, את הליקוטי הלכות, אפילו שהוא לא לומד, הוא אומר: אני רוצה עכשיו ליקוטי תפילות, אז הרבי אומר לו, אני אתך לך לכל אורך הדרך, גם אם יעבור עליך מה שיעבור עליך, עמלק יעשה בך שפטים, אבל אני אתך, אל תדאג, אני הולך לפניך, תעזוב את כל השטויות של הדור הזה, ותרצה את הרבי, אז הרבי יהיה אתך.

הרבי איתי, הרבי ממש איתי, כן, כן, בדרגה שלי, בתאוות שלי, במידות שלי, אבל אני לא רוצה את זה, תדע לך, אני לא רוצה את התאוות ומידות רעות, אני רוצה רק את הרבי, אני רוצה באמת להיות יהודי כשר, ואם אני לא מצליח, אז הרבי יצליח אותי, הרבי ייתן לי, הרבי יחיה אותי, הרבי ילך איתי יחד כל הזמן, הרבי יתן לי כל טוב, עד שיביא אותי אליו, אבל אני אושיט לו יד, אני לא הולך בחכמה שלי, אני לא עושה חכמות, אני רוצה לעשות התבודדות כל יום, באיזה צורה שהיא, עם דיבורים, בלי דיבורים...

אני אעשה התבודדות כל יום, אפילו בדרכים,

איי, הרבי, גם בדור ירוד שכזה, שעובר מה שעובר ויש כאלו כלים שרוצים להעביר אותנו על דתנו, ורבינו יש לו כלים נפלאים כאלה, ליקוטי מוהר"ן, ליקוטי הלכות, מכתבי מוהרנ"ת, אנשי שלומינו האמיתיים, רבינו אמיתי, אהה...

הרבי אומר לי, אני יבא אליך, אני יעשה אצלך ביקור, כיון שגם אני רוצה, אז רבינו ירד אלי, נבקשנה כמטמונים, מחפשים, אני רוצה את הרבי, רבי, אני רוצה אותך, רבי, תבוא אלי, תבוא אלי כמו שאני, אל תחפש אותי צדיק, אל תחפש אותי עובד וגאון, רבי, תדע לך שאני שקוע היכן שאני שקוע, גם אם אני מלא בוך, אבל אני רוצה אותך.

רבי, נבראת לבוא אלי, לא נבראת בשביל משה רבינו, אלא לבא אל הבוץ שלי, לירידה שלי, אני מונח נמוך מאד, ושמה אני רוצה שתבוא אלי, בוא יבוא ברירה ולא יאחר, רבי אני רוצה אותך, בפורים כל אחד יכול לבקש, גם אני, גם אני רוצה אותך, רבי, אני לא יודע לומר לך אם זה באמת או בשקר אני רוצה אותך, שתבוא אלי ותקרב אותי, אפילו אם אני לא אווז בכלום.

הנהר המטהר מכל הכתמים, זה המקווה אמיתי, אני מלא כתמים, אבל זה העבודה שלך, רבי, רבי, לא באת לעולם לנקות צדיקים, באת לעולם להתעסק בלכלוך כמוני, רבי בשביל זה באת לעולם, להתעסק עם צדיקים אתה יכול להישאר בעולם הבא, באת לעולם להתעסק אתי.

זהה הרבי רוצה, הנחת רוח שלו, להתעסק אתי, עם כזה מגושם כמוני, עם כזה מבולבל כמוני, עם כזה מרוחק כמוני, רבינו רוצה להתעסק אתי, אבל מחכה שאומר לו: רבי, אני רוצה אותך, אני

אתם יודעים איך זוכים להחזיק כל החיים עם רבינו? מתפללים, צועקים: ריבונו של עולם אני רוצה את הרבי, אני לא רוצה את כל השטויות של הדור הזה, אני רוצה את הרבי אורגניל, בלי שום הסתרות, אני רוצה את הרבי, אמת, אמת, אמת, את האמת באמת, אני רוצה את הרבי כמו שהוא, בלי לבושים, בלי הסתרות. ומה זה הרבי? ללמוד בספרים שלו, הרבי מתגלה שם, הרבי מתגלה באנשים שמחפשים את הרבי.

ואיך זוכים לחפש את הרבי? לא צריך להיות מומחה גדול, אם נרצה אותו, הוא יבוא, אם לא נגרש את הרבי, הוא יבוא, 'בוא יבוא', אם המן בא, אז על אחת כמה וכמה שרבינו יבוא.

נזמין אותו: רבינו רוצים אותך, אנו רוצים את הרבי, אנו רוצים את האור שלך, אנו רוצים את העצות שלך, רבי, רבי, אנחנו מדברים לרבי, אנחנו רוצים אותך, אנו רוצים אותך ולא שום תחליף, רבי כמו שהיה לר' נתן, רוצים את הרבי בלי שום התחכמויות, רוצים את הרבי, רוצים את הרבי אורגניל, רוצים את הרבי בעצמו.

אם נרצה אותו, הוא בוא יבוא, רבינו יתגלה בכל העולם, ההתפשטות שלו תהיה בכל העולם, לא רק בפורים, אלא בכל השנה, אנחנו רוצים את הליקוטי מוהר"ן, רוצים ליקוטי תפילות, רוצים שהתלמיד של הרבי, הוא ר' נתן, יאיר לנו את האור שלו, רבינו מתפשט לכולם, אם רוצים אותו, אם לא מתנגדים אל הרבי, אם לא מתחכמים אל הרבי, אז הוא בא,

צריך לרצות אותו, לצעוק: רבונו של עולם תמשיך לנו את האור של הרבי, באמת, בלי השטויות שלי.

יש רבי בעולם, הוא יכול לתת לנו הכל, רק נשמע בקולו לפי הערך שלנו, שכל הישועות שלנו ימשך דרכו, הוא רבי אמיתי, הוא לא מגרש את אף אחד, מי שרוצה יבוא אליו, רק תגיד שאתה רוצה את הרבי, וכל הישועות בגשמייות ממילא יתמלאו, הרבי רוצה לבוא אלינו, הוא רוצה שנפשוט ידיים, ונאמר לו: רבינו, אנו רוצים אותך, אנחנו רוצים להתחיל מהתחלה עם הרבי, אנחנו רוצים דבר יפה שלא נגוע בו.

הליקוטי מוהר"ן צריך לבוא עם הרבה התבודדות, עם הרבה ביטול לרבי, זה ליקוטי מוהר"ן אמיתי, עם הרבה השתוקקות להשם יתברך, זכני ללמוד ליקוטי מוהר"ן כמו שרבינו רוצה לתת לי, ליקוטי מוהר"ן אמיתי, אפילו התורה הכי קטנה שרק יכולה להיות, אבל רבינו אמיתי, שמה כל הישועות.

ואז, איזה רבי ימשך עלי, איזה רבי יש לנו, איי

אדבר כל יום אפילו כמו עז, כמו תיש, אבל אדבר להשם יתברך, כי כך הרבי ציווה, ואז הרבי יבא אלי וייתן לי את ידו, ואם יש לי את ידו של הרבי, איני מפחד מאף אחד, לא מהגדולים ולא מהקטנים ולא לא מאף אחד, הרבי איתי, לא בגלל שאני ראוי ולא בגלל שאני שווה משהו, רק בגלל שאני רוצה...

איזה רבי חנון ורחמן יש לנו, הרבי הולך לפנינו, הוא יתן לנו חיות, הוא ימשיך לנו אור כזה.

מקוה, תקוה (כוכבי אור סוף אנשי מוהר"ן), מי שרוצה את הרבי, הנהר המטהר מכל הכתמים, אם אני מלא כתמים, מלא טיגוף, מלא לכלוך... מי שחושב שהוא טהור כבר, אז הרבי לא מדבר אלי, הרבי מדבר למי שהוא יודע את המציאות שלו שהוא מלא כתמים, אני יודע שהמציאות שלי היא שאני מלא כתמים, מלא בלבולים... ושם הרבי בא אלי ואמר לי: אני אתך! כן, אל תדאג, אני אתך! בא אלי! תקום מהנפילה שלך. והגם שאני לא יכול לקום מהנפילה שלי, אבל הרבי כן יכול, הרבי יביא לי מקל שאוכל לקום אתו, הרבי יביא לי כסא גלגלים שאוכל לנסוע אתו, יביא לי את כל מה שאני צריך כדי שאוכל לבא לקראת השם יתברך, אף שאני כמו שאני...

איזה רבי! תדעו לכם שיש לנו רבי שלא מעלמא הדין בכלל! אל תשכחו שיש לנו רבי מהעולם הבא שלא שייך בכלל לעולם הזה, והוא יורד לעולם הזה, לתוך כל הבוץ שלנו, אתה יודע באיזה בוץ אתה מונח, איזה הרהורים, איזה בלבולים, איזה שטויות לא עלינו ולא על בנינו, היכן שאני מונח, אבל זה רבי כזה שיורד מרום כל דרגין עד הבוץ שלי, ומעלה אותי אם אני רוצה ואם אני לא רוצה, רק אני אפרש את רצוני ואומר לרבי, אני מוכן לקבל הכל, אני מוכן ללכת אתך באש ובמים, כשהתאוות בוערים כמו אש, ואני קר כמו מים, בכל זאת אני הולך עם הרבי, מהרבי אני לא אז.

רבי, אתה הרי יודע שאנחנו מונחים טוב טוב בבוץ, ואנחנו שקועים בלבולים כאלו, אנחנו במצב בכלל לא טוב, אנו שקועים היכן שאנו שקועים, אבל אתה בעל כח כזה שאתה יכול להביא אותנו לאיזה מיני עליות, לאיזה מיני דרגות.

אל תוותרו לרבי, הרבי רוצה שלא נוותר לו, שנבקש ממנו שלימות, לא נאמר לו: אנחנו מסתפקים, הלואי כך, הלואי כך, לא! אנחנו רוצים תכלית השלימות.

גם אם הראש לא עובד, אבל הרבי עובד חזק מאד, הרבי עובד חזק מאד בתוך כל הבלבולים, בתוך כל הבוץ שלנו, ומה הרבי רוצה: תתקברו אלי, תעשו מה שאתם יכולים.

רבונו של עולם תן לי שכל, שאדע שאין לי שכל, אתה יודע מה אני רוצה? שאדע שאין לי שכל. שכל השכל שלי זה רק להיות כלי לאור של הרבי, רבונו של עולם תן לי שכל שלא

יהיה לי שכל רק השכל של הרבי, שכל מילה של הרבי זה עוד קצת שכל, כמו שר' נתן אמר... הרבי אמר (תורה כ"ה ח"ב) שאי אפשר להיות איש כשר כי אם על ידי התבודדות, אז זה הדעת שלי, אני יודע שאיני יכול היות איש כשר רק על ידי התבודדות, אין שום פטנטים אחרים, אין שום דעת אחרת, רק על ידי התבודדות, דיבור אחד של התבודדות זה למעלה מהכל.

כך רבינו מעלה אותנו בדיבור אחד, בְּפֶר, בְּפֶר, תאמר: רבונו של עולם אני לא יכול כבר, קשה לי, היצר הרע שורף אותי, היצר הרע שורף אותי... רחם עלי הציליני מכל זה, היצר הרע עושה לי שטויות, היצר הרע מייבש אותי, הוציאני מעבדות לחרות, אני רוצה אותך. דיבור אחד כזה שווה יותר מכל התורה כולה, מכל התורה! מצוות.

כך אני מתחיל אצל הרבי, רבי, רבי, רבי, אני רוצה להיות בכתה שלך, אני רוצה להיות תלמיד טוב שלך, הרבי אומר התבודדות היא מעלה עליינה וגדולה מן הכל, מן הכל, מן הכל, התבודדות זה מתוק, התבודדות זה סוכר, למה? כי כך רבינו אומר, כי כך רבינו השיג במקום שהשיג, אז נתחיל להשיח לבנו לפני השם יתברך, לא בגלל שיש לי דיבורים, לא בגלל שאני מבין, לא בגלל שיש לי התעוררות, רק בגלל שציוונו רבינו, אתם יודעים איזה זכות יש לנו, לעשות בגלל שציוונו רבינו, איזה זכות, איזה אור, כאשר ציוונו רבינו.

אתה יודע מה אפשר להספיק, בכוח הרבי, איזה נצחיות, איזה אור, איזה נצח, רבינו אמר נצחתי ואנצח, מה זה נצחתי ואנצח, אם אנשים מבולבלים כמונו, מה נעשה שהיצר הרע רוקד עלינו, מקוה, נהר המטהר מכל הכתמים, איזה רבי, איזה נהר לא טובעים בו, טובלים בו וכל כך נעים, איזה נהר מתוק, אנחנו נכנסים לנהר של הרבי,

אנחנו רוצים את הרבי, אנו לא רוצים את השטויות שלנו, אנו רוצים להיטהר, אנו לא רוצים את הדמיונות ואת הקרירות, רוצים אותך, רבי, אתה הרבי של כל הרביים, תאחז בו ויהיה לך כל הישועות, הוא מבטיח, הוא יקיים, הוא יתן לי כל טוב, רק נאחז בו, הוא אומר לעשות התבודדות כל יום, הוא אומר יש לי ספר, תלמדו אותו, תדבקו בא"ש שרוצים רבינו אמיתי, רבינו אורגניל.

אוי, רבותי יש מסר משמים, יש נביא שאומר, אתה יודע מה הנביאים אומרים היום, הנביאים אומרים שיש רבינו בעולם, ואם תשמעו בקולו, יהיה לכם כל מה שאתם צריכים, שידוכים, זוגים, רפואות, ישועות, תפטרו מתאוות, תפטרו ממידות רעות...

אתם רוצים ישועות, תדעו לכם שיש רבי בעולם, הוא יתן לכם הכל.

תודה לר' לוי יצחק צוקר הי"ו שהמציא בידיו את ההקלטה והתמונות שהיו תחת ידו

היתה כזו תמימות וכזו יראת שמיים בין הבחורים שאין לתארה, כל מי שקם חצות ישר דאגו להביא לידיו קערה ונטלה כדי שיטול ידיו, היתה ערבות הדדית, ירדתי לציון וזכיתי לראות את כל ה'חבורה הקדושה' הברסלבאים מתרפקים להם בלאט על ציונו הקדוש של רבי שמעון, כולם היו שם ר' לוי יצחק בנדר זצ"ל ר' שמואל שפירא זצ"ל, ר' שמואל צ'צ'יק זצ"ל ועוד, זה היה מחזה מפעים כיצד כולם בכזה חן של אמת מתבודדים ומפרשים שיחתם, אמנם כפי שאמרתי ראיתי יהודים של חצות עוד לפני כן, אולם שום דבר לא משתווה לעוצמה ולהיקף העבודה הזו כפי שהיה מצוי אצל אנ"ש.

'אין מה לעשות רואים הבדל בין מי שעבר את התקופה ההיא לבין מי שלא' מפטיר ר' זלמן שמעון נפתוליס' כשעיניו מתגעגעות לימים אלו, היתה בברסלב בכלל המון תמימות והרבה מאוד התקשרות ומחשבה ואהבה לרבינו, והמשמעות של ללמוד בישיבת ברסלב היתה להיות 24 שעות עם רבינו, להתקרב לרבינו, לייצר לעצמך געגועים וכיסופין, זו היתה חבורה שחיה כל הזמן ביחד רק סביב דבר אחד - רבינו הקדוש, לא חיפשנו לדעת מעבר, התמימות ופשיטות של ראש הישיבה הרה"ח ר' שמעון ברגשטיין זצ"ל חילחלה לבחורים בדוגמה אישית שאינה נצרכת למילים, ר' יוסף נזכר כיצד ר' דוד (דוקי) גרינוולד ור' זלמן שמעון קירבו אותו באהבה וחיבה, הם היו יושבים בסמיכות לר' שמעון ברגשטיין והציגוהו בפניו, ר' שמעון קיבלו על אתר, 'הוא קיבלני לישיבה בחמימות ותמימות נפלאה, רק אמר לי בנעימות 'למען הסדר הטוב תלך למשיג... תגיד לו שאתה בא לישיבה'. 'הכרתי היטב הרבה ישיבות נחשבות', אומר ר' יוסף, 'באתי בעין בוחנת, ולכן הרגשתי היטב את ההבדל - מספיק היה לשמוע את הקרעכץ (אנחה מעומק הלב) של ר' שמעון כדי לפתוח את הלב... לא היה צריך יותר'.

'כל הדור הקודם היה מלא תמימות, ומה שקירב אותי לברסלב זו העובדה שראיתי בחורים כוספים לה' התורה שלהם לא היתה תורה יבשה היא היתה תורה מלאה חיות, בין תלמידי הישיבה התנהלה שפה מיוחדת היו קודים מיוחדים שמלווים אותנו כל החיים, הנה למשל כעבור שנים בחלאק'ה של בני בירך אותי אחד מידידי בוגר הישיבה שאזכה שבני יהיה 'צדיק ולמדן', זו ברכה של בוגר הישיבה... אנשי הצדיק מברכים בלשון של רבינו, זה אחרת לגמרי חיים את רבינו 24 שעות.

'גם הניגון המפורסם על דברי מוהרנ"ת 'אין ברסלב ברענט א פייער' (=בברסלב בוערת אש') הולחן בתוך כדי ההתבודדות בשדות ע"י ר' משה אייזיק שפירא, ור' אברהם אלחנן יגלניק, והיה מושר על ידי הבחורים בלילות הקפואים של שבת חנוכה במירון, נזכר ר' יוסף, זכורני כיצד ר' מאיר קרליבך ששהה בחצות הלילה ליד ציונו של ר' יוחנן הסנדלר שמע את השיר וקיבל ממנו חיות עצומה, הוא קיבל כזו התעוררות מכך

ארבעים יום קודם. שלטי ענק בהיכל הישיבה

הפורים היתה ההליכה לשדה או אם תרצו הנסיעה הגדולה ביותר לשדה בחצות הלילה שמתרחשת כידוע בליל פורים, וכדרשתו של ר' פנחס קיבליטשער שהובאה בספר שיח שרפי קודש על הפסוק 'ויאהב המלך את אסתר מכל הנשים' - שהמלך מלכו של עולם אוהב את התפילה הנסתרת - ההתבודדות, יותר מכל התפילות הנקראות אשה, ואין לך זמן נאה יותר מלקיים שיחה זו יותר מליל הפורים.

'צריך להבין' אומר ר' שלום אהרן, 'הציבור של אנ"ש באותם ימים היה ציבור קטן, כולם הכירו את כולם פחות או יותר, היינו נוסעים בדרך כלל לשדה המפורסם ליד צומת מורשה ברכבים פרטיים. שנה אחת החליט ר' דוד (דוקי) גרינוולד הי"ד לעשות מעשה ולשכור אוטובוס שיעבור בכמה תחנות בבני ברק טרם הגעתו לישיבה, קשה לתאר את ההתרגשות שאחזה בנו, אוטובוס שלם נוסע לשדה! הדבר הזכיר לכולנו את שיחתו הקדושה של רבינו שעתידים לבוא הימים בהם תהיה 'עצת ההתבודדות' דרך כבושה לרבים. כיום כאשר אוטובוסים לשדה הינם חזון נפרץ ובפרט בליל פורים, קצת קשה להעביר את התחושה המרוממת שהיתה לנו בעקבות אותו אוטובוס, מובן כי לימים מאוטובוס אחד זה הפך לכמה אוטובוסים, ובכלל השדות כיום בליל פורים בכל תפוצות אנ"ש ברחבי הארץ שוקקים ומלאים בחסידים נלבבים הכוספים להשי"ת עד שנעשית כל הגולה כמדורת אש בלהבה של כיסופין והמיה לה' יתברך.

גם ר' יוסף נזכר בהתרגשות כיצד עם ההגעה לשדה היה יהודי מאנ"ש שמיד כשירד מהאוטובוס לשדה פרץ בשאגת 'טאטעע משכני אחר'... פרס את ידיו אל על ונעלם בינות לשורות העצים כשקריאתו מהדהדת ברחבי הפרדסים, את עוצמתו של ציבור כזה

ושיתף אותנו בכך בשיחתו בסיפורי מעשיות לאחר שחורית, מאז נפוץ הניגון לכל קצווי תבל.

אמנם התכנסנו לשמוע אודות עבודת ימי הפורים בישיבה, אולם ר' יוסף מוסיף עוד משפט חשוב המשקף את תחושותיו של 'מקורב' כלפי המדרגות של הפשטות והבריחה מכבוד שהיו מקובלים ונהוגים אצל גדולי אנ"ש בדור הקודם כדבר שבשגרה, 'לאורך שנות ילדותי ונעורתי גרתי בשכנות לאחד מגדולי האדמו"רים, מובן כי יחסי הכבוד כלפי רבני החסידות או כלפי משפחת האדמו"ר מצד כל הסובבים היו של יחס מכובד תוך שמירת המרחק והנכבדות הידועים והמקובלים, אם כן תארו לכם מה נשגב ונפלא היה בעיני היחס של אנ"ש לרה"ח ר' לוי יצחק בנדר מגדולי משפיעי אנ"ש בדור הקודם, ואילו הוא מיד כשסיים שיחתו ושיעוריו הריהו מתנהג כאחד האדם, ואינו מאפשר לאף אחד לנהוג בו גיגוני כבוד מיוחדים, הנהגה זו שבתה את ליבי והבנתי שיש כאן משהו אמיתי ואחר לגמרי.

קריאת המגילה אצל אנ"ש

ר' שלום אהרן צוקר המשמש כבעל קורא בבית הכנסת הגדול בירושלים וקורא את קריאת המגילה רבות בשנים, מתאר בפנינו כיצד שמע לראשונה את קריאת המגילה בישיבה מפי החסיד הנלבב ר' אברהם מרדכי פלברבוים ז"ל שהלך לעולמו בחודש אלול האחרון, 'קריאת המגילה שלו הייתה מלאה ברגש רב, הוא היה קורא ב'קולות וברקים' ומטעים את המנגינה למילות המגילה כשסערת נפשו ניכרת ובאה לידי ביטוי בכל תו ותו, זכורני כיצד כעבור כמה שנים כשנתבקשתי לקרוא את המגילה בישיבה באתי אליו יום לפני הפורים כדי שיכניסני מעט בסודה של קריאת המגילה והוא נענה לעומתי 'עכשיו אתה בא?? את זה מכינים לפחות מתחילת חודש אדר'...

גם ר' יוסף מתאר את קריאת המגילה כחווייה עוצמתית של התעוררות וכיסופין, הנהגתו של מוהרנ"ת לצעוק 'הצילני' 40 יום קודם פורים הייתה נר לרגלי הבחורים שהשתדלו שלא לפספס ולו יום אחד של הכנה, וכשמתכוננים ממילא הכל נראה אחרת, היו בחורים שהיו בוכים בדמעות ממש באמצע קריאת המגילה, הם היו שמחים שמרעידים ודופקים בהמן זמן ממושך שכן כך היה להם זמן להתנגעגע ולהתבודד במחשבתם על עניני הפורים תוך כדי הקריאה, 'אתה רואה בחור בוכה, אתה לא מאמין, אחד מרים עיניו כלפי שמיא בדבקות ורעהו פניו בוערות בכיסופי קדושה, וכל מטרם ומעיינם היא לזכות לנצח את טומאת הייאוש והחידלון של המן ועמלק, ולזכות לבהירות האור הקדושה והשמחה של מרדכי ואסתר.

לכה דודי נצאה השדה

אין ספק כי אחת מנקודות השיא בעבודת

ר' שלום אהרן
צוקר: למעשה
היו מתחילים את
עבודת השתיה
כבר בבוקר
בכולל ברסלב,
כולם היו שם...
'זכורני כיצד ר'
נחמן גלינסקי ז"ל,
שוכב על הרצפה
בגילופין וחוזר
במנגינה שוב
ושוב על דבריו
של ר' יונה לעבל,
הוא צעק 'רבותיי
- - תחתכו ידיים...
תחתכו רגליים...

אשר לפעמים מיד כאשר היה חולץ תפיליו היה קורא בחדווה 'לקיים מצוות היום', מוציא מחיקו בקבוק יין שהיה מוכן לעת הזאת, ומתחיל להיכנס לעולם של שער הנו"ן בשתיית כוס אחר כוס מהיין.

בטרם ניכנס לתיאורי עבודת השתיה של פורים בישיבה חשוב לציין כי אם התמימות והפשיטות הינה אחת מאבני הבנין בתורת רבינו, הרי שבישיבה של רבינו היא היתה רוח החיים ונשמת אפה של הישיבה, 'הרצון לקיים את רצונו של רבינו ללא כחל ושרק עבר כחוט השני בהנהגת הבחורים לאורך כל השנה ולא דווקא בפורים' אומר ר' יוסף, 'ניתן להביא לכך דוגמאות רבות, אולם אביא אחת מהן כדי להבין את הרקע לתמימות והפשיטות שהיו מנת חלקם של בחורי הישיבה, היה זה בחודש אלול שאודותיו מפליג רבינו בשבח ה'אמירות' הקדושות של אלול, בחורי הישיבה היו מנצלים כל רגע פנוי כדי לסיים תיקוני זוהר או ליקוטי מוהר"ן ושאר הספרים כנהוג, זכורני כיצד ביום שישי אחד בשלהי חודש אלול היתה קבוצת בחורים שטרם הספיקה לסיים את הספרים הללו, ומיד כאומרים ועושים רצו כולם למקווה ועלו לקומה העליונה שם ישבו להגות בספרים הקדושים בהתלהבות עד להדלקת נרות, 'זו היתה האווירה בישיבה' מדגיש ר' יוסף, למרות שמדובר ביום שישי בצהריים שבו אין סדרים, הם לא פנו לעיסוקיהם או למנוחה, אלא חסו על הזמן, הכל כדי לקיים בתמימות את דברי רבינו.

'למעשה' אומר ר' יוסף, 'כל מי שעבר את כבשונה של ישיבת ברסלב נחקה בו כזו תמימות והתקשרות לרבי שאין לתארה, 'פעם ראיתי יהודי מאנ"ש שאומר לפני תפילת שחרית 'הריני מקשר' בהטעמה, המחזה חזר על עצמו שוב לפני עטיפת הטלית ולאחמ"כ בשלישית לפני הנחת התפילין, הדבר סקרן אותי, ושאלתי מאין בא? מובן שהוא סיפר שהינו בוגר ישיבת ברסלב...

'ברור הדבר' מפטיר ר' זלמן, 'שכאשר נושמים את האווירה הברסלבאית כל הזמן, וכל השיג והשיח הוא סביב הרצון להיות דבוק ברבינו, לקום חצות, לא לוותר על השעה התבודדות יהיה איך שיהיה, הדבר משפיע על הנפש בצורה עמוקה ובפרט אצל נער צעיר, שכן אינו דומה בחור שמגיע לחבורה של אנ"ש פעם בשבוע לבין מי שמצוי באווירה הזו 24 שעות ביממה, שם הוא לומד לעשות עסק שלם מכל דיבור של רבינו.

תחתו ידיים... תחתו רגליים...

למעשה אומר ר' שלום אהרן היו מתחילים את עבודת השתיה כבר בבוקר בכולל ברסלב, כולם היו שם, ר' נחמן גלינסקי זצ"ל, ויבדלו לחיים ר' אליהו גודלסקי שליט"א, ר' אברהם יצחק מרמלשטיין שליט"א, ועוד ועוד, 'זכורני כיצד ר' נחמן גלינסקי ז"ל, שוכב על הרצפה בגילופין

ומסיבה שלימה בליל פורים אבל אני ידעתי ששם בישיבה מתרחש משהו אחר לגמרי, הגעתי בשלהי התענית ואני רואה את הבחורים מתכוננים לפורים באופן שונה לגמרי, זה אומר 'ליקוטי תפילות' וזה לומד 'ליקוטי הלכות' על פורים, היתה דריכות באוויר, למרות שוודאי שהיתה גם שמחה, אולם היא הייתה מאופקת כיאה לשיחתו של מוהרנ"ת כאשר ראה את אחד מאנ"ש באווירה שמחה במיוחד בתענית אסתר לפני מנחה, ואמר לו הלא תיכף אנו הולכים לומר 'כי בצרה גדולה אנחנו בענגנו' בתפילת מנחה, ולשמחה מה זו עושה? ניתן אולי להמליץ על כך את שיחתו של רבינו הקדוש שהעולם היו רוצים ראש השנה כמו הערב ראש השנה שלנו, כך גם היו רוצים פורים כמו הערב פורים של אנ"ש...

והשתיה כדת

יחסם המיוחד של אנשי שלומינו לעבודת השתיה של פורים הרי היא מן המפורסמות, אותה שתיה משכרת אותה גינה רבינו הקדוש בכל תוקף וציווה להתרחק ממנה בתכלית לאורך כל ימות השנה ואפילו בשבתות וימים טובים לא התירה אלא מעט ממש, הפכה בפורים לעבודת קודש שיש למסור נפש עבודה, אנשי שלומינו שאינם רגילים בה לאורך ימות השנה ומתקשים עד מאוד להכניס לפיהם את אותה טיפה מרה ששים ומתאמצים מאוד לקיים שיחתו של צדיק 'נאך בראנפן נאך תיקון הברית', (- עוד משקה, עוד תיקון הברית).

נקל אם כן לשער כי אצל בחורים צעירים הבורערים וכוספים לזכות לקדושה כראוי נעשו הכנות עצומות לזכות לקיים מצווה זו כראוי, יין רב נקנה לפני פורים, ותפילות מיוחדות אותם כתב מוהרנ"ת אודות מצוה זו היו מודפסות ונאמרות ברגש הן בשבועות שלפני הפורים והן טרם תחילת עבודת השתיה אשר החלה לרוב מיד בבוקר כדרכו של ר' שמואל שפירא

שבא להתבודד ניתן היה לחוש במעגל הענק של הריקוד שלאחר ההתבודדות, שמנה לעיתים קרוב ל- 100 איש שבאו חלקם לשדה בכוחות עצמם, ההתרגשות היתה בשיאה עת שרנו כולנו יחד 'להודיע להודיע שיש נחל נובע מקור חכמה' כפי הניגון המקובל וידוע בין אנ"ש, אלה היו רגעים של התרוממות שנסכו בנו כח וחיות נפלאים, ונטענו בנו תקווה מחודשת שאכן לא יכלמו לנצח כל החוסים בו.

'עד היום' אומר ר' נחמן ש, לדעתי כל מי שזכה להימנות על תלמידי הישיבה לא מסוגל גם כעבור עשרות שנים לוותר על השדה וההתבודדות של ליל פורים, גם כאלו שלא זוכים לכך כראוי לאורך ימות השנה הרי שבילי פורים יעשו כל טצדקי שבעולם כדי להגיע לשדה, לא משנה היכן הם גרים ולא משנה תחום העיסוק שלהם, השדה בליל פורים הוא חובה קדושה הנטועה עמוק בליבו של כל אחד מבוגרי הישיבה.

'ככלל' מוסיף ר' שלום אהרן, 'המציאות בה בליל הפורים כבים האורות בישיבה בשעה מוקדמת וכולם עולים על יצועם לקראת הרגעים הגדולים והנעלים של חצות ליל פורים היו לפליאה בעיני כל מי שביקר בישיבה בשעות אלו. 'אין פורים אצלכם בישיבה? היה שואל כל אורח שהזדמן לישיבה בשעות אלו ומצא בה בחור או שניים שמשלימים סדריהם טרם תחטפם שינה... 'נו, לך תסביר לו שכאן זה פורים באמת'... מפטיר ר' יוסף, 'לך תסביר את העובדה שכאן נמים בזמן שכולו תוסס ורוגש בדרך כלל ברחבי העולם, ובזמן שתלמידים מבקרים את רבותיהם, ועורכים חגיגות גדולות ורוקדים ושמחים, הרי שכאן בהיכלה של הישיבה הזמן מחושב בקפדנות, כל דקה מנוצלת טרם יידלק האור הגדול עת יירד קודשא בריך הוא לטיל בגן עדן, ונצא לשפוך דמעות כמים בשדה.

ר' יוסף: 'אני ברחתי מהישיבה שלי ישר לישיבת ברסלב לכבוד ליל פורים', אצלנו בישיבה היה מקובל שעורכים הצגה גדולה

וחוזר במנגינה שוב ושוב על דבריו של ר' יונה לעבל, הוא צעק 'רבותי' - תחתכו ידיים... תחתכו רגליים... כשכוונתו לשיחתו של רבינו אודות המחשבות הזרות שבאות בתפילה שאין להביט עליהם אלא להמשיך בתפילה כרגיל, וכלשונו הטהור "לא ישים ליבו עליהם כלל רק ילך כסדר בתפילתו ולבלי להביט לאחוריו כלל ועל ידי זה ממילא יסתלקו, כי בדרך הילוכו בתפילתו הוא מפיל אותם לזה חותך יד, ולזה חותך רגל".

העולה מדברי כלל הדוברים הוא, שההרגשה שהייתה לכל אחד בעניין רבינו והנקודה שהייתה מעסיקה אותו בעבודתו לאורך כל ימות השנה הייתה מתפרצת מליבו כלבת אש בעת השכרות, 'כל שיכור בפורים רוצה לקרב לרבינו את כל העולם' אומר ר' שלום אהרן, זכרנו כיצד עמלנו קשות לשכנע את המג"ש שלימים הפך להיות ראש הישיבה הקטנה הרב דניאל לבקוביץ ז"ל כיצד האמת של רבינו שונה מהאמת של קוצק... ובפעם אחרת עת שהינו בביתו של ראש הכולל ר' נתן צבי קעניג זצ"ל אשר כידוע זכה להקים כולל ובו מאות אברכים שחלקם הגדול ליטאיים והיו באים לביתו לשמחת פורים, היינו מצטטים בפניהם שוב ושוב את דברי מוהרנ"ת בהקדמתו לליקוטי הלכות שם משתתף מוהרנ"ת בביטויים מופלאים על השינוי שחל בחייו בעקבות התקרבותו לרבינו "אם אמרתי אספירה כמו אפס קצה מאת כל אשר עשה לנפשי לא תספיק הארץ להכיל את כל דברי" ר' נתן אומר שם בעצם שגם אם היה כותב את כל מיליוני הספרים שנכתבו בעולם כדי להסביר מה שרבינו עשה ממנו לא היה מצליח לתאר את עוצמת השינוי שהתחולל בו לאחר התקרבותו לרבינו... ואין כמו משפט כזה כדי לגרום לשיכור ברסלבאי כדי להצית

את אישו של רבינו בלב כל מי שטרם זכה לכהן והדברים שמחים ומאירים.

נאר דער רבי

באותם ימים יצאה לאור החוברת 'איגרת הפורים' שהפכה למבוקשת ביותר בישיבה, ובה תמלול מדבריו הנפלאים של הרה"ח ר' שמואל שפירא בשעת השכרות, התיאורים המרטיטים כיצד היה צועק שוב ושוב 'נאר דער רבי' וכיצד היה עוצר כל רכב מזדמן ברחוב ומתחנן בפניו בדמעות שייקח אותו לציון הקדוש הותירו בליבנו הצעיר חותם עמוק, ושלחבת האהבה לרבינו הקדוש הלכה והתגברה בעת גילופין, 'היתה בחדר האוכל תמונה גדולה של הציון משחזר ר' יוסף, הבחורים היו עולים על השולחן כדי להיות סמוכים לתמונה וקרובים לציון בכיסופים ודמעות במתיקות עצומה, ר' שלום אהרן מפטיר 'אינני משלה את עצמי שכל בחור צעיר שצועק בשכרותו 'נאר דער רבי' באמת אוחז שם, אולם בתקופת הבחורות שכידוע מתבססת הרבה מאוד על תופעות של חיקוי וחיפוש הזדהות, מה נפלא היה הדבר שאלו היו הדמויות לחיקוי ואלו היו המושגים של הבחורים.

ר' יוסף: 'היה אצל הבחורים באופן כללי חיפוש אמתי מעומק עומק לב, גם מי שכל השנה לא היה במיטבו הרי שבפורים כל רצונותיו העמוקים ביותר היו צפים וזה היה מרגין לב, למשל בחורים לא הסכימו בשום אופן שיצלמו אותם, האמת בערה בהם ברגעים קדושים אלו והם הבחינו בכל זיוף, הם היו ממש מתחננים אל תפריע לנו תן לנו להישאר תמימים וכוספים באמת, מטבע הדברים יש שנים שבחורים יותר דיברו וכל הדיבורים התפרצו ממש בבחינת נכנס יין יצא

סוד וכל הכיסופים והגעגועים היו יוצאים, ויש שנים שיותר שמחו ורקדו, מוכן שהיו את אלו שרק בכו, הכל לפי עניינו של כל אחד, לשאלתנו אם היו כאלו שהפורים שינה אותם אומר ר' יוסף, חד משמעית כן! 'הכרתי בחור שממש התחיל להתדרדר ובאותה שנה התחיל לבכות בפורים על מצבו, לאחר פורים התחילו ניצני שינוי וכעבור שנה הוא חזר לתלם לגמרי וכיום הוא אברך משי בעל משפחה למופת.

נקודה מעניינת מציינ ר' זלמן שמואל שלא אחת בעת השכרות נוצרה אווירה של בכיות עצומות בישיבה שכן כל אחד בשכרותו היה מתעורר מאוד לבכות על מצבו הרוחני שאינו 'מזהיר' לפי תחושתו, 'ד' שלמה אהרן גוטליב אמר לי שמוכרחים לארגן מוזיקה בישיבה מאחר והוא שם ליבו לעובדה כי אצל חלק מהבחורים הפורים נהפך למעין 'תשעה באב'... ואכן בשנה שלאחריה היה לי חלק בכך שהביאו מערכת הגברה שתנעים ברקע בשירי פורים כדי שאווירת ההתעוררות הגדולה תתורגם לריקודי כיסופין ולכבי של געגוע ולא של עצבות חלילה.

בתקופתי אומר ר' נחמן ש, האווירה המיוחדת של הגעגועים והכיסופין לרבינו היתה נוצרת ומתפתחת בעיקר בעת הסעודה, שם כשהיו הבחורים מיטיבים ליבם ביין ושומעים דיבורים נפלאים מפי רמ"י הישיבה היו מתחילים להתעורר ולזמר ניגוני כיסופים ואט אט היו עולים מעלה אחר מעלה בהשתוקקות נמרצת להשי"ת, וככל שאדי ה'לבסומי' היו מערפלים את מוחם כך היו מתלהבים יותר ומתרוממים טפח מעל הקרקע עד שהיתה הישיבה כולה כאבוקה של אש ותבערה לה' יתברך ולצדיקיו.

'באותה תקופה גם העמדנו 'שומר' לברכת

ר' זלמן שמואל
נפתוליס: 'ר' שלמה
אהרן גוטליב אמר
לי שמוכרחים לארגן
מוזיקה בישיבה
מאחר והוא שם ליבו
לעובדה כי אצל חלק
מהבחורים הפורים
נהפך למעין 'תשעה
באב'... ואכן בשנה
שלאחריה היה לי
חלק בכך שהביאו
מערכת הגברה
שותנעים ברקע בשירי
פורים כדי שאווירת
ההתעוררות הגדולה
תתורגם לריקודי
כיסופין ולבכי של
געגוע ולא של
עצבות חלילה.

ריקודים עד לב השמים. צמד בחורים בריקוד

המזון ומעריב, שכן עלה החשש בליבנו, שניכנס למצב של גילופין שעשויים בעקבותיו להפסיד ברכות ותפילות, ועל כן העמדנו את אחד הבחורים שיהיה 'שומר', הוא מונה להעיר אותנו ב-2 בלילה לאחר שתפוג השפעת היין, אז אכן קמנו למניין מעריב כשאנו מותשים ורועדים מקור, התפללנו מעריב, ויצאנו לירושלים להרוויח עוד פורים, שם קראנו את המגילה פעם שנית טרם יעלה השחר.

'דווקא הנושא הזה של להרוויח שני ימי פורים היה לעיתים סיבה אצל חלק מהבחורים שלא להיכנס למצב מוחלט של גילופין, היו גם כאלו שחששו להשתכר בישיבה מחמת כן, אומר ר' יוסף, זכור לטוב ידידנו ר' דוד הורביץ הי"ו שעורר מאוד על העניין הזה להשתכר בחבורה דווקא עם חברים מקשיבים שעובדים את ה' ביחד כל השנה, תוך שהוא מתחייב שכל מי שירצה יועלה להסעה אחר כבוד ישירות לבית הכנסת הגדול ה'שול' בירושלים, שם ימשיך את עבודת יום הפורים השני בהתעוררות כפולה.

כל הדוברים מציינים בהתפעלות את אהבת החברים הגדולה שהייתה מתגלית ביום הפורים בעת השכרות, תמיד היה מי שידאג לכסות את ההוא שנרדם או להוביל לביתו את מי שאיבד כיוון... 'גם ב'שול' בירושלים אומר ר' יוסף, יזכור לטוב ר' יעקב פרנק ז"ל הגבאי המיתולוגי, שהיה דואג לכל השיכורים, את מי שהיה יכול היה מוביל לביתו ברכבו הגדול של ר' מאיר קרליבך, ומי שלא היה ניתן להעירו

היה מכוסה בשמיכה עבה שהובאה ישירות מהמחסן המיועד למתקבצים על ר"ה בירושלים באותם הימים.

לסיכום ניתן לומר כי אין דבר יותר חזק שיכול להטמיע את עניין רבינו בלכבות הצעירים מאשר פורים מלא בשמחה ותשובה בתקופת הנעורים, היו גם בחורים שיד אמן להם שהיו מכינים שלטים ובהם דיבורים נפלאים ומעוררים בשבח כוחו של הצדיק ובמעלת היום הקדוש, שלטים אלו היו מוסיפים נופך לאווירה המיוחדת, מובן כי לאורך עשרות השנים כל תקופה וכל מחזור נתן את הדגשים שלו ואת הייחודיות שלו לימים קדושים אלו והצד השווה שבכולם שזכרו של רבינו היה חי ובוער בליבם מאז ועד עתה. ■

ריקוד של שמחה. נראים בקדמת התמונה משמאל לימין ר' יחזקאל מרגליות, ר' יצחק גלבך, ר' אליהו חיים רוזין, ר' משה יעקב איינזמסר, מסול ר' לוי יצחק בנדר

פרסום
ראשון

אהבת החבירים לנצח

פורים בברסלב ירושלים לפני שבעים שנה

בעוד שהאי גאון
וחסיד הלא הוא **רבי**
אברהם שטרנהארץ
זצ"ל עומד ודורש כל
יום הפורים הקדוש,
כשביני לביני מקבל
את פני אנ"ש הבאים
לשחר פניו עם
משלוח מנות והיה
הוא עומד ומוזג לכל
אחד שני כוסות יין,
אחד לאורח ואחד
לעצמו, ומקיים
בזה "עבדו את ה'
בשמחה" בשתיה
שירה ושיחה, עומד
האברך הצעיר רבי
נחמן בורשטיין
וצופה בשלושה
חסידים מתלהטים
בסוגיית אהבת
חברים | "מתוך
הספר **אוצר נחמני**
חלק ב' שבכתב יד

בעוד שמעגל הרוקדים בבית
רבי אברהם שטרנהארץ זצ"ל
שבקטמון מתעצם בשירה וזמרה
ובקול רעש גדול, ובקפיצות
גדולות באוויר, עומדים להם
בתווך שלושה חסידים מבושמים ושתויים
למחצה לשליש ולרביע, הלא המה מורי חמי
הרה"ח ר' יחזקאל מרגליות ז"ל (נקרא ר' חזקל)
התמים במעשיו, והרה"ח ר' בצלאל בלומברג
(כהיום בן הר"ל, הוא היה מעין הוגה דעות
בחסידות ברסלב, והרה"ח ר' יוסף ראנין, החסיד
בעל הרעיונות התפוס בשרעפיו. הנני מדגיש
שהם היו כולם חסידים ואנשי מעשה נאמנים
ומקושרים לרבינו ז"ל ולעצותיו הק', אלא כל אחד
בלט בתכונתו כנ"ל, וח"ו בל אפגע כבודם וינוחו
בשלוש על משכבותם.

אהבת ישראל מהי?

והשלישי'ה הזאת דנה בסוגיא הקשה של
'דיבוק חברים', מהי אהבת חברים אמיתית
שרבינו ז"ל הזהיר עליה בכל תוקף, ומהו
הלשון 'דיבוק חברים'. נענה ראש המדברים ר'
בצלאל הנ"ל ואמר לחבריו: 'הבה נראה ונחקור
במה שאמרו בזהר הקדוש 'קודשא בריך הוא -
אורייתא - וישראל, כולו חד' - ותוך כדי דיבורו
מנענע בידו ומראה באצבעו זוקף אגודלו
וממשיך דבריו בהדגשה מיוחדת - 'אם כן משמע
מכאן שאהבת ה' ואהבת התורה ואהבת ישראל
המה אחודים ואחוזים ודבוקים זה בזה בקשר
אחד בל יפרדו, ועוד יותר מזה, הלא אין היסח
הדעת בדביקות הבורא, ככתוב 'שיויתי ה' לנגדי
תמיד', ואין היסח הדעת בדביקות התורה, ככתוב
'והגית בו יומם ולילה', ובוודאי כמו כן אין היסח
הדעת בדביקות אהבת ישראל, ובפרט ובפרט
בדיבוק חברים האמונים עלי תורת רבינו ז"ל,
וכאן מתערב ר' יחזקאל הנ"ל בתוך דבריו של ר'
בצלאל ומוכיח לעומתו: 'חברי היקר! אינני מבין
מה אתה סח, למה כל החקירות והפילוסופיא
שלך? הלא רבינו ז"ל אמר שהעיקר הוא תמימות

אנ"ש בפורים בבית מדרשו במאה שערים, בתוך נראה ר' שמואל שפירא (באדיבות ר' אציק רחנפול)

ר' נחמן בורשטיין בצעירותו (באדיבות גב')

מיד הטיילו עצמם
לארץ שלשתם
ביחד כגוף אחד,
כאיש אחד בלב
אחד, כשהם אחוזים
ודבוקים איש ברעהו,
השתרעו במלוא
קומתם על הרצפה,
ורגליהם אל צד
הדלת, כאילו נפטרו
כבר מן העולם, כך
שכבו איש ליד רעהו
בעיניים סגורות
ופניהם למעלה, בלי
תנועה וזיז כלשהו

ר' נחמן בורשטיין

ביחד], ואיזה חכמות וחקירות צריכים לדיבור פשוט כזה, אשר יצא מפי קדשו של רבינו ז"ל. וכאן קפץ ר' בצלאל לעומתו ומשיב לו בקול גדול כדי להגביר קולו על קול צהלת הרוקדים

ופשיטות, אין דער הייליגער רבי האט דאך אליין גיזאגט בפשיטות גמור 'איהר זאלט זיך האלטין אין איינעם' [והרי הרבי הקדוש בעצמו אמר בפשיטות גמור: תחזיקו עצמכם

נפשיט גופנו ונפשותינו ונפקיד רוחנו ונמסור נשמותינו לאבינו שבשמים אוהב עמו ישראל, ואז לא יה' לזה שום מניעה ועיכוב והפרעות מצד עכירת הגופים, ובהתפשטות הגשמיות נוכל לחיות יחד באוויר הנח והזך של אהבת חברים, באחוה ורעות ובאהבה תמידית בלי שום היסח הדעת כלל, ונהיה בטוחים באהבתנו לעולמי עד ולנצח נצחים, ובעודם מדברים כך וימתקו סוד יחדיו ויאמרו זה לזה: 'הבה אחים נקדש שם שמים ברבים ונקריב גופינו ונפשותינו ורוחותינו ונשמותינו למען שמו הגדול יתברך ונמות מות קדושים ביחד בקבר אחים לבל נזוז איש מרעהו אפילו שעה אחת'.

ובינתיים מעגל הרוקדים הפסיק לשעה מועטת ונתפנה המקום, מיד הטילו עצמם לארץ שלשתם ביחד כגוף אחד, כאיש אחד בלב אחד, כשהם אחוזים ודבוקים איש ברעהו, והשתרעו במלוא קומתם על הרצפה (חמי ר' יחזקאל שכב באמצע כי הוא הגבוה משלשתם) עם רגליהם אל צד הדלת, כאילו נפטרו כבר מן העולם, וככה שכבו איש ליד רעהו בעיניים סגורות ופניהם למעלה, בלי תנועה וזיז כלשהו, ואני הכותב עמדתי מרעיד ומשתומם למחזה הנורא הזה, אבל הסתובבתי לצד הראשים שלהם לבל ידרסו אותם השיכורים, ועוד כמה אנשים שעמדו סביבם משתאים לדעת כמה זמן ינוחו כך על משכבותם ללא תנועה.

כעבור דקות ספורות הניע אחד מהם את רגלו ונגע ברעהו ומלחש: 'זך האלטיין אין איינעם' [להחזיק עצמנו ביחד], אז השני הרים עליו קול צעקה: 'מה? העודך חי?! אתה תברח עוד תיכף ממני, הלא סיכמנו שאנחנו כבר נפטרו מן העולם, כדי שנחזיק עצמנו ביחד, ולבסוף אתה עוד חי, מדוע אינך שוכב בשקט כמו מת?' והשלישי צועק אחריו: 'אחי רחימאי, רחם עלי, החזק בו היטב שלא יברח לו, הוא עוד עלול לעשות חורבן מאהבת חברים שלנו, ובעודם שוכבים כפגרים וכרוחות מספרות, ניגשו אליהם פתאום כמה שתויים והרימו את שלושת הנפטרים האלה בידיהם ורגליהם והניפו אותם בריקודים ומחולות בשירה וזמרה בניגון הידוע 'ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצוןך בלבב שלם' ואחר כך הובילו אותם על כתפיהם ורקדו ושרו בקולי קולות 'הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד'.

כשסיפרו זאת לפני רבי אברהם מה עוללו השלישייה הזאת, אמר בצחוק ובבדיחותא: 'הלא רבינו ז"ל [אמר] שאנשינו אשר המה עדנה חיים, אינו בטוח בהם שיישארו אצלו, מחמת שעל בעל בחירה אי אפשר לסמוך, אבל אלו שנפטרו כבר ועמדו בניסיון הם בוודאי מאנשיו ועוסק בתיקונם'...

מוגש בזה במלאות יובל לפטירת הרה"ח ר' יחזקאל שרגא מרגליות זצ"ל בה' באדר תש"ל, אי"ה בגיליון הבא יובאו פרקי קורות חייו בהרחבה

תמיד ביחד ובצוותא ולא הוב זה את זה כנפשו ולא להסיח דעת מחברו וכל אחד יאמר לאחיו חזק, הלא כל אחד מאיתנו טרוד על המחיה ועל הכלכלה ויש לו אשה וילדים ומשפחה וכו' ומשועבד להם, וממילא אינו יכול להיות מסור לחברו כהוגן ולהתוועד אתו באהבת חברים כדבעי ולשוח מהתכלית של העולם הזה כרצון רבינו ז"ל, ולקיים 'ומקבלין דין מן דין' נקודות טובות וכו' כמאמרו ז"ל.

התפשטות הגשמיות

וה' מחזה מרהיב לראות השלישייה הנפלאה הזאת, שלושת הגיבורים במלחמתה של תורת אהבת חברים, איך שמטכסים עציה ותושיה, שמתווכחים במלוא הלהט בדברים העומדים ברומם של עולם, על אהבת ישראל ודיבוק חברים אמיתי. ואחרי ויכוחים סוערים זה בכה וזה בכה כנ"ל, נמנו וגמרו שאליבא דאמת אי אפשר בעולם הזה ובגוף עכור ומגושם, קשור ומשועבד לכל תאוותיו, ואי אפשר בשום אופן בחיים חיותנו לקיים בשלמות ובאמת לאמתו אהבת חברים כהלכתו, אלא אם כן אנחנו כולנו

המזמרים בעוז: 'חברי חביבי! היא הנותנת! הלא זה הדבר אשר דיברתי, וזהו דיוק דברי רבינו ז"ל 'תחזיקו עצמכם ביחד', כלומר שלא נתרחק אחד מהשני ולא נסיח דעתנו זה מזה, רק להיות תמיד ביחד באהבה ואחוה ורעות'.

ור' יוסף הנ"ל, בשמעו הדו שיח של חבריו, ויען ויאמר להם: 'אחיי ורעיי, מה כל הפלפולים והוויכוחים האלה, הלא זהו הרעיון הפשוט של הכתוב 'ואהבת לרעך כמוך' שהוא כלל גדול בתורה, היינו 'כמוך' ממש, כמו שאתה רוצה שחברך לא ישכח אותך ולא יסיח דעתו ממך, רק יאהוב אותך כנפשו, כן תתנהג אתה כלפי חברך ותהי' עמו תמיד באהבה ואחוה, וזה רצה רבינו ז"ל מאיתנו בפשיטות גמור, בלי שום חכמות ופלפולים'.

גם כאן נענה לו ר' בצלאל בתשובה ניצחת: 'אחי רחימאי, מכל רעיון לא חידשת דבר, רק אתה ור' יחזקאל חוזרים על כל מה שאמרתי ולא יפול דבר מכל אשר דיברתי. ועכשיו שאתם כולכם מסכימים לדבריי, מהי אהבת חברים אמיתית כנ"ל, צריכים לחקור ולשאול השאלה הגדולה אשר עומדת בפנינו ומנקרת את המוח: איך מקיימים זאת באמת ובפועל ממש, להיות

על מלש

בימים אלו ממש, לאחר יגיעה עצומה וכיסופים אין קץ, הוקמה לה בין השדות וההרים פנינת חמד - בית היוצר למקורבים אשר עזבו את חיי ההבל ומבקשים לבנות ולייסד את עולמם הרוחני מתוך יישוב הדעת, על אדני עצותיו ותורותיו של רבינו הקדוש הנחל נובע מקור חכמה.

הישיבה החדשה ממוקמת במושב אחיעזר, הרחק משאונה של עיר ומן התוהו ובוהו הלופתים את מרוץ החיים בכרך העירוני, ומהווה מפעל רוחני לעבודת הבורא; בית מדרש לתורה ותפילה, ועבור כל הרוצה ללמוד תורה בטהרה אף מקווה מהודר.

יצאנו להתחקות ולדרוש אחר הישיבה החדשה - 'חכמה ותבונה' שמה - והרי לפניכם שביבי אור מתוך הליך התהוותה אשר קרם עור וגידים והפך מחלום למציאות, מי הם העומדים אחרי פעילותה, ולהיכן הם עוד רוצים להגיע.

סביב שולחן אחד התכנסו הרבנים היקרים הפועלים ללא לאות להקמתה - **הרב אהרן אליהו פירר, הרב דוד חי מרגליות, הרב בן ציון לוי והרב טל חיים טובול** - לספר על החלומות והרצונות שרקמו את הדרך, החזון העומד בבסיסה, וכמובן - הדרך הארוכה שהביאה עד הלום.

כבוד

דעות

היכל הישיבה

החזון המרגש לצקת את היסודות

מה גורם לאנשים לקום בבוקר אחד ולהחליט שהם מקימים ישיבה חדשה?

חיוך פושט על פניו של הרב אהרן אליהו פירר: בוקר אחד?! בכלל לא! החלום להקים את הישיבה, למרות היותו לכאורה צורך פשוט שפלא איך לא קם עד עצם היום הזה, החלום הזה נרקם במשך תקופה ארוכה.

לפני כמה שנים פנה אלי ידיד שחש התעוררות להקים מסגרת שתאפשר לבעלי תשובה להיכנס אל עולם התורה בצורה מתונה ומסודרת, בדרך ישראל סבא על פי המסורה, עם הרבה חיות דקדושה, והכל לאורו של רבינו הקדוש, מתוך הכרה בצרכיהם הייחודיים של המקורבים החדשים שלא נתגדלו בעולמה של תורה ונזקקים ליציקת היסודות הבסיסיים, לצד ההדרכה הנדרשת בראשית דרכם בעולמה של תורה וחסידות.

מאז התגלגל הרעיון ונעשו מאמצים להוציאו מן הכח אל הפועל. לא פשוט היה למצוא מקום המתאים לצרכים הייחודיים של ישיבה זו, לגבש צוות מסור ומיומן ולסדר את כל שאר הצרכים הגשמיים הדרושים להקמת מסגרת שכזו - אולם הנה, סוף סוף, בצירוף יהודים נוספים שגם

בלבם בער החזון, זוכים אנו לצעוד את צעדינו הראשונים ולצאת לדרך.

ואכן, בשבועות האחרונים זכינו שנפתחה הישיבה, שמציעה לכל מי שכבר זכה להיכנס לעולם הקדושה בצורה ברורה, מסגרת מסודרת הכוללת את כל הצרכים הנדרשים, שתסייע לו להתנתק משטף החיים, להיכנס ל'תיבת נח' ולרכוש לעצמו במתינות והדרגה את יסודות תורתנו הקדושה ותורת רבינו, באופן מסודר ומיושב.

תהליכי ההקמה והיה ראשיתך מצער

אל דבריו של הרב פירר מצטרף הרב דוד חי מרגלית ומספר: תהליך הקמת הישיבה בפועל החל לקרום עור וגידים לפני כמה חודשים.

יום יום הנני נפגש בצורך ובדרישה של אותם יהודים שעזבו הכל והתקרבו לקדושה שבנוסף על כך הם גם מתקרבים לתורת ברסלב ורוצים ללמוד בישיבה של ממש ולא להסתפק בשיעורים וכדו'. משהעליתי את הדברים ב'שיחת חברים' עם אחד מידידי והשמעתי באוזניו את המצוקה הקיימת בענין זה, ואת האפשרויות המסוימות שחשבתי בנוגע להקמת מסגרת שכזו באזור המרכז, הציע לי ידידי להיפגש עם הרב פירר הבקי מקרוב בכל סוגיית המקורבים והמסתעף,

רבות בשנים, ולדון עמו מה הן האפשרויות הטובות ביותר.

וכך היה, נפגשנו מספר פעמים ובדקנו כמה מקומות אפשריים, אולם כמו כל הדברים שבקדושה נתקלנו בקשיים ועדיין לא הייתה הצעה שענתה על כל הצרכים שלנו. כמעט אמרנו נואש, אלא שאז נזכרנו לפתע בבית הכנסת של הרב בן ציון לוי במושב אחיעזר, שלפני כמה שנים עלתה הצעה לייסד בו פעילות תורנית של קירוב. עוד באותו ערב יצרנו קשר עם הרב לוי וקבענו עמו פגישה.

כאשר הרב לוי שמע את הרעיון, נאחז התלהבות ונרתם על אתר לסייע בכל האפשר על מנת להכשיר את המקום לקליטת הבחורים.

השלב הבא היה כינוס של מספר פעילים לדיונים וקבלת החלטות. אל הכנס הזה הגיע הרב טל חיים טובול אשר נכנס אל הפרויקט החשוב במלוא הכוחות והמרץ, על מנת לקדם את ההקמה ולהוריד את התכניות הכבירות לפסים מעשיים.

ככה נוצר למעשה הצוות שעומד ביסוד הישיבה - כאשר כל אחד נותן את כל כולו להקמת ישיבה זו, מתוך אחריות כללית משותפת.

קנקן חדש מלא ישן מה מייחד את המקום על פני מסגרות קיימות, בגינו הנכם רואים כזאת דחיפות ונחיצות להקמתו?

בפועל - מפתיע הרב דוד חי מרגלית במענהו - אין שום דבר מיוחד בישיבה! רבינו כבר הגדיר את דרכו שהינה "קנקן חדש מלא ישן", ובעצם זו השאיפה - להעניק לתלמידי הישיבה את האפשרות לפגוש את לימוד התורה בכלל ודרך רבינו הק' בפרט - כפי שהם באים בצורתם המקורית. להביא דברים כהווייתם ולהיות עד כמה שאפשר נאמנים למקור.

אלא מה? למרות שאכשר דרא וברוך ה' יש בימינו כוללים ובתי כנסיות שכונתיים לרוב המיועדים עבור חוזרים בתשובה - ומהם יש גם כאלה שקרויים על שם רבינו ומציעים שיחות חברים, יציאה לשדה ביחד ונסיעות לקברי צדיקים - עדיין מעטים המסגרות המספקות לבעל התשובה מסגרת ישיבתית מקורית, שתסייע לו להשלים את הפערים, להיכנס לדרכי הלימוד כראוי, ללמוד כיצד להעמיד סוגיה בפשט ולקבל את ה'גירסא דינקותא' שכל תינוק שנולד בעולם התורה מקבל כמובן מאליו.

המטרה שלנו היא, למסור בידיו של התלמיד את המפתחות. כדי שגם לאחר צאתו מן הישיבה, לאן שלא יפנה, תמיד יוכל להיכנס לכל בית מדרש, לפתוח את ספרי היסוד - החל בחומש רש"י, גמרא ושו"ע - וללמוד לבדו.

לצד זאת, אנו מבקשים להנחיל לתלמיד רבדים נוספים, ערכיים לא פחות - כגון, לימוד ספרי רבנו בבקיאות ובעיון, 'הליכה עם תורה' על כל המשתמע, ושיעורים מפי חשובי משפיעי

פינת חמד בישיבה

מזמור שיר חנוכת הבית

ברגשי גיל ושמחה התקיים המעמד המרומם של חנוכת ישיבת "חכמה ותבונה" לבחורים מקורבים בדרך המסורה לנו מהנחל נובע על ידי תלמידיו, בהתאספות משפיעי אנ"ש, צוות הישיבה, וכמובן הבחורים היקרים שעזבו הכל מאחורי גוּם שבביל להסתופף בצל הקדושה ולטבול במימיו המטהרים של המעיין שמפכה ומשקה את העדרים.

הרב נרמל בכינוס הפתיחה

מבולבלים מרוב פחד שאינם יכולים להכיל, או שמשליכים מעצמם את היראה כי לא יכולים לסובלה ומתרחקים לגמרי, או שנעשים "פרוה", דהיינו שמתייחסים מלזכות לשלמות בעבודת ה' ומתחילים 'להשלים עם המציאות' ולהסתפק בקיום המצוות שמצליחים לקיים בקלות.

אבל בכוח העצות של הרבי אנחנו לא צריכים להיות כאלה. אנחנו יכולים להיות יהודים כשרים השואפים לכל השלמות האפשרית, וזאת על ידי שתי עצות יסודיות. הראשונה - הרצון. הרבי מלמד אותנו שהרצון חפשי תמיד! גם אם מצד המעשים אני עדיין רחוק מן השלימות וההצלחה, ואפילו יש לי נפילות ר"ל, כי על המעשים באמת ניתן ליצר הרע כח גדול, הן להכשיל חלילה והן למנוע מקיום התורה. אבל על הרצון אין לו שליטה, ולרצות תמיד אפשר. הרצון הוא כמו "חדר המתנה" שהולך איתך לכל מקום. שבכל מקום שאתה נמצא, אתה ממשיך לכסוף ולרצות. עד שמגיע "תורך" ואתה זוכה להתעלות.

העצה השניה היא, העצה של "אזמרה" שממתיקה את ההיות בחדר ההמתנה, כי אם למשל יש בחדר ההמתנה גבאי כעוס שמבזה את הממתנים ומצער אותם, וגם אין שם אוויר וכו', אזי במוקדם או במאוחר יתייאלו וילכו להם. אבל אם בחדר ההמתנה מסבירים פנים, מגישים אוכל ומשקה, יש מזגן וכו', אז נעים להמתין. כן עצה ה"אזמרה" נוסכת באדם כוח להמתין, כי עד שיזכה להתעלות באמת ולתקן מידותיו, הריהו שש ושמוח על נקודותיו הטובות וטוב לו על הלב' וככה ההמתנה נעשית נעימה וממילא יכולים ואפילו נהנים להמתין.

בסיום דבריו ציין ר' אליהו, שלכל זה זוכים רק בכח הצדיק האמת שמצד אחד לא לוקח לנו את הבחירה ומצד שני מכניס בנו את כח הרצון וההתחזקות והשמחה כדי שנזכה לכל

בסעודת המצווה לרגל הקמת הישיבה שעתידה להעניק מענה לבעלי תשובה שצמאה נפשם לטעם טעם לימוד תורה ועבודת ה' בצוותא, בדרך הישיבות הקדושות, וחרטה על דגלה להקנות לתלמידיה קנייני תורה השקפה ודרך ארץ כנהוג מקדמת דנא, על פי דרכו הטהורה של רבינו הק' רבי נחמן מברסלב זי"ע ותלמידו הגדול רבי נתן מברסלב זי"ע - השתתפו הרבה מאנ"ש חסידי ברסלב שהתקבצו לחזק את ידי העוסקים במלאכה, וכן בחורים יקרים שבאו במטרה להיכנס לשורות הישיבה.

במהלך הכנס הושמעו דרשות נלהבות ודיבורים משיבי נפש אודות מעלת לימוד התורה בדרך רבינו ז"ל, על מטרת הישיבה ויקרת הנפשות היקרות אשר השליכו הכול מאחורי גוּם ובאו לחסות תחת כנפי רבינו הקדוש בישיבה הקדושה.

'חדר המתנה' בכוח עצת ה'אזמרה'

ראשון להשמיע דברי ברכה היה הרב אליהו גודלבסקי שליט"א, שפתח בדברי חיזוק חוצבי להבות על כוחם העצום של דרכי ההתחזקות שקיבלנו מרבינו הק' דרך תלמידו מוהרנ"ת זי"ע, ועל היותם הבסיס והיסוד להקמת הישיבה, שתלמידיה ילכו לאור עצות הצדיק שבביל שייצמחו ויעלו מעלה מעלה דווקא מתוך שמחה וחיות וחיפוש נקודות טובות.

"רבינו הק' אמר על עצמו שהוא אוצר של יראת שמים. יראה' היא הדבר הראשון שיהודי צריך. בהתחלה העיקר הוא 'יראת העונש' - כך אמר הרבי. אבל רואים שרוב האנשים נופלים מיראת העונש, כיון שכאשר הם מעלים על לבם את העונשים המרים של הגיהנום ורואים את מעשיהם שאינם עולים יפה, או אז מתרחש אחד מן התרחישים הבאים: או שהם נהיים

אנ"ש הלוקחים חלק חשוב במפעל זה.

אם עשינו זאת - נדע שנחלנו הצלחה.

כל זאת על מנת לבנות את עולמו הרוחני של הבחור, בדרך ישראל סבא על פי תורת רבינו הקדוש כפי שקיבלנו בתמימות ופשיטות מהתלמידים שעושים תלמידים וכו' ...

המטרה

הצלחת התלמיד

בעצם מדובר בישיבה למקורבים המבקשים להיכנס בצורה רצינית לקנות את קנייני התורה ולעלות במסילה העולה בית א-ל. האם יש בכוונתכם גם ליצור כאן קהילה חדשה?

תראה - מסייג הרב בן ציון לוי את תשובתו - אני בעצמי כבעל המקום אשמוח מאוד אם יהיו כאן חסידי ברסלב נוספים ונוכל לעבוד את השי"ת בצוותא. אבל כמובן שאין בכוונתנו לבנות כאן קהילה לכל דבר וענין. זה ממש לא הכיוון. אנחנו כאן אך ורק שבביל לאפשר ליהודים להכיר את התורה ואת הקדושה באמת. על דגלה של הישיבה חרטנו פה אחד - כפי שקיבלו אנשי שלומינו שלא להורות הוראות פרטיות לתלמידים בבחירתם האישית, כמובן חוץ ממה שנוגע בשולחן ערוך ופשוט. זהו עיקרון מנחה של צוות הישיבה. אנחנו מאמינים שכאשר יהודי עוסק בתורה ברצינות ולומד את העצות של רבינו ביסודיות, הריהו מקבל את הכלים לחיים יהודיים אמתיים ויצליח בכל אשר יפנה.

אנחנו לא באים למכור אידיאולוגיה מסויימת - מזהיר הרב אהרן אליהו פירר. חשוב להדגיש זאת. כל תלמיד הינו אדם כשלעצמו, ומגיע לו לקבל יחס אישי תוך התייחסות מלאה למציאות חייו, לרקע האישי שלו ולקשיים העומדים בדרכו. אנחנו לא באים לקדם איזו שיטה. התלמיד הוא המטרה ולא האמצעי לקדם את המטרה, וד"ל.

אולם, כמובן שקבלת תלמיד מתבצעת רק לאחר בירור רצינותו. הישיבה אינה מסגרת חופשית או אכסניה בתשלום, לכאן באים עם רצונות טובים של קדושה ועם הרבה חשק.

סדרי הלימוד בישיבה

חז"ל מביאים שצריך אדם לשלש את יומו, שליש במקרא וכו', איך חילקתם את סדר היום של הבחורים בישיבה?

הרב מרגלית: "בפועל את היום אנו מתחילים כמו כל ברסלב'ר חסיד, עם מקווה כמובן. שנמצא במתחם בית הכנסת. ואז מיד אחר כך זה תפילת שחרית בחיות ובהתלהבות 'תפילה בכוח', ולאחר שחרית אנו יושבים לשיחת חברים עם אחד מצוות הישיבה להתחזק יחד ב'מכתב'

מעלים לתרופה.

את סדר א' מתחילים לאחר פת של שחרית בלימוד חברותא לכלל הבחורים, כהכנה לשיעור כללי מהמגיד שיעור. הדגש החשוב ביותר בשיעור הוא, להכניס את הבחורים לחשק בלימוד. דהיינו, שאלות מכוונות, הסברים איך מבינים מה היא הקושיה, איך לקלוט שיש שמסתתרת כאן קושיה, ומה הוא התירוץ והפירא וכו' הבנת הסוגייה בפשטות. וכמובן תיבול ופולפל במפרשים על הדף עם הכוונה לבחורים להבין כיצד להיכנס למפרשי הגמרא. לדעת איך לשאול ומה לשאול, ובעצם לחשוב בלימוד ולא רק ללמוד. בעז"ה בהמשך יפתח שיעור לבחורים מתקדמים יותר שנכנסו כבר לדרכי הלימוד ורוצים להרחיב עוד יותר את היריעה שלהם, ולאחר הסדר נכנסים להתפלל בחיות ובשמחה תפילת מנחה, ואז כל אחד פונה לצרכיו ועיסוקיו כמובן עד הסדר הבא.

אחר הצהריים נכנסים לסדר ב' ללימוד הלכה שו"ע עם משנה ברורה בנושאים הנצרכים להליכות חייו של כל יהודי בסדר היום כגון שבת, ברכות, תפילה וכו'.

אחר כך מתקיים שיעור סיכום עם חידוד הדברים, הורדת הדברים להלכה למעשה לכל אחד ואחד עם הכרעות הלכתיות מעשיות ויומיומיות.

ואז כמובן החלק של פנימיות התורה, סדר הלימוד בספרי רבנו. הליכה עם תורה שתבחר מזמן לזמן, עם ליקוטי תפילות, ליקוטי הלכות וגם מעט עיון בתורות. יחד עם לימוד בבקיות בשאר ספרי רבנו יותר כשיחות הר"ן, חיי מוהר"ן, ימי מוהרנ"ת וכו'.

לאחר שזכו הבחורים לכמה וכמה שעות מלאות וגדושות בכל טוב התורה הקדושה, מתקיים 'ועד' לכל בחורי הישיבה שבו נתחזק בנושאי ההשקפה היהודית, מהות של חיי תורה, מידות ודרך ארץ. בשיחת חברים עם הבחורים ומקבלין דין מן דין.

לאחר מכן נייחא קצרה שלאחריה יוצאים לשדות לקיים את עצת העצות לשיח את לבבנו לפני ה' בשדות הענקיים והנפלאים שמקיפים את הישיבה מכל עבריה.

ואז לאחר שהתלמידים סועדים את ליבם ומתחזקים לאחר יום שלם של התעלות, יוצא כל אחד לעיסוקיו. ובוודאי שיש בהם מי שרוצה לספון עצמו בבית המדרש ולהקנות לעצמו עוד ועוד מתורתנו הקדושה, ומי מהם יושב בשיחת חברים לברר וללבן מקחו של צדיק דבר שנקיים בס"ד בקביעות אחת לשבוע יחד עם כל הבחורים, מי למנוחה ומי להשתפכות הנפש בליקוטי תפילות. כל אחד בעניין שליבו חפץ.

שיעורים שבועיים מפי משפיעי אנ"ש

בנוסף על כך אחת לשבוע יגיע לישיבה אחד

ממשפיעי אנ"ש להשפיע מתורת רבינו הק' והשקפתו הכללית על מגוון ענייני החיים ולערוך לתלמידים היכרות מקרוב עם ההווה האוטנטית של חסידי ברסלב.

בפועל - מספרים לנו הרבנים החשובים שליט"א - כבר עתה בראשית הדרך הביעו רבים ממשפיעי אנ"ש את הסכמתם לבוא לישיבה בלב שלם ונפש חפצה, מתוך הערכה ושליוחות להיות חלק מן הדבר הגדול הזה.

ביניהם: הרב אברהם יצחק כרמל, הרב אליהו גודלביסקי, הרב יעקב נתן אנשין, הרב אליעזר חשין, הרב שמעון טייכנר, הרב אברהם שמעון בורשטיין והרב ארז משה דורון.

אם אין קמח...

חשוב לציין, מוסיף הרב בן ציון לוי, כי הנהלת הישיבה עומדת להשקיע מאוד באש"ל של הבחורים - לוודא שלכל תלמיד יהיה מקום טוב ונעים ללון, אוכל טוב ובריא וישוב הדעת גם בגשמיות, בבחינת "דירה נאה מרחיבה דעתו של אדם".

לצד זאת - מציין **הרב דוד חי מרגלית** -תתקיים אי"ה גם תוכניות לבחורים לפי מתכונת שתיבנה עם הזמן ולפי הצורך והרצון של הבחורים לתת קצת 'נייחא למוחי' ולחדש כוחות. כדוגמת התועודיות בליל שישי, נסיעות לקברי צדיקים ועוד כמה רעיונות העומדים על הפרק.

הלא בוודאי תקציב של ישיבה כזו מגיע לסכום עתק, אתם מבקשים מהבחורים להשתתף בהוצאות?

הרב טל חיים טובול: התשלום לישיבה הוא בעינינו דבר נחוץ ביותר, בשל היותו אחד הגורמים למחויבות של הבחור למקום. אולם כמובן שישנם מקרים יוצאי דופן של חוסר יכולת וכו', אך כל מקרה ידון לגופו ותהייה אפשרויות נוספות של השתלבות.

אולי באמת כאן המקום לספר ולהודיע לכל מי שעוד לא שמע על פתיחת הישיבה, אתם מוזמנים ליצור קשר עם אחד מצוות הישיבה לבידור דברים ולקבלת פרטים נוספים - הרב דוד חי מרגלית: 9364617250 הרב טל חיים טובול: 2935067250.

יצאנו אפופי התפעלות מן הצוות המסור והנפלא, המשליך עצמו מנגד על מנת לתת מקום ראוי, אמיתי, אכפתי, לבבי - הנאמן לתורת רבינו הקדוש - לאחינו היקרים אשר מסרו נפשם לעבור את הגדר ולעזוב חיים שלמים פשוטו כמשמעו.

ולא נותר לנו אלא לברך שחפץ ה' יצליח בידם ויזכו להאיר ולהפיץ את אורו של רבינו הקדוש עד ביאת גואל צדק, בב"א. ■

הטובות בכח בחירתנו הטובה, ואז ישנה הבטחה של רבי נתן שבוודאי נזכה לצאת מהעולם הזה מתוקנים בתכלית.

הרב בירך את העוסקים במלאכה ואת התלמידים בסיעתא דשמיא והפליג בגודל הזכות למי שעוסק בדבר גדול זה.

מקום מיוחד לעבודת ה'

אחריו זכינו לשמוע דיבורים נפלאים ונעימים מהרב יעקב נתן אנשין שליט"א, שדיבר במעלת וחשיבות ההתקבצות ועבודת ה' בחבורה. תוך שהוא מביע את התפעלותו מהמיקום והתנאים הנפלאים שזכינו להם בישיבה הקדושה הזו. נביא מתוך דבריו:

"כשראיתי שהישיבה טובלת בתוך שדות, ולצד בית המדרש יש מקווה צמוד, וכל צרכי אדם מסופקים לו בלי שום הפרעה, נזכרתי בדברי רבינו שטוב לאדם שיבחר לו מקום ויעסוק שם בעבודת ה' וכשירעב יקיש על איזה דלת ויבקש חתיכת לחם להשקית רעבונו וימשיך לעבוד את ה' - יתכן שלמקום כזה בדיוק התכוון רבינו.

המסורת של "ישיבה" עוברת מדור דור עוד מתקופת יעקב אבינו שלמד בישיבת שם ועבר, וכך ממשיכה בצורות שונות עד היום. אחד העניינים שחשובים במסגרת של ישיבה זה שמתקבצים ביחד ללימוד תורה. עיקר קניין התורה הוא דווקא כשלומדים בחבורה. "תורה נקנית בחבורה", כאשר אדם לומד לבדו הוא אמנם יוצא ידי חובת תלמוד תורה אבל התורה לא תתקיים בידו בלא לימוד עם חברותא. על זה נאמר "או חברותא או מיתותא", כי עיקר החיות היא כשלומדים ביחד, מדברים שיחת חברים וכו'. בלי זה האדם הריהו אינו חי וחשוב כמת.

הקטרוג של המן הרשע היה כי אנו "עם מפורז ומפורד", וממילא התיקון לזה היה "לך כנוס את כל היהודים". זה מרומז בפרשת שקלים שמצווים להביא מחצית השקל ולא שקל שלם, שידוע שזה מרמז על כך שהעיקר זה שמצטרפים ביחד יהודים ואז נעשה דבר שלם, כי כל אחד לבד הוא רק חצי. יש טעם מיוחד לתקופה זו שבחור נמצא במקום ששם יש לו חברים וביחד עובדים את ה'. מקבלים מזה דברים שאי אפשר לקבל בשום אופן אחר. יוצאים מכל העייפות והלאות, ומקבלים ערנות ושמחה.

משהו מיוחד נוסף שיש כאן בישיבה, שזו התקבצות של אנשים שבאים מתוך בחירה אישית כל אחד לתת את הכח שלו לכלל, לעבוד את ה' ביחד, ולא שבאים ומתכופפים לאיזה משהו גדול המבטל את הבחירה האישית, שאז זה לא מורגש כשותפות. אבל כאן זו התקבצות מתוך בחירה שאז עבודת ה' היא במתיקות וחיות נפלאה שאין דומה לזה, שכל אחד יש לו את העבודה שלו בלי לחקות אף אחד ובלי למחוק את אישיותו".

העניין הוא שככל שהאדם בא ממקום רחוק יותר כך מתגלה יותר כבוד ה', ולכן מי שחוזר בתשובה הוא חביב ביותר אצל הקב"ה. וכל אחד גורם נחת רוח גדולה ויתרה לה' יתברך.

בתחילה יש סיעתא דשמיא מיוחדת, כמשל האב האוחז ביד בנו, אבל אחר כך נדמה לו שהאב עוזב את ידו ואז יותר קשה. כי בתחילה ה' יתברך התגלה בעצמו במצרים 'הוא ולא שרף' וכו', כי על מנת להוציא את האדם ממקום אפילה שהוא מונח בו מוכרח סיוע גדול מלמעלה, וזה מתבטא בהארה שמגיעה אז, שבדאי הם אכן אורות נפלאים ואמיתיים, אבל מוכרחים גם למתן ולצמצם אותם.

כי האדם בזמן שמאיר עליו האור, מרוב תבערת הלב עלול לעשות דברים שהם מעבר לכוחותיו, הן בגוף - כגון שלא ישן ולא אוכל ולא מתרחץ וכד', או בנפש - שלומד ומתפלל שעות ארוכות וכד', ואת זה מוכרחים לנווט ולצמצם, ובשביל זה יש את הישיבה עם הצוות שמכירים היטב את הליכות העולם ויודעים איך לתת תשובות להתלבטויות, תשובות על פי תורה והשקפה טהורה, שעל ידי זה יגדלו וינהלו חיים יהודיים באופן בריא וחזק.

העניין של ה'מסגרת' הוא, שאדם שלא רגיל להנהגה הישרה יכול לעשות מה שעולה על רוחו, אבל עול תורה ומצוות זה לא כך. וחבל שלפעמים אדם באמת זורק את הבלי העולם הזה, אבל נשאר עם הגישה לעשות 'ככל העולה על רוחי' - עכשיו ללמוד, עכשיו ללכת לשדה, עכשיו כך ומחר כך, ואז האדם לא מעוניין במסגרת. אבל האמת היא שבלי מסגרת מסודרת אפשר בנקל ליפול. לכן היא דבר מבורך מאין כמוהו, בפרט שיש בה חברים שביחד מתקבלים לה'.

הרב כרמל שליט"א הוסיף לעורר על מעלת דיבוק החברים וסיפר על כמה מקרים של אנשים שמעידים שהם חבים את יהדותם לחבריהם, שהיו במקום הנכון ובזמן הנכון עם המילה הנכונה והצילו אותם ממה שהצילו.

בסיום דבריו בירך את העוסקים בדבר ללא מטרת רווח אישי שכל מגמתם לאפשר לאנשים ללמוד בישיבת ברסלב, שלא ימנעו אותם מלהתקרב לרבי וישמעו שיחות היוצאות מן הלב וילמדו גמרא בענווה ואחוות חברים ורוח טובה.

את הערב המחזק והמרומם סיכמו אנשי הצוות בשיחה עם הבחורים הנרשמים והאירו את הנקודה שבברסלב המושג עבודת ה' הוא כה אישי, וכל ברסלב'ר יודע שהוא צריך לעבוד את ה' בכל מקום, ולכן אף שקשה קצת לאנשים להבין את הצורך בישיבה שכביכול יוצרת מסגרת הקובעת מה עושים בכל שעה משעות היום, אבל באמת זו היא הדרך לקניני התורה, להאיר ל'נקודת עצמו' את צמצומי התורה, כך היא דרכם של ישראל מאז ומעולם.

אשרינו, אשרינו!

חדר המתנה. הרב גודלסקי בשיחתו

בעסק התורה ועבודת ה' בישיבה. בחור שמקדיש פרק זמן מחייו להיות בישיבה, הוא בנוי אחרת. החבורה, הסביבה שכולה מוקדשת לעבודת ה', זה בונה אותו בצורה נפלאה. ויש בזה ממש בריאות הנפש. בפרט כאשר מקבלים הכוונה בדרך מסודרת, בהירה, שפירושו שהראש מחובר לרגליים. כי הראש יכול באמת לעוף לגבהים עצומים, אבל בשביל זה יש רגליים כדי שלא נאבד קשר. כאשר הראש והרגליים לא מחוברים זה מסוכן.

כאן בישיבה יש הרבה שדות, יש השראה, באמת אפשר להתעלות ולעוף גבוה באופן חיובי ורצוי. כמה טוב שיחד עם זה יש גם את אנשי הצוות שהם ה'רגליים', שהם מיושבים ומדריכים את הבחורים איך לשלב בין המעוף הרוחני הנפלא לבין החיים הרגילים עם רגליים על הקרקע.

הרב פירר חיזק את הבחורים שנרשמו לישיבה למרות היותה עושה בימים אלו את צעדיה הראשונים, ואמר להם שהם למעשה הנחשונים הנוטלים שכר כנגד כולם, וכל מה שיהיה מעתה ולהבא הכל נזקק לזכותם.

הצעד החשוב שלאחר ה'הארה'

הרב אברהם יצחק כרמל שליט"א הגיע במיוחד לחזק את הבחורים והצוות. בציניו שאפילו בשביל אירועים משפחתיים קשה לו לבטל שיעורים, והוא נקרא "אנוס על פי הדיבור" - על פי השיעור שצריך לדבר. אבל כאשר זה נוגע לעניין של 'חזרה בתשובה' וכינון ישיבה עבורם הוא מוכן לכל מאמץ.

הנה מעט מדבריו המאירים והחמים:

"רבינו הקדוש מביא בתורה י' 'אלה המשפטים' את מאמר הזוהר 'כד אתי יתרו וכו'', שדווקא מה ש'יתרו' הגיע להתגייר דבר זה הוא שגרם להתעלות כבוד ה'. רבי אברהם ב"ר נחמן מרחיב לבאר שזה פלא כיצד כל מעשיהם של ישראל הקדושים, שיש בהם נביאים וזקנים ות"ח - כל זה לא העלה את הכבוד של ה' יתברך, ודווקא יתרו כן? והרחיב בכמה אופנים לבאר העניין, והעיקר

בסוף דבריו איחל רוב ברכה לכל העוסקים במלאכה במסירות ולכל התלמידים, וציין שהיה שמח לבוא בעצמו להחיות נפשו עם החברים במקום נפלא שכזה, שעוסקים בו בצוותא בעבודת השי"ת, מתוך שמחה, שיחת חברים וריקודים - ובפרט שבמקום מצויים כל התנאים הנוחים, אכילה ושתיה בשפע, פנימיה נוחה, מקווה מהודר, בית מדרש נעים, והכל בלא רעש וצלצולים, שזו היא הדרך שעושים בשקט ומזה נעשה בעזרת ה' דבר מוצלח ובר קיימא.

ישיבה שהינה כורח המציאות

אחריו נשא מדרותיו הרב אהרן אליהו פירר שליט"א מצוות רבני הישיבה, המלווה את חניכי הישיבה בהוראה והכוונה אישית. בדבריו עסק במעלת לימוד התורה דווקא בתוך ישיבה, באופן המאפשר לאדם להיות מנותק מכל הבלי העולם הזה ולהקדיש את כל יומו לעשות רצון ה'.

"לפעמים ישנו צורך בעולם שהוא ממש מחויב המציאות ובכל זאת עד שלא מגיע הזמן הנכון - זה לא קורה."

כך היה לפני כשלושים שנה שהיתה התעוררות גדולה לתשובה והיה ממש חיוב המציאות להקים ישיבה לקבל את כל הצמאים לדבר ה' ואכן זכינו להקים ישיבה כזו בביתר עלית, והיום, בדרך השגחה פרטית, אחד מראשוני התלמידים שהיו שם הוא זה שבביתו אנו נמצאים עכשיו והוא זה שזכה להיות אכסניה לישיבת "חכמה ותבונה".

הכלל הוא, שכאשר דבר הוא מחויב המציאות - מוכרח שהוא יצליח. ממילא, מאחר שהקמת הישיבה הזאת היא הכרח המציאות, בודאי שהיא תצליח. ויותר פלא יש במה שעד היום לא הוקמה כזו ישיבה ממה שהיא מוקמת עכשיו.

אומר כמה דברים לבחורים היקרים: היום ברוך ה' יש כבר אפשרות להתקרב לתורה בכל מקום, גם בבית כנסת השכונתי, בשיעורי התורה הרבים שישנם בכל עיר ובכל שכונה, וזה חשוב וטוב, אבל יש ערך מיוחד לכך שאדם מניח את עצמו כל כולו

כִּי מִי יִהְיֶה מִי יִפְאֵר גָּדֹל פֶּאֶר הַלִּיקוּטִים

וְהַקְבֻצִּים שְׁאָנוּ מִלְקוּטִים
וּמִקְבָּצִים שׁוֹשְׁנִים וּפְרָחִים וְצִמְחִים
נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים...

(ליקוטי תפילות קמא ס"ו)

את סדרת הספרים 'פֶּאֶר הַלִּיקוּטִים' מכיר בוודאי כל ברסלב'ר חסיד אשר חשקה
נפשו ללמוד ולעיין בספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן בעיון על פי המסילה הברורה
שהתווה לנו איש האלוקים רבי אברהם בן רבי נחמן. החזון ליצור 'שולחן ערוך' על
התורות עם כל המפרשים הביאורים והמקורות שהיה החלום של כל אחד ואחד
מההולכים בתורת ה', התגשם וקרם עור וגידים אחרי יגיעה וטרחה אינסופיים | ישבנו
לשיחה עם שני היזמים וחברי המערכת היקרים הר"ר דן לוינזון הי"ו והר"ר ישי
פרידמן הי"ו ושמענו מה הספר מציע ללומד, איך הוא בנוי, וגם כיצד נוסד והתפתח
הרעיון המופלא ויצאנו נפעמים | קבלת התורה מאהבה

שמחה סופר

אזלו הספרים. הדוכן של 'פאר הליקוטים' ביריד ספרי החסידות

במכונים בעלי שם עולמי. תהינו מי מממן לאורך שנים כה רבות פרויקט כה יקר? ומאין הכוח להתמיד בפרויקט עצום שכזה לאורך שנים?

כדי לסבר את אוזנינו בוחרים השניים להביא בפנינו משל נאה אותו שמעו מהרב בזאנסון עת דירבנם להיכנס לעובי המערכה הזו: "היה היו שלושה חברים שעקב השתייכותם למחתרת נתפסו ונידונו בעונשים קשים, והושלכו לכלא. חבריהם שמבחוץ, הצליחו להתחכם ולהגניב להם מפה שתעזור להם לברוח. למפה היו מצורפות הוראות שכמובן נוסחו כחידה, פן ייתפסו ויוסיפו להם עניינים... עכשיו, אמר לנו הרב בזאנסון, תארו לעצמכם את שלושת האסירים (כנגד תלת מוחין) שקבלו את ההוראות מתבוננים במפה, שוו בנפשכם כיצד הם מוציאים את כל כוחותיהם הרגשיים והשכליים כאחד, כדי לפענח את הקוד הצפון בה. שהרי בפיצווח תלוי שחרורם. כמה היו מתעמקים על כל פרט, פסיק וסימן, וכמה היו מתווכחים ביניהם עד שהיו משיגים אותו על בוריו. שכן אם יצליחו הרי ששערי הכלא יפתחו בפניהם בקלות ויהיו שוב חופשיים.

"הנמשל מובן - אנו בשבי התאוות ותחת פגעי הזמן איננו מצליחים לצאת ממאסר. הצדיק הצליח להגניב לנו מפה שבה טמונה האפשרות שלנו לחירות האמתית. אלא שהיא לא נכתבה במפורש - אלא ברמז - (כמו שמסביר רבינו בתורה ס' על 'משנה פניו ותשלחהו', כדי שהקליפות לא ייתגברו על המחפש), אם כן כמה וכמה עלינו להתייעץ על מנת לפענח את כתב החידה על מנת לצאת לחופשי, ובוודאי כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו לגמרי עול מלכות ועול דרך ארץ.

פאר הליקוטים - הגשר בין הלומדים לבין התורות

אנו שואלים אם כן מדוע ניכרת בספר הימנעות של עורכי הספר מלפרש את דברי רבינו הק' בעצמם, ומדוע מובאים שלל מאמרים ופירושים בלי התערבות רבה של העורכים? ניכר שהשניים ציפו לשאלה הזו והם אומרים כך: ברוך ה' בדורנו יוצאים כל הזמן חיבורים נפלאים לביאור ליקוטי מוהר"ן חלקם במסילות הפשט כמו כמה וכמה ספרים שמצויים היום שיש בהם עזרה נפלאה

ומעודד אותם רבות לאורך כל הדרך.

את סדרת הספרים 'פאר הליקוטים' מכיר בוודאי כל חסיד ברסלב אשר חפץ ללמוד את הספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן בעיון כראוי על פי הדרכותיו של גדול המעיינים רבי אברהם בן רבי נחמן. כל כך מכיל 6-9 תורות של רבינו אשר מובאות עם שלל בלתי נתפס של מקורות, פירושים והרחבות על כל שורה בתורתו של צדיק. בכל דף, המעוצב כדף גמרא ישנם עשרה מדורים שונים אשר לכל אחד מהם תפקיד משלו במטרה הכללית - לעזור ללומד להבין, כפי מדרגתו, את דברי רבינו הקדוש. המדורים שבספר מעשירים את היקף ידיעותיו ורוחב תפיסתו של הלומד כלפי עומקם האינסופי של דברי תורת רבינו, כאשר בהם מובאים דברי המפרשים השונים או המקורות עליהם נשען רבינו הקדוש בתורתו, ככתבם וכלשונם.

חלומם של אנשי שלומינו

כאשר הנך מעלעל בהסכמות שניתנו לספר על ידי משיפעי אנ"ש הנך מבין עד כמה היה הדבר נצרך ומתבקש. יש שהזכירו בהסכמות את התרגשותם והתפעלותם הגדולה למראה הסדרה הנוכחית שמזכירה ולו במעט את התרגשותם של אנשי שלומינו עת הדפיס הרה"ח ר' שמואל הורביץ זצ"ל את הספר 'עלת חן' שהינו ריכוז של פירושים ותפילות על תורה א', שכן זה היה חלומם של אנ"ש לקרב את לימוד הליקוטי מוהר"ן לדעתו של כל לומד, כך גם רבתה השמחה עת הדפיס הרה"ח ר' בן ציון רוזנפלד בשנות התש"ל את הליקוטי מוהר"ן עם הפרפראות ועוד פירושים בכרך אחד.

ביצירה תורנית מפוארת זו אפשר דרא וביגיעה מרובה הצליחו צוות תלמידי חכמים נרחב להפיק יצירה שמצד אחד אינה מתיימרת לפרש ולכוון את הלומד לפירוש הנכון לפי דעתם, אולם מאידך מציעה בפניו מגוון כלים שבעזרתם יוכל הוא בעצמו להיכנס לעומק הבנת דברי רבינו.

אחד הדברים שהמריצו את העוסקים במלאכת 'פאר הליקוטים' ובראשם את הרב בזאנסון שליט"א להיכנס לעובי הפרויקט הענק והמורכב הלזה, היתה העובדה שזה שנים רבות שהם זוכים 'ללכת עם תורות' בחבורה, 'עבודה' זו אשר אינה שגרתית ומצויה אצל כל אחד מאנ"ש דרשה הרבה מאוד חקירה ודרישה והבנה מהי השיטה הנכונה ללמוד את התורה וללכת עמה חודשים ארוכים, במהלך תקופה זו זיקקו וליבנו את דרכי לימוד הליקוטי מוהר"ן בעיון לאור ח"י כלליו של ראב"ן, ומכוחה האיר ה' את עיניהם להוציא לאור את סדרת הספרים המיוחדת 'פאר הליקוטים'.

בימים אלו כאשר שוקד צוות של חמישה עשר! אברכים על הכרך החמישי אשר יכלול את התורות כ"ח-ל"ד, אנו תוהים מה ממריץ את ר' דן ור' ישי להמשיך עם הפרויקט העצום הלזה שכמותו מצויים בעולם הספר התורני רק

אשר אנו יושבים לשיחה עם ר' דן ור' ישי העומדים מאחורי יצירת המופת של 'פאר הליקוטים' ואנו רואים אותם מדברים על הספר בעיניים זורחות ובהתלהבות נדירה, אנו מוצאים את עצמנו בתוך כמה דקות 'נדבקים' בהתלהבות ובהתפעלות אותה שמענו מהם, ר' דן פותח: 'תראו, אנחנו לא הסיפור פה.. רבינו הוא העניין...' כל יהודי ויהודי צריך לדעת שיש לנו אוצר עצום בידיים שצריך רק לקחת ולטעום ממנו, ר' ישי מתלהב גם הוא 'וודאי שמעתם את הסיפור על טעמו וראו כי טוב ה', 'תקשיבו' הוא פותח, 'מסופר על בעל התניא, שפעם אחת הגיע לעיר שקלוב, בתקופה שבה סבלו החסידים רבות מרדיפותיהם של המתנגדים, כאשר עלה על בימת בית-הכנסת כדי להשיב על הטענות והשאלות שהכינו עבורו, אמר תורה קצרה - כפי שנהג בתקופה ההיא לומר תורות קצרות, וכדרכו - בניגון: 'טעמו וראו כי טוב הוי', פארוזכט און זעהט אָז דער אויבערשטער איז גוט...' [=טעמו ותראו שהקב"ה הוא טוב...] וכשירד מהבימה, רצו אחריו כמה מנינים של אברכים, אשר במשך הזמן נעשו מעמודי החסידות!

"כך גם אנו רוצים לפתוח בקריאה 'טעמו וראו כי טוב ה...' וכמו שכתב רבינו בעצמו בהתייחסותו למאמריו (ח"י"מ תקצ"ד) "התורות שלו הם כמו מי שנכנס לפלטיץ שיש בו היכלות וחדרים ואכסדראות ופשפושין נאים נפלאים ונוראים נאים מאד, ועליות על גבי עליות שונות בדרכי חידושים נוראים, ותכף כשנכנסין בחדר אחד ומתחילין להסתכל בו ולהתפלא על נפלאות החידושים אשר בו, בתוך כך רואין שנפתח לו פתח נפלא לחדר אחר, וכן מחדר זה לחדר עוד וכן מחדר לחדר ומחדר לעליה וכו' מכולם פתוחים מזה לזה פתחים וחלונות ומקשרים ומשלבים זה בזה בסדר נפלא ובחכמה עמקה ובתכלית היופי והנוי, וכל זה אי אפשר לבאר בכתב כי אם למי שנכנס קצת בהבנת עומק דברי רבנו וזכרונם לברכה. אשרי הזוכה לטעם נועם מתיקת עמקות תורתו אשר אין דוגמתה", אז אחים יקרים לפני הכל 'קחו את הספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן לידיים - תטעמו ותראו כי טוב'...

את הרב דן לוינזון אנו פוגשים בחצות הלילה עת העולם גם את שנתו, ככולל חצות בביתו, שם מתוועדים יחד אותם חסידי ברסלב אשר ליבם פתוח כאולם ונפשם המרוממת אינה רגועה ומתרוננת אלא לאחר כמה שעות של לימוד לאחר התבודדות והיטהרות במקווה בשעת חצות הלילה עת יורד קודשא בריך הוא לטייל בגן עדן להשתעשע וללקוט שושנים.

פגשנו אותו כדי לשמוע מעט על הפרויקט הייחודי עליו עמלים יחדיו הוא וידידו הרב ישי פרידמן הי"ו זה למעלה מעשור בהפקת סדרת הספרים 'פאר הליקוטים', כשעל גביהם עומד גדול הרה"ח ר' ישראל יצחק בזאנסון שליט"א אשר יזם, הוביל והנחה את העבודה על הספר,

חודשים הייתי מספיק את מחציתו או את כולו, אולם התשובה היא שאצל רבינו המטרה היא לא 'להספיק', אלא לעשות את העבודה הנדרשת למען רפואת הנפש, ולמען מטרה זו, מהווה הספר פאר הליקוטים מעין 'גשר' בין הלומדים לבין רצון רבינו שילמדו את ספריו בעיון וילכו עם התורות.

ח"י הכללים של רבי אברהם

כאשר אנו מנסים להבין כיצד ועל אלו כללים של ראב"ן מושתת הספר, אומר ר' דן כר, "במבט מלמעלה, הספר ליקוטי מוהר"ן הוא ספר חתום וסגור בפני רבים, ולכן חייבים לתווך, להנגיש, לחשוב על הלומד איפה הוא נתקע. למשל הכלל שכותב ראב"ן שרבינו מביא מושגים ואינו מרחיב אודותיהם מחמת שרבינו סמך על המעיין

הליקוטים' היא בכך שבו מקבלים הלומדים 'ארגז כלים' על מנת לצאת לדרך החיפוש והיגיעה בתורת רבינו. כל המקורות המקושרים ונצרכים להבנת המאמר, וכל ביאורי מוהר"ן ותלמידיו פרוסים כמפה לפני הלומד אולם בסוף הדברים אינם מוגשים לפניו 'להלכות פסקות', אלא מחייבים את הלומד לעמול ולחפש את רוח הקודש של רבינו.

ר' ישי מציין עובדה מעניינת אותה סיפר להם הסופר הנודע מאנ"ש ר' בצלאל פרידמן "בילדותי, אומר ר' בצלאל, כאשר עמדו כמה מלמדי אנ"ש לערוך ספר פירוש על ליקוטי מוהר"ן, שמעתי אז מאחד מגדולי זקני אנ"ש ע"ה, שלא יתכן לעשות פירוש על ליקוטי מוהר"ן, כי תורות רבינו הם אורות גדולים היורדים מלמעלה, וכל אחד כפום דמשיער בלביה וכפי כליו, כן יכול לקבלם, ואיך יבוא אחד ויאמר שפירשוהו הוא הנכון. אי לזאת שפר חלקו של חיבור זה, שהציג מכלול של פירושים כ"נושאי כלים" תרתי משמע, וכל אחד בדרכו יבחר ויוציא את הפירוש הנכון הקרוב לדעתו, כפי מוחו וכפי כליו.

למעשה אומר ר' דן 'הספר הוא כמין גשר צר, מחד הוא פותח ומגיש ללומד את מה שיוכל לעזור לו, ומאידך אינו מוותר על חלקו של הלומד. צריך לזכור כי חלק מרפואת הנפש הגנוזה בין דפיו של תורת רבינו - שאי אפשר לדלג עליה - היא החיפוש והסלסול בתוך תורת הצדיק, ובמתכונת הספר 'פאר הליקוטים' הלומד יכול להמשיך ולחפש את רוח הקודש של הצדיק הטמונה בספריו מבלי שהספר משתלט על ההבנה שלו ומבלי להכתיב לו כיצד להבין את הדברים.

ר' דן מוסיף: "לא אחת כאשר מקורבים חדשים שומעים על הוראתו של רבינו הקדוש 'ללכת עם תורה' כמה חודשים, הם תמהים לעיתים 'ללכת כמה חודשים עם תורה? הלא אם הייתי לומד כל יום פרק זמן בספר מסוים הרי שכעבור כמה

ללומדים, וחלקם בסגנון העיון והפלפול בדבריו הקדושים, אולם מטרת הספר שלנו היא שונה, מטרתו היא לסייע ללומד לעבוד *בעצמו* על נקני התורה ולא *ללמד* אותו את התורה.

ר' דן מרחיב מעט: ישנן שתי שיחות מפורסמות אותם אמר רבינו הקדוש עת הדרך אותנו בנתיבי רפואת הנפש כיצד ללמוד את תורתו, בשיחה אחת ציווה לעיין ולסלסל בתורותיו עד כמה שיד הלומד מגעת, וברעותה דיבר רבות בשבח עצם ההליכה עם התורות במשך תקופה משמעותית. זאת אומרת, שרבינו הקדוש הנחה אותנו כי לצורך רפואת נפשנו עלינו: א' להתייגע רבות *בהבנת* דבריו הקדושים, ב' *לעשות עימם עבודה* לאורך זמן.

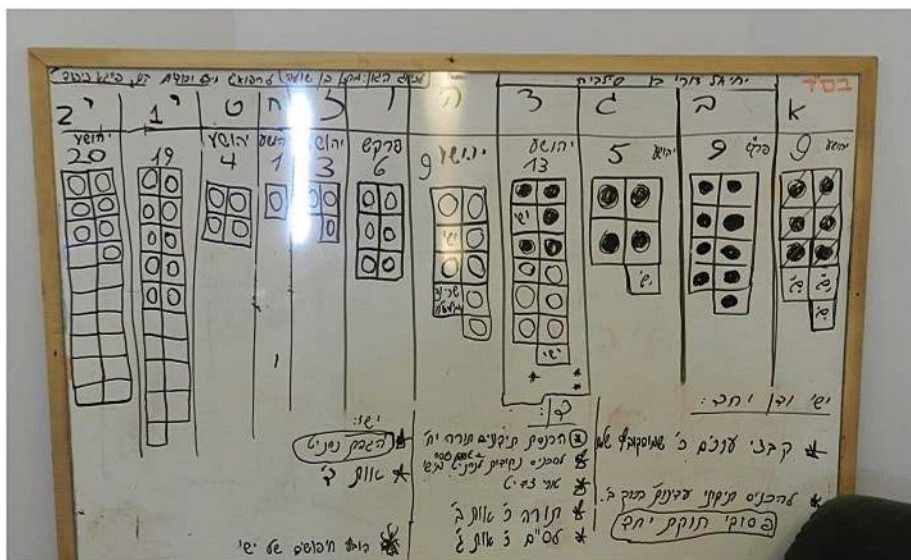
ביחס לעבודת *העיון* בספרי רבינו ר' דן בוחר לצטט בפנינו את דברי ר' שמואל הורוויץ זצ"ל (מכתבי שמואל, מכתב ו') שמבאר היטב מה התכלית של הלימוד בעיון וזו לשונו: "רבינו ז"ל שהוא הצדיק האמת והרופא נפשות עד ביאת משיח הניח כל הרפאות של כל חולי הנפשות וכל האוצרות הגנוזים העליונים בתוך תורתו וספריו הקדושים, ובאמת מי שרק נוגע בהם זה כבר מרפא אותו הרבה וזוכה בזה הרבה, אבל יש הבדל גדול לקחת את התרופות בדיוק על פי הכוונת הרופא, ולצל את האוצרות באופן המועיל שאפשר לנצל היינו לזכות להתקדש ולזכות בשלימות במה שאפשר לזכות מספרי רבינו, וזה אי אפשר בשום אופן רק ע"י לימוד התורה בליקו"מ בעיון כמו שאפשר ללמוד כשהכל מודפס על המקום מסביב".

"זאת אומרת שהעיון מתבצע בצורה הטובה ביותר כאשר מתרכזים בדברי רבינו ומעיינים, וכפי שמסופר בספר חכמה ותבונה - סימן ב' בשם הרב מטשעהרין ששמע מאבי אביו הרב ר' אהרן ז"ל מברסלב שנכנס פעם אחת לרבינו ז"ל ואמר לו רבינו קצת בלשון תוכחה 'למה לא תקח את ספרי ותעיין בו היטב עד שיעלה על דעתך איזה קושיא, ואחר כך תוסיף ותעיין בו עד שתבין ותדע את התירוץ שעל זה', וכשמוע הרב את דבריו חזר לביתו ופתח את הספר ליקוטי מוהר"ן והתחיל לעיין בו עד שעלה על דעתו קושיא ופליאה בדבריו, ואחר כך הוסיף ללמוד ולעיין בו עד שעלה על דעתו התירוץ והתשובה שעל הקשיא הזאת. וחזר אח"כ לרבינו ז"ל ואמר לפניו את הקשיא והתירוץ. והוטבו דבריו בעיני רבינו ז"ל.

"כך גם לגבי העבודה השנייה של *ללכת עם התורה*, זו עבודה שאינה נעשית רק בשעת הלימוד בעצמו, אלא מתרחשת במשך כל היום כולו וכדברי ר' שמואל הורוויץ במכתבו 'יש ללמוד את התורה ולשפוט את עצמו האם הוא מקיים, ולכסוף ולהתפלל ולהתבודד שיזכה לקיים ולחפש עצות היאך לקיים וללכת עם התורה, וכל העניינים הן בגשמיות הן ברוחניות הכל שיהי' עפ"י התורה הזו שאני לומד ועל ידי זה אפשר לזכות מה שאפשר לזכות בעולם הזה'. אם כן מסכמים השניים, הייחודיות בספר 'פאר

**שאנו מגיעים לפרשת
הכסף' אנו מתחילים
להתוודע להיקף
הפרויקט הבלתי
נחפס במספרים.
עלותו של הפרויקט
לחודש הינה כ-44,000
ש.ה. העבודה על כרך
נמשכת כשנתיים,
הרי שהעלות של
הפקת כל כרך מגיעה
למיליון ש"ח!!!**

פאבוליא פאבוליא. כך בונים את הספר פסיעה אחר פסיעה

"היום אנחנו ב"ה צוות של 15 אברכים. לנו חוקים תורה ולומדים אותה מתחילה עד סוף כמה פעמים עם ההלכות בליקוטי הלכות, והולכים איתה מאוד חזק משך תקופה. העבודה העיקרית היא על הטורים 'מקור חכמה', ו'מילואי חכמה'. תחילתה בכך שאנו עושים מיפוי של המקורות והשורשים אותם רבינו מזכיר במאמר, מתוך חשיבה על הלומדים, מה יוכל לעזור להם להבנת הדברים, ואז מחלקים את העבודה בין צוות האברכים. כל מקור מקבל יחס אישי, ועובר איסוף וחיפוש, סינון ועריכה. בעבודה על טורים אלו אנו מנסים לנווט כל הזמן, בין ההשתדלות להביא ללומד את כל החומר הנדרש, לבין הזהירות שלא "להעמיס" יותר מדי על הלומד, כדי לא לבלבל אותו מהמכון - שהוא החתירה להבין את כוונת דברי רבינו לעובדא ולמעשה. בסופו של תהליך הלומדים מקבלים על מגש של כסף, את המקורות מכל הספרים הקדושים הקשורים לתורה בליקוטי מוהר"ן, אשר מהווים עזר וסיוע להבנת עומקם של הדברים. טורים אלו 'מתכתבים' רבות עם הטור החדש 'מסילת הקשרים', בו מובאים הפניות, עם הצעות אפשריות לקשרים וביאורים לדברי רבינו, אותם דלינו מתוך העיון במקורות. מתגובות הלומדים, טור זה מאד עזר להם להתחבר לעבודה זו של העיון במקורות, הנובעת מהכלל החמישי של ראב"ן.

"בצד השני של הדף ישנם הטורים 'נחל נובע' ו'ילקוט הנחל' שבהם מובאים ציטוטים בעיקר מדברי מוהר"ן על התורה, אך גם מתלמידיו ותלמידי תלמידיו עד ימינו, שכתבו ביאורים לדברי רבינו לאורך הדורות.

עיקר העבודה במדורים אלו, מציין ר' ישי, היא לעיין היטב בדברי מוהר"ן ובפרט בהלכות המיוסדות על התורה הנלמדת, ולחפש בהם את ביאוריו למאמר. הן את ביאורי הפשט הבלולים בתוך דרשותיו, והן את עומק דרשותיו, שגם בהם יש ביאורי פשט נפלאים למאמר, רק שצריך שם יותר חיפוש ויגיעה. גם מטור זה יהיו הפניות לטור

למסור שיעור יומי בליקוטי מוהר"ן. היינו שני אברכים צעירים ונלהבים אולם בכל הנושא הזה היינו די חדשים. הוא כיוון אותנו בעבודה, וגם מימן את החזקת ה'כולל' בשנותיו הראשונות, יחד עם ר' אלי כהן, אחד מתלמידיו. משתתחילו להצטבר 'החומרים', הרב בזאנסון התלהב מאוד ואמר שיש כאן חומר לספר נפלא, ואז החל לבנות את המתכונת של הטורים שיהיו בספר, ומאותה נקודה החל הפרויקט לקרום עור וגידים.

ר' דן מפטיר בחיך: הרב בזאנסון אמר לנו משפט חשוב ביום הראשון שדיבר איתנו על הפרויקט, משפט שליווה אותנו באלפי צמתים קטנים וגדולים: 'אתם הנכם שתי הפכים, אמר. ובשביל להוציא כזה ספר של רבינו שמשכין שלום בכל העולם, צריכים שלום אמיתי ביניכם, אם תלמדו לעבוד יחד אין ספק שתצליחו, כי אם יש הפכים שמחזיקים מעמד ביחד, הם יכולים לעשות כלי שהאור של רבינו יוכל לשכון בו...'.

"הדרך הראשון אכן לקח לנו קרוב ל-5 שנים עד שהצלחנו לפתח את המתכונת הנכונה. טרם נגשנו להדפיסו ביקש הרב בזאנסון שנלך עם הספר לכמה מזקני ולמדני אנ"ש, כדי לקבל מהם עצות והערות. קיבלנו הרבה חיזוקים מכל גווני הקשת של אנ"ש, וכן עצות לשיפור, וזה היה חשוב בכדי לדייק את הדברים, ולכוונם לדעת רביה"ק. היו מהם שמאוד נהנו מהצורה של דף הגמרא ואמרו שזה משווה לספר ארשת חשיבות, ההפתעה הגדולה שלנו הייתה כאשר אחד מאנ"ש שלף את הספר 'יעלת חן' - ליקוט על תורה א' מר' שמואל הורוויץ, והראה לנו כיצד בהקדמה מביא ר' שמואל שיחה של רבינו שלא הכרנו *וכבר נשמע מפיו דיבור שיהיה זמן שידפיסו את ספרו עם פירושים סביב כמו גמרא עם מפרשים רש"י ותוספות... * לפלא היה בעינינו שמבלי להכיר את השיחה ההיא פעלנו לאורה... קיבלנו חיזוק עצום להמשך העבודה, ורמז 'להסכמה' מרבינו בעצמו...

שיטת העבודה

שמכירים או שיחפש אחריהם (כלל י"ח מח"י כללי העיון). כלל זה הוליד את הטור המכונה 'ערכים וכינויים', שרבים מהלומדים נהנים ממנו. דרך אגב, פה המקום לבשר לאנ"ש שמכרך ה', שכעת שוקדים על הכנתו, ישנה תוספת מבורכת בטור הערכים, שכן על כל ערך יובא בתחילתו מבוא תמציתי המבאר את המושג והערך הנידון (כפי הנצרך להבנת דברי רבינו), ואחריו יובאו עוד ציטוטים אודות הערך המרחיבים את ההיכרות עם הערך הנלמד.

כך גם לגבי הכלל החמישי והיותר מפורסם של ראב"ן, שבכל מקור שרבינו מביא צריך ללמוד את כל ההקשר השובב לציטוט עצמו, שכן בהרבה מקרים רק ע"י עיון במקור והשייך לו, מתבארים דברי רבינו לאשורם. רבינו כתב את ספרו באופן פלאי, שבכל מקור אותו הוא מצטט, טמונים אוצרות נוספים השייכים לענייני המאמר ומקושרים אליהם. כאן דרושה מצוות פאר הליקוטים השקעה אדירה של זמן, כוחות וממון, שכן הדבר דורש לימוד רציני של כל מקור כולל כל המפרשים, ממש כסוגיה שלימה, ולאחר מכן הדברים דורשים עיון ובידור מקיף האם וכיצד מתקשרים הדברים לנקודות שונות במאמר, ומה מלמדים אותנו קישורים אלו, בהבנת פשט דברי רבינו.

ולסיום מתאר ר' דן את הכלל הראשון והעיקרי של ראב"ן, המכונה 'מיניה וביה' (מתוך לשונו של ראב"ן). המורה לנו לנסות להבין את המאמר - מתוך המאמר בעצמו. דהיינו, לחפש את הקשרים שבין חלקי המאמר, שאינם נגלים ללומד באופן ראשוני, אך ע"י העיון והחתירה אחר הבנת דברי רבינו, ובעזרת התפילות המלוות את הלימוד, מתחילים חלקי המאמר להתחבר אחד לשני בקשרים נפלאים, שעל ידם מתחילים להבין את עומק כוונת רבינו, לעובדא ולמעשה. הדבר דומה למעין יצירה שמחולקת ומופרדת והאדם מחבר ובונה אותה, ואט אט מתחילה להתבהר דרכה התמונה המכוננת, אותה רצה רבינו לצייר לנו, שאם נזכה לראותה ולו במעט, נקבל ממנה עצות נפלאות לחיים אמיתיים (וכמובן, שאח"כ יש גם את הניגון והריקוד של כל תורה וכו'...).

בעקבות כלל זה, ועם השנים שראינו שתוך כדי ההליכה עם התורות, מאירים קשרים נפלאים בין חלקי המאמר והמקורות וכו', התווסף הטור 'מסילת הקשרים' שנכנס החל מכרך ד', ובו אנו מצייעים ללומדים בדרך אפשר, את הקשרים שעלו לנו בלימוד, וכן את מה שהתחדש לנו ע"פ שאר הכללים מתוך ח"י הכללים של ראב"ן.

איך הכל התחיל?

כשאנו שואלים את ר' דן איך הכל התחיל הוא חוזר 13 שנים לאחור "הרב בזאנסון, שבזכותו זכיתי להתקרב לרבינו, עסק רבות בהליכה עם התורות. יום אחד הוא פנה אל ר' ישי ואלי, שהוא רוצה לפתוח 'כולל' של שנינו, שמטרתו להכין עבורו את המקורות וכו', כדי שהוא יוכל בעזרתם

מסילת הקשרים, ונציין בהן הערות עם ביאורים לתורה, מתוך דברי מוהרנ"ת ותלמידיו.

בסופו של דבר מתקבל דף הדומה לדף גמרא, כאשר דברי רבינו הם במרכז, וכל הטורים סובבים לו ומשרתים את כיסופי הלומדים להגיע יותר ויותר למרכז האמיתי שהוא המכון.

כאשר אנו מתעניינים אודות אופי העבודה של צוות המכון, ואודות רמת המסירות של הצוות כולו לרעיון, מספר לנו ר' דן עובדה מעניינת: 'לקראת סוף כרך ג' היה במכון לחץ גדול מאוד לפני ראש השנה' מאחר וזה היה תאריך היעד להוצאת הספר, 'אספנו את כל אברכי המכון לדירה שנתן לנו חבר למען מטרה זו, וישבנו שם שבועיים ברצף סביב השעון כדי לסיים את העבודה'. פלא גדול היה לראות אברכים המוכנים לעזוב את הבית כדי לזכות לשמש את רבינו. 'כל מי שעובד איתנו במכון יש לו לב לעניין ואכפתיות הרבה מעבר לתמורה הכספית, וזה עושה כלי לסייעתא דשמיא שמלווה את הספר. האור הקסום שהיה בשבועיים הנ"ל, נחקק בזכרונינו ומלווה אותנו גם בהמשך העבודה בשגרה. ב"ה הצלחנו להגיע ליעד והכרך יצא בזמן והספיק להגיע לדוכנים באומן לפני ראש השנה.

כסף מנול?

כשאנו מגיעים ל'פרשת הכסף' אנו מתחילים להתוודע להיקף הפרויקט הבלתי נתפס במספרים. עלותו של הפרויקט לחודש הינה כ-44,000 ₪. העבודה על כרך נמשכת כשנתיים, הרי שהעלות של הפקת כל כרך מגיעה למיליון ₪!!! רצונם של השניים כביר - לגייס סכום גדול יותר לעבודה השוטפת, ולהכשיר אברכים מוכשרים נוספים לעבודה זו, כשהשאפה היא להצליח להוציא בכל שנה כרך חדש, ובכך לזרז את סיום הפרויקט כולו במהרה בימינו.

לשאלתינו איך הם עומדים בזה, אומר ר' דן "האמת שזה פלא בל יסוער, ואנו ממש מרגישים ליווי צמוד מלמעלה. ב"ה אין חובות למכון!!!, אבל בכל חודש עדיין חסר סכום כסף שצריך לשלם לעובדים, אנו רואים בחוש, איך הקב"ה שולח לנו בכל חודש את הזוכה המאושר שיעזור ויתרום את מה שחסר. רוב הכסף מגיע מהוראות קבע של יהודים נפלאים שרואים שאנו עובדים במסירות, ומתוך רצון לשמש את רבינו, ועל כן ישנם יהודים שפשוט רוצים להיות שותפים לעניין, ולקחת חלק בתרומתם.

כמובן, שצריך לפעמים להסביר זאת לתורם, לשכנע אותו שיפתח את ליבו, "בתחילה היינו עוברים בבתי לאסוף תרומות, ואט אט מחתימים גם הו"ק, ובהמשך הצענו לאנשים להיות "פטרון תורה" או "פטרון כרך" ובכך להיות שותפים עימנו בזכויות הנפלאות שיש בעבודה על הספר, כמו גם בשותפות עם אלפי שעות הלימוד של הלומדים בספר. זה מדהים ומרגש לפגוש יהודים, שכה מאמינים בעוצמה של ספרי רבינו, ועד כמה יהודים בעולם זקוקים לרפואות

ומוהרנ"ת הדגיש בצוואתו בזה תהיו חזקים יותר מן הכל בממון, בטרחה ובהדפסה. ולצערנו טרם זכינו, שכמו שבכל המכונים והחיבורים הראויים לשמם, התייצב אכן איזה תורם גדול, שהבין והפנים את גודל המעלה וההכרח להוציא הדבר מכח אל הפועל, והחליט לשאת על שכמו את כל ההוצאות הנדרשות לפרויקט אדיר כעין זה. ואנו מייחלים ומתפללים שיבוא מי שיבוא, ויחטוף מצוה זו שאין לה שיעור'.

'ויחד עם זאת, ר' דן מוסיף, 'ישנו פזמון שחוזר רבות מפי אנשים שמשוחחים עימנו, שאמנם הם מחכים כבר לכרך הבא, ומבקשים מאיתנו להזדרז, אבל הם חוזרים ומדגישים - לא על חשבון האיתנות. הספר ברמה גבוהה ואינו סתם אוסף של ליקוטים, בבקשה אל תרדו ברמה, אל תמהרו מדי, הם אומרים לנו. כשאנו שומעים זאת, אנו מבינים שאנשים באמת לומדים בספר ברצינות, ומעריכים את העבודה, ועל כן עלינו להיות זהירים לגודל האחריות המוטלת עלינו.

רב מכר

בשנים האחרונות מופיע הספר 'פאר הליקוטים' ביריד ספרי החסידות של חב"ד ומוכתר שם כאחד מרבי המכר של היריד זה כמה שנים ברציפות. גם כאן מפתיע אותנו ר' דן בכמה עובדות מעניינות, "בפעם הראשונה ביריד ספרי החסידות של חב"ד בי"ט כסלו נמכרו 1500 ספרי פאר הליקוטים בתוך יומיים! למארגני היריד יש חיבה מיוחדת לספר, והם אומרים שזה אחד הספרים שמהווה דוגמה ומופת ללימוד חסידות בעין, שכידוע הינו ערך חשוב בתורת חב"ד. יצוין כי כל אחד מארבעת הכרכים שיצאו עד כה כבר הודפס בכמה מהדורות, וסה"כ כבר נמכרו והופצו בעולם למעלה מ-15 אלף ספרי פאר הליקוטים.

חזון שהפך למציאות

לסיכום אנחנו מבקשים מהעורכים שישתפו אותנו בתחושותיהם בעודם בשלהי העבודה על הכרך החמישי בסדרה, אשר יחד עמו תושלם העבודה על כ-30% מתוך כל הספה"ק ליקוטי מוהר"ן. הם מתרגשים ואומרים "הרצון שלנו הוא שנזכה לסיים את העבודה על כל הליקוטי מוהר"ן, ושתושלם כל הסדרה בעזרת ה'. זו הרגשה מרוממת לדעת שאנו עוסקים בדבר עצום, שיש לנו את הזכות לשמש את רבינו, ולעבוד על אחד מספרי היסוד שיש כיום על ליקוטי מוהר"ן. ולסיום אומרים השניים בחיוך 'איננו יודעים אם יש רב'ה בעולם שיש מכון שלם של אברכים שעובד על ספרו כל כך הרבה שנים, ומשקיעים בו כל כך הרבה ממון, והכל בכדי שעוד ועוד יהודים יוכלו לקבל את הרפואה הפלאית שיש בליקוטי מוהר"ן'.

**ביצירה תורנית
מפוארת זו אפשר
דרא וביגיעה מרובה
הצליחו צוות תלמידי
חכמים נרחב להפיק
יצירה שמצד אחד
אינה מתיימרת לפרש
ולכוון את הלומד
לפירוש הנכון לפי
דעתם, אולם מאידך
מציעה בפניו מגוון
כלים שבעזרתם
יוכל הוא בעצמו
להיכנס לעומק
הבנת דברי רבינו**

שלו, וכשהם מזהים ש'פאר הליקוטים' מהווה באמת גשר אמיתי לרבינו, הם חותמים איתנו על חוזה של ממש, ומתחייבים לתרום את הסכום המסוכם, כדי להיות "פטרון" נצחי של תורה אחת בליקוטי מוהר"ן, ואף פטרון של כרך שלם.

"על אף הקושי הגדול בגיוס הכסף, אנו מקבלים כוחות ממוהרנ"ת שעסק גם הוא בגיוס כספים למען ענייני רבינו, וב"ה שרואים בזה השגחה נפלאה. פעם חזרתי מאומן אחרי ר"ה ויהודי מניו יורק השאיר לי הודעה בתא קולי שהוא רוצה לעזור, ומאז הוא תורם בכל חודש 500 דולר, ותמיד אני מזכיר לו, שהוא פנה אלי, ולא אני אליו... ר' דן מוסיף כי ראוי לצטט כאן את מכתבו של ר' שמואל הורוויץ בשבח מעלת התרומה להדפסת ספר כזה - "ובכן כבר אפשר לבד להבין איזה זכות הרבים זה להדפיס תורה עם כל השייך לה במקום, ואפילו אם רק אדם אחד ילמד ויעמול בזה ויזכה על ידי זה למה שיזכה כבר כדאי לעשות מסירות נפש עבור זה" (מכתבי שמואל ו'). 'זכורני' אומר ר' דן, 'כי פעם בפגישה עם אחד מראשי מגיסי התרומות במכון 'עוז והדר', הוא התבונן בספר ואמר לנו 'יש לכם דבר מעולה, אל תמכרו אותו בזול. כי כל מי שיש לו אפשרות לרכוש את הספר ועל הדרך לעזור לכם, ויש לו לב לרבי נחמן, לא יוותר על ההזדמנות והזכות לשותפות כזו'.

'אבל עם כל זה שב"ה יש סייעתא דשמיא, עדיין הקושי בגיוס הכספים ובכל המלאכה הנדרשת גדול, אומר ר' ישי, 'ורבינו אמר שכשיתפשט ספרו בעולם, אפשר כבר לחכות למשיח,

יום בשורה לחסידי ברסלב עם הופעת הספר

מסילות

הספר שילמד אותך פסיעה אחרי פסיעה איך הולכים עם תורה בשמונה פרקי הדרכה מפורטים ומורחבים הספר שיצעד איתך יד ביד ויכניס אותך לעומק מתיקות הספה"ק "ליקוטי מוהר"ן"

מתוך ההסכמות

ומאד התענגתי מבהירות ביאוריו יושרם ועומקם.. וכמעט שלא הניח פינה וזוית במאמר שלא ביארו ברוחב ועומק פלאי פלאות אשרי שלו ככה הרה"ח ר' משה קרמר שליט"א

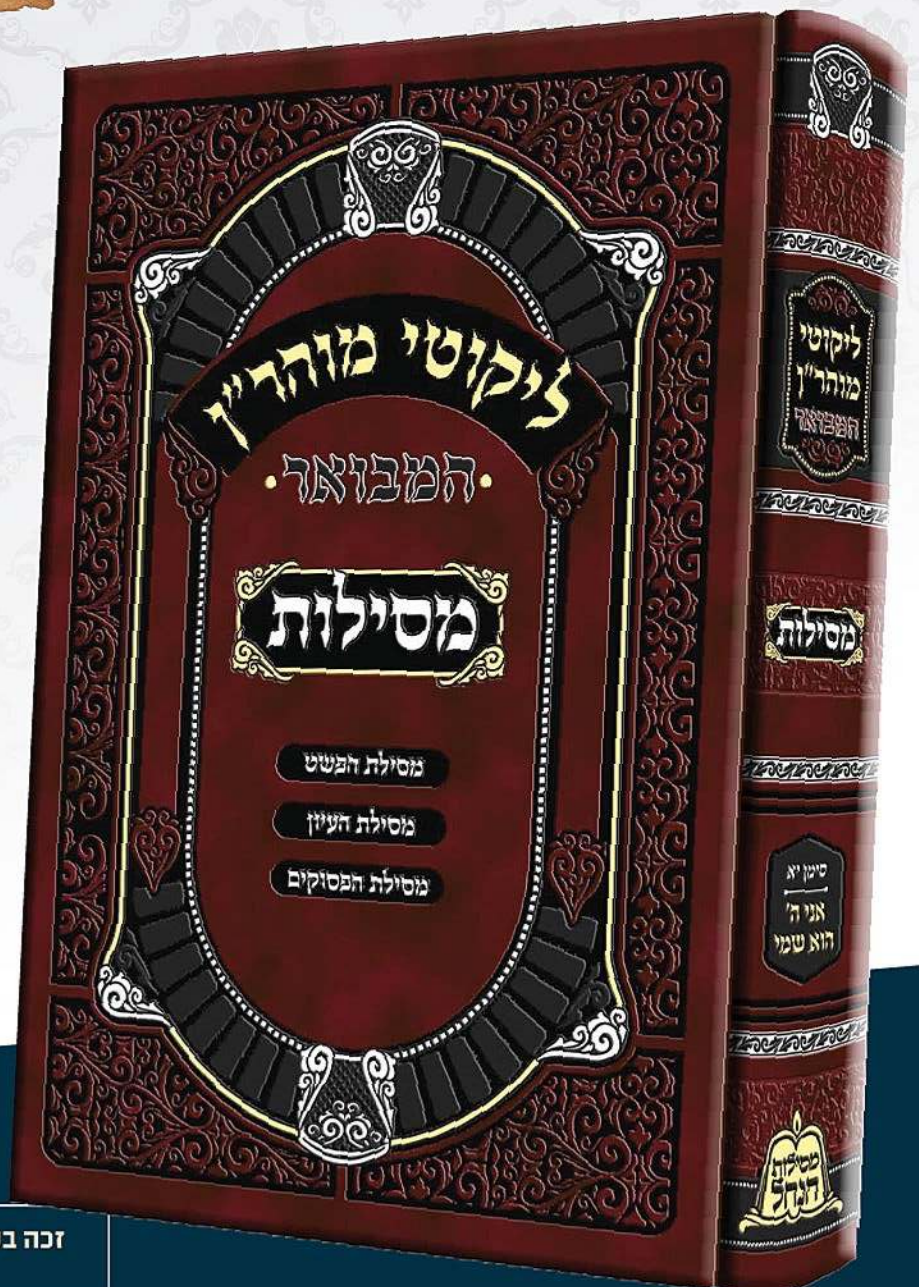
וזה יהיה עזר גדול למי שרוצה להבין את דברי רבינו הקדוש, וזה יהיה מסילה להתקרב להשי"ת הרה"ח ר' שמעון שפירא שליט"א

שנים רבות מבקשים הטעימנו נעימות ספר הקדוש "ליקוטי מוהר"ן"? איך מקיימים רצונו הק': 'לילך עם התורות'? - הרה"ח ר' יואל משי זהב עמל זה תקופה ארוכה על ספרו "מסילות" שיתאים ויטעים לכל נפש הכניסה בשערי הספר הקדוש "ליקוטי מוהר"ן" ובו שלשה מסילות:

א. ביאור נפלא ומיוחד בדרך הפשט על תורה י"א (-התורה הזמנית שתתחיל מאחרי פורים) שטרם היה כמותו, ויורד עד לקיום העצות למעשה.

ב. ביאור עיוני עמוק מאיר עינים ומשובב נפש.

ג. ביאור יסודי על כל הפסוקים המובאים בתורה.

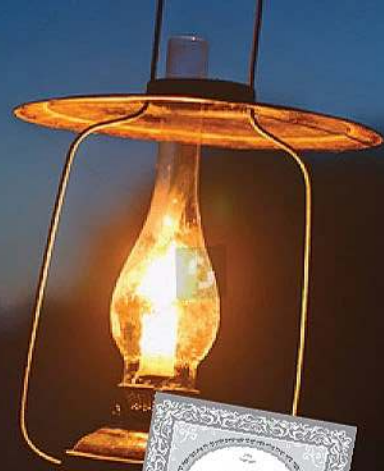
זכה בטאון 'אבקשה' להוות במה מכובדת לחלק נכבד מפרקי ההדרכה תחת מדור 'במסילות הנחל'

להשיג בחנויות ובנקודות מכירת ספרי ברסלב
הפצה ראשית: 05832-40218

טעמו וראו כי טוב ה'

ניצוץ של אור

ניצוץ קטן יכול להדליק יער שלם | זרקור לפעילות הפצת אור האורות על פני תבל

דף אחד מספרי רבנו...

הגליונות השבועיים "טועמיה" בו מועתקים דברי רבינו ומוהרנ"ת ככתבם וכלשונם על פרשת השבוע ועניינא דיומא, ומופצים באלפי עותקים בארץ ובעולם, מתקבלים מדי שבוע בשבוע בהתלהבות רבה בקרב כלל חסידי ברסלב הקוראים אותם בשקיקה ומפיחים בהם רוח חיים דקדושה | עורך הגליון האברך החשוב הר"ר יהודה צבי ברוין הי"ו שמתמסר לעבודת הקודש להפיץ את המעיינות חוצה להחיות בהם עם רב ניאות לספר לנו על ייחודיותו של גליון זה והפעילות העניפה לרגל הגליון 2000 ... זה כארבע שנות אור בלי הפסק...

כמו"כ זכור ואזכרנו עוד, ה"ה א"ז החסיד הותיק ר' אשר אנשיל ברוין ז"ל שהיה מוסר שיחה שבועית לנכדיו וניניו מתובלת בדברי אמונה ועבודת ה' בענין הפרשה, מידי שבוע ביום שלישי נכנסנו אליו אחר ה'חיידר' יחד עם עשרות הנכדים, והיה לומד עמנו בספר 'דברי אמונה' (מרבנו המובהק הרבי מתולדות אהרן זצ"ל) על הפרשה, איך לחיות עם אמונה בכל צעד ושעל ולדבר עם השי"ת כל אחד בשפה שלו, כאשר הוא בעצמו זכה לעבור את הים הגדול, בבחינת מ'בשרי אחזה אלוך' בשנות הזעם, ובתוך הדברים סיפר לנו מעט ממה שעבר עליו באותם ימים, ואיך זכה משם דייקא להכיר את מי שאמר והיה העולם. ולכן, בגליון טועמיה אנו משתדלים ללקט דברים קצרים, באופן שיוכלו לקרואם גם מי שלא למד את המאמרים בשלימות, ולהאיר את הבית באורו של רבינו הק' בנקודה השייך לפרשת השבוע ובעניינא דיומא בכל עת וזמן.

מעניין לעניין, עם כתיבת שורות אלו, חשוב ונחוץ לי מאוד, לבקש להבהיר על טעות שנפלה בגליון 'אבקשה' של חודש ניסן אשתקד, בו סופר על סבי הנ"ל, שהיה באומן עם פתיחת שערי אוקריינא ועוד פרטים, אשר מכל אלה היה אפשר להבין כאילו הוא היה מקורב במיוחד לברסלב בעוד שהיה מקורב ביותר ודבוק ברבי אהרן רוט בעל ה'שומרי אמונים' וחתנו בעל ה'דברי אמונה' זצ"ל, והנסיעה שעשה לאומן, הייתה מצורפת למסע שלם ברחבי אירופה, כן התפילות שאמר מליקוטי תפילות היו חלק מחכמת תמימותו הגדולה, וכך זכה לומר כל מיני תחינות תפילות ובקשות. אקווה שהדברים יובהרו באופן הנכון.

מהי איפוא הסיבה שהנך משקיע כל כך הרבה רצון וטרחה מידי שבוע עבור הוצאת הגליון?

אכן, ליקוט הדברים, העריכה, ושאר השלבים, כרוכים בטרחה ויגיעה רבה, מידי שבוע בשבוע, מתחילת השבוע ועד יום חמישי, או אז רואה הגליון אור, אחר כמה ימים של התעסקות בו, לא כולל מניעות ועיכובים, לא צפויים, ובעצם, כן צפויים, כידיע הן מנת חלקו של כל מתעסק בקדשים, ובפרט בענין רבינו.

קודם כל, הרי מזהירים אנחנו בצוואת מוהרנ"ת להיות חזקים ברצון בממון ובטרחה, כי הלא דף אחד מספרי רבינו יהיה תיקון על הכל וזה מה שדוחף אותי כל שבוע מחדש. בנוסף, העובדא שעניי רואות

מה הביא אותך לשום כל לבך על ענין גליון טועמיה?

באמת, חבלים נפלו לי בנעימים, מאת ה' היתה זאת, כאשר הכל החל מיזמתו של הר"ר נטע קויפמאן הי"ו, בהשתוקקותו להפיץ את דברי רבינו הקדוש הדפיס בכל עת ציטוטים מעניינא דיומא ופרשת השבוע ותלאם בלוח המודעות של ביהמ"ד 'אנשי הצדיק'. לאור הצימאון הרב והתגובות החמות, החל לשלוח לבתי מדרש נוספים.

עם הזמן, ולאחר שעבר להתגורר בחו"ל, נפלה בידי הזכות להמשיך במפעל הכביר ולאגד את התוכן לחוברת של ממש, אשר נקראה בשם 'טועמיה' שכשמה כן היא - טעימות ממאכלי 'בית התבשיל' של ה'בעל תפילה', שהטועם מהם משליך מיד את כל אלילי כספו וזהבו.

כידוע, ספרי רבינו ומוהרנ"ת אינם מסודרים על סדר הפרשיות והינם בבחינת 'מים שאין להם סוף', כך, שהרבה אנשים פשוטים שאינם מגיעים לקבוע סדר לימוד בכל הספרים, ואפילו תלמידי חכמים הלומדים אותם בקביעות, כאשר מגיע שבת או יום טוב, אין בידם לצטט קטע קצר המדבר על הפרשה, ולהוציא מוסר השכל לעובדא ולמעשה.

כל ימי גדלתי בין חסידים ואנשי מעשה, אשר כולם חיו מידי שבוע את הפרשה וענייניה, וכן ענייני חג בחג, וכמו שמוהרנ"ת כותב בענין הנקודה השייך ללבו בעת הזאת וכו', בהלכות נשיאת כפים הלכה ה': **פ' הסידרא שפכל שבוע מנהגת כל השבוע, פ' כל ימות השבוע מקבלין חיות מנהגתה שמאירה בהם על ידי קריאת אותו הסידרא, פ' כפי הנקדה שצריכין לקבל באותו השבוע כן היא הסידרא שהולכת באותו השבוע. וכן מתנהג כל ימות השנה וכן לעולם.**

ובהלכות מלמדים ד' כותב: **כ' זה רואין בחוש שפנדאי אין דומה העבודה שהאדם עובד את ה' יתברך בשבת ויום טוב להעבודה של ששת ימי החל. כ' צריכין לקבל אור הנקדה כפי העת והזמן, כגון בימי החל מקבלין הנקדה על ידי תפלין ובשבת ויום טוב על ידי קדשת עצומו של יום. ובפסח על ידי אכילת מצה וארבע פוסות וכו'. בסוכות על ידי סכה ולולב, בראש השנה על ידי שופר וכו'. וכן בשאר ימי קדושים. וזה בחינת הסדרים של התורה שקורין בכל שבוע ושבוע סדר אחר בתורה. וגם הסדר נחלק לשבע פרשיות כנגד שבעת ימי השבוע הכל כדי לקבל בכל שבוע ובכל יום אור הנקדה השייך ללבו בעת ההיא דיקא.**

גודל הצמאון לדבר ה' והביקוש הרב, נותנים לי עוד חשק להמשיך ולהשקיע.

ככל שאנו רואים את כל התגברות החושך בדורנו מבית ומבחוץ, עלינו להיות חזקים ביותר בצוואתו ואזהרתו, גליונות 'טועמיה' הלא המה פשוטו כמשמעו 'בלעטליך' (=עלים) מספרי רבינו, שעליהם ניבא מוהרנ"ת שהם יהיו תיקון על הכל, "על כל הטריף פסול (=כפירה ואפיקורסות) שמתגברת בעיתים הללו".

טועמיה הוא בבחינת 'קנקן חדש מלא ישן'. כשמחד, המסגרות, ההדגשות, וחלוקת הקטעים, הינם 'קנקן חדש', ומאידך- התוכן, הדיבורים השיחות וההלכות, הם 'מלא ישן', נקודת הצדיק בהתגלמותה. העמל באסיפת ועריכת החומר מידי שבוע מלווה בתפילות ותחנונים לה' שיזכנו להעתיק דברים שיקרבו את ליבם של הקוראים לאביהם שבשמים.

מהו סדר התכנים המובא ב'טועמיה' מספרי רבינו?

בנוסף לעמודי האור – קטעים נבחרים מ'ליקוטי מוהרנ"ת' ומגן העדן הגדול של ליקוטי הלכות, על פרשת השבוע וענינא דיומא, נוספים עוד כמה מדורים, כדלהלן.

מכתב עוז חביון

לרוב מופיע מידי שבוע שכתבו מוהרנ"ת ז"ל באחד מימי פרשה זו בחייו, בו הדרך את בנו או תלמידיו בדרכי עבודת ה' באורו של הנחל נובע.

דבר בעתו מה טוב

בגליונות 'טועמיה' מועתקים גם דברי הרב והתלמיד על ענינא דיומא, חורף, קיץ, ראש חודש, תענית בה"ב, וכדו'. בייחוד בבוא עת דודים, כי אקח מועד, בהתקרב איזה יום טוב, גדל נפחו של הקונטרס להלהיב את הקורא להכינו למקרא קודש לעורר ולגלות הרצון אשר נמשך בעת הזאת, וכלשונו הק' של רביז"ל אשר העיד בעצמו, כי בכל חג ומועד איננו כמקודם – נ"יט דאס וואס פריער'.

התורה הזמנית

עם ההתעוררות הרבה בין אנ"ש לילך עם תורה כרצון קדשו של רבינו ז"ל, נקבע עמוד מיוחד בו מופיע מידי שבוע קטע מספרי רבינו ומוהרנ"ת המפרש את התורה הזמנית, כשבמקרים רבים מותאם הוא גם לענינא דיומא.

לשון קדשו

ביטויים בלשון אשכנז אשר יצאו מפיו הקדוש, מובאים במדור מיוחד, באופן מאיר עיניים, עקב היותם קצרים וקולעים אל עומק הנפש, וכלשון מוהרנ"ת "פֿֿמבאָר פֿֿלשון לע"ז רֿמז עֿמֿקוֹת פֿֿנֿתוּ..."

סיפורי מעשיות

עובדות, הליכות, והנהגות בקודש מרבינו הק' ותלמידיו, וכאזהרתו בקול גדול: "איינער קינדער זאלט איר דערציילן וואס דא האט זיך געטאן", וכפי שאמר אז בפירוש שעוד יספרו מעשיות מאנשי שלומינו.

זמני השבת ושיעורים קבועים

בגב הגליון מובאים זמני השבת הנחוצים לברסלב'ר חסיד, בערים רבות בא"י וח"ל וכן לוח לשיעורים הקבועים בספריו הק' אשר יסדו גדולי אנ"ש, מעשי ידי ארגון 'אשרינו'.

מה יתרון הקריאה בגליון 'טועמיה' מאשר העיון בספרים עצמם? ידועים דברי רבינו ז"ל שהכריכה של הספר הוא לפעמים ג"כ מניעה, וק"ו כשמדובר בכמה ספרים, נמצא שיש כמה מניעות עד שפוחתים ספר, וכאן כיון שפתחת כבר מצאת ספר, ועוד ספר, יתרה מזאת כבר בכריכה עצמה מופיעה שיחה משיחות הר"ן במעלת תורתו ושיחותיו הק'.

בייחוד כשהתכנים מועתקים באופן בהיר ונעים ומחולקים לקטעים עם הדגשים והגדלות בנושאים חשובים, נמשכת יותר עין הקורא, ומעוררת ללמוד וללמד לשמור ולעשות את כל הכתוב בו.

תוכן הגליון מתחדש משנה לשנה?

על פי רוב, בכל שנה אנו מלקטים חדשות נפלאות לגמרי! ליקוט החומר ועריכתו נעשה לאורך כל השנה, לדוג' כאשר מוצאים מכתב נפלא של ר' נתן העוסק בחג השבועות או ביציאת מצרים מיד הוא מועבר ליומן בתאריך זה. ובבא העת יועתק ויערך.

מן הראוי לציין כי למעט מדור 'לשון רבינו ז"ל' בו אנו מצטטים כל פעם שיחה חדשה שלא הופיעה בגליון מעולם.. לעיתים ישנם נושאים שמפאת חשיבותם העצומה כן יופיעו מס' פעמים בהקשרים שונים במהלך השנה.

האם די לעיין ב'טועמיה' כדי לקבל את עצות רבינו ז"ל?

'טועמיה', אמנם מחדד ומאיר נקודות ועניינים שלא נראו ברצף הלימוד מתוך הספרים. אך 'טועמיה' כשמו כן הוא 'טעימה' אשר בשום פנים אינה מהווה תחליף לעיון והתמדה בספריו הק' המלאים כל טוב, לא אחת קיבלנו פניות להוסיף מראי מקום כדי לאפשר לקורא להמשיך את ה"ואידך זיל לגמור" בבחינת "ותִּכְךָ פֶּשְׁטָעֵמוּ מַאֲלוּ הַמַּאֲכָלִים..."

כמה עותקים מופצים בשבוע?

רשמית, 'טועמיה' מודפס באלפי עותקים בארה"ק ובחו"ל, בבתי כנסת רבים הוא אף מודפס כגיליון קיר גדול.

מעבר להפצה הראשית על ידינו הן בעותקים מודפסים והן בדרכים אחרות, יש הרבה יוזמות הפצה של יחידים כך שבפועל ההפצה היא עד אין מספר כפשוטו...

אכן, רבים מבקשים, ומפצירים מי יראנו טוב? ובפרט בערים רחוקות, וישראל משתוקקים ומתגעגעים מאוד!.. לצערנו לעת עתה אנו משיבים פניהם ריקם מחסרון עותקים שנגמרים בכל שבוע עוד טרם ראו את פני הבית.

איך בכל אופן אתם מצליכים להחזיק מעמד?

חשוב להבהיר כי 'טועמיה' הינו שמן זית זך, ואין בו פרסומות בשום צורה. ואף שהוצאתו לאור תלוי בממון. אנו בוחרים לאסוף ולקבץ יד על יד מרצונות וממונות העניים והעשירים, מתוך אמונה כי סגולה היא, שיהיו הדברים נכנסין ללב הקורא. (ראה ליקוה"ל אבידה ומציאה ג' אות ז').

לכן אנחנו מאד מעריכים כל תרומה מכל אחד, ובפרט מבעלי השמחות שתורמים עמודים לגליון לרגל השמחה, שלהם יש חלק לא מבוטל בקיום שלנו, כי דווקא כאן כשכבר יש את הרצון והטירחא את המסירות וההקרבה, ורק הממון עדיין חסר יש להם את הזכות להשתתף בקיום צוואתו הבלתי נשכחת של מוהרנ"ת. העניין שלנו הוא להפיץ דעת רבינו נקיה בתכלית, ולכן הזיכוי הרבים שיש פה לכל מי שמסייע בידיו היא בלי שיעור.

אשריכם, אשריכם, השי"ת יעזור שתזכו אכן להטעים מאורו של רבינו הקדוש לכל העולם בלי שום מניעות לא מממון ולא משאר דברים ותזכו ללבות עוד ועוד את האש הגדולה, עדי נזכה להתגלות האור על פני תבלי!

עם סיום שורות אלו, נתבקשתי להבהיר על טעות שנפלה בשגגה בגליון 'אבקשה' של חודש ניסן אשתקד, בו סופר על סבי החסיד הותיק ר' אשר אנשיל ברוין ז"ל, שהיה באומן עם פתיחת שערי אוקריינא ועוד פרטים, אשר מצורת עריכת הדברים היה אפשר להבין כאילו הוא היה מקורב במיוחד לברסלב, בעוד שהיה נמנה בחבורה שיסד הרה"ק רבי אהרן ראטה זצ"ל בעל ה'שומרי אמונים' זצ"ל שע"י חתנו בעל ה'דברי אמונה' מתולדות אהרן זצ"ל - אשר כידוע הינה חבורת קודש מלאה וגדושה ביראת שמים וחסידות, ובאמונה פשוטה וצרופה ומשקיעים כוחות רבים בעבודת התפילה, והנסיעה שעשה לאומן, היתה מצורפת למסע שלם ברחבי אירופה, כן התפילות שאמר מליקוטי תפילות ושאר הדברים הטובים שנזכרו שם היו חלק מחכמת תמימותו הגדולה, וכך זכה לומר כל מיני תחינות תפילות ובקשות. אקווה שהדברים יובהרו באופן הנכון.

ילד שעשועים

לילדים של ברסלב

יבשה שכלה דמיון

מחשבות של יאוש ואז אנוחנו מאבדים את התקנה עוד לקבל את הישועה שאנוחנו רוצים ומפסיקים להתפלל רחמנא לצלן. אך זה צריך לדעת שכל המחשבות האלו אינם מאתנו כלל, אלא שישנו אחד שדואג לטפטר בנו תמיד רגשות אלו של יאוש ואי אמון בתפלותינו היקרות.

התדעו מי הוא האיש אשר מאש אותנו לחשב תמיד שאין אנו פועלים בתפלתנו כלום? איש זה הוא לא אחר מאותו האיש אשר לפני יותר מאלפים שנה הצביעה עליו אסתר המלכה, כששאל אותה המלך מי הוא זה ואיזה הוא, וענתה לו איש צר ואויב המן הרע הזה... כן! אותו המן יחד עם סבו עמלק הגם שאינם חיים עכשו בגוף גשמי בעולם הזה, מכל מקום דעותיהם והרהוריהם וקלפותיהם קיימים גם קיימים ונכנסים תמיד בלבו ומוחו של איש הישראלי ליאש אותם מהרחמים והתפלות. וכמו שאז כדי להתגבר על המן הרשע שלח לנו ה' יתברך את הצדיקים הנוראים, מרדכי ואסתר, שהם עסקו אז מאד לחזק את עם ישראל להרבות בתפלות ותחנונים אל השם ולבלי ליאש עצמם מן הרחמים, כמו כן יש בכל דור צדיקים אמתיים אשר מאירים את עינינו ומחזקים אותנו להתמיד בתפלות ובקשות לבזרזא כל העולמים. והצדיקים האלו אוספים את כל התפלות והשיחות האלו, ובונים מהם בנינים נפלאים עד שעל ידי רבוי התפלות ירחם ה' יתברך עלינו.

והא לכם לשון ההגב של מוהרנ"ת (נחלות ד' ט"ז): "נמצא שקלפת המן עמלק הוא בחינת הקלפה המחלשת ומרשלת לב האדם מלהתפלל, מחמת שרואים אריכת הצרות והגלות רחמנא לצלן שזהו בחינת 'וסברינו יבשתא הוא' שסבורים חס ושלום כאלו כל התפלות לריק חס ושלום, שזה הטעות נמשך מקלפת המן עמלק ועל כן היה הכנעתו על ידי מרדכי ואסתר שהם הצדיקים האמתיים... שמחזק את לב כל אחד ואחד מ ישראל להתחיל בכל פעם מחדש להתחזק בתפלה... והוא מחזק לבנו לבטח בחסדו יתברך תמיד ולהתחזק בתפלה תמיד כי אין שום תפלה לריק חס ושלום רק כל תפלה ותפלה עושה רשם... עד שיכמרו רחמיו וישוב אלינו".

סוף דבר ילדים יקרים!

באו ונתחדש מעתה בכת ימי הפורים הבאים לקראתנו לשלום ובכח רבנו הקדוש שאוסף כל התפלות ונתחזק ונתאמץ ביתר שאת וביתר עז להשקיע כחות בתפלתנו, הן באיכות, להתפלל בכונה ובקול רם ובתבועת הלב, והן בכמות, להרבות תמיד בתפלות והתבודדות ותחנונות ובקשות על כל דבר, בתקנה ובאמונה שסוף כל סוף ימלא השם כל משאלות לבנו לטובה, ובזה נכניע את קלפת המן עמלק, אמן.

תארו לכם שאתם יושבים על ספסל בחצר, אוכלים או משוחחים ולפתע הנכם מרגישים שהאדמה מתחילה לרעד תחתכם. לפני שאתם קולטים מה קורה מתחילה הקרקע לנטות על צדה, והופ... אתם מתחילים להתגלש...

נשמע דמיוני? בלתי מציאותי?

אך בדיוק כדבר הזה ארע עם האמורא הקדוש רבה בר בר חנא. אמנם לא בחצר, אלא על קרקע אחרת כמספר בגמרא: פעם נסע רבה בר בר חנא עם קבוצת אנשים בספינה על הים, באמצע נסיעתם הבחינו לשמחתם באי נחמד שגדלו בו מיני עשבים. הם נצלו את ההזדמנות שנקרתה לפניהם, עצרו את הספינה ויצאו לפוש מעט באי. התחילו לאפות ולבשל על גבי האי אך לתדהמתם התחיל האי לנטות על צדו ולהתהפף. ולילא היתה הספינה קרובה לאי לא היו מצליחים להנצל ולטפס עליה והיו מתהפכים ושוקעים במצולות. כיצד יתכן הדבר? האם יבשה יכולה פתאם להתהפף? אלא שלא היה זה כלל וכלל יבשה. היה זה דג גדול שרביץ על מקום אחד שנים הרבה, עד שהצטבר על גביו הרבה חל ואדמה ובצרוף המים התחילו לגדל עליו עשבים, והיה נדמה ממש כיבשה. אך ברגע שהתחילו לבשל ולאפות על גבי הדג החל בשר הדג להתחמם ואז ארע הבלתי צפוי והוא פשוט התהפף...

ועתה ילדים יקרים!

ספור נפלא זה המובא בגמרא טמונים בו סודות נפלאים. ורבנו ז"ל מגלה לנו שבספור זה טמון סוד התפלה של איש הישראלי לבל יתיאש עצמו מן הרחמים בשום פעם ואפן. ודבר זה מרמז בפרטי המעשה שמה שהיה חל על גב הדג הוא מרמז על ענין התפלה, כי חל מרמז על תפלה כמו שכתוב 'יחל משה'. ומה שהם חשבו שזה יבשה הינו שהיה נראה להם שהתפלות הם יבשות חס ושלום ואינם עושים פרות ואינם עושים פעלתם. אבל באמת אינו כן כי כל מה שמוסיפים להתפלל מתחמם הגב (שהוא מרמז על מדת הדיון) יותר ויותר עד שמתהפף, וכן מתהפכת מדת הדיון למדת הרחמים ונושעים בתפלתם.

ובכן ילדים יקרים!

לכלנו ישנם זמנים כאלו שנדמה לנו שכל כמה שאנו מתפללים ומבקשים מה' יתברך, התפלות ובקשות לא מתקבלים חס ושלום. אם זה כשאנו מבקשים על איזה ישועה בגשמיות ואם זה כשאנו מתפללים על איזה הצלחה ברוחנית, כמו להבין את התורה או להצליח לקום בבקר השכם או להתגבר על הכעס וכדומה. ולפעמים נדמה לנו שעדין לא פעלנו בתפלתנו ומתחילים להכנס בלבנו

כל האומר דבר בשם אמורו מביא גאלה לעולם שנאמר: ותאמר אסתר למלה בשם מרדכי (מגילה טו).
לפניכם אמרות שונות מרבנו הקדוש ותלמידיו. עליכם למצא לכל אמרה את שם אומרה!

בהצלחה!
-:-:-

7. "כל מי שאומר את התקון הפללי נחשב בזה לבד פבר מקרב לרבנו ז"ל"

שית שרפי קדש ה שטט

8. "דאנקען גייט אדורך גענאנגן די וועלט אין א דעט און אן א פטער" (תודה לקל עברתי את העולם ללא מטה וללא מעיל פרוה)

שית שרפי קדש ד ש"ט

9. "מיט מיין חומש האב איך קיין מורא נישט אפלו פארן בית דין של מעלה עס וועטמיר נאך ארויפקומען" (עם החומש שלי איני מפחד אפלו מפני הבית דין של מעלה שוכרי עוד ישלם לי).

שית שרפי קדש א רע"ב

10. "אדם כזה שאינו מקפיד וחושש על אבוד זמן של רגע הוא גם לא יקפיד על משך זמן של יום שלם"

שית שרפי קדש ו ת"ד

11. "א מאכל פון שבת לאזט מען איבער? דער רבי זאגט דאך ס'איז כלה אלקות כלה קדש" (מאכל שבת משאירים? הרבי הרי אומר שהיא כלה אלקות, כלו קדש)

שית שרפי קדש ד תכ"ז

12. "אז מען שפארט זיך אויפן רבי'ס ציין פועלט מען" (כשמתעקשים בתפלה ובקשה בציון רבנו פועלים מה שרוצים).

שית שרפי קדש ג תצ"ה

1. "מען דארף זיך ציען צו די העכסטע דרגא, און נישט אראפ פאלן פון די קלענסטע דרגא..." (האדם צריך לשאף למדרגה הגבוהה ביותר ולא לפל מהמדרגה הקטנה ביותר).

שית שרפי קדש (ז) ב' ע'

2. "אז מיר וועלן נישט לערנען דעם רבי'ס ספר, ווער וועט דען לערנען דעם רבי'ס ספר?" (אם אנו לא נלמד בספרי רבנו, מי אם כן ילמד את ספרינו?)

שית שרפי קדש (ז) ג רצ"ב

3. "מיין מוסר ספר איז תנ"ך". (ספר המוסר שלי הוא תנ"ך)

שית שרפי קדש א ת"מ

4. "מיר האבן א קבלה פון רבי'ן צו האלטן דער מויל פארמאכט. אבער אז מיר זאגן אמאל צו ווערט דאס מקיים." (יש לנו קבלה מרבנו לנצר את לשוננו אולם כשאנו כבר מבטיחים פעם הרי הדבר מתקיים)

שית שרפי קדש (ז) ג קפ"ה

5. "אזוי איז פורים שטייט איין נחמן ביי מרדכי'ן. פסח שטייט איין נחמן ביי פסח." (כן הדבר נוהג שבפורים שוהה נחמן - הוא נשמת הצדיק - אצל מרדכי הצדיק ובפסח שוהה הצדיק אצל פסח וכן בכל הימים טובים)

שית שרפי קדש (ז) ב ...

6. "די וועלט איז נישט, און מען קען זי נישט באקומען. תורה ועבודה איז יא און מען קען דאס יא באקומען." (העולם הזה אינו כלום, ואי אפשר להשיגו, תורה ועבודה ה' היא מציאות ואפשר להשיגה)

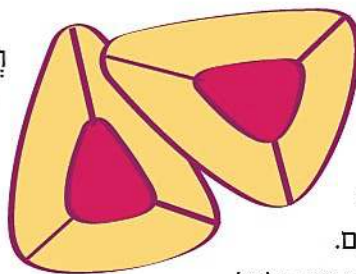
שית שרפי קדש א תשי"ו

את התוצאה הסופית יש לשלח בכתב ברור וקריא עד ראש חודש ניסן בלבד, לפקס המערכת: 0237-318-077 או להקליט את התשובות בקול ברור בטלפון המערכת: 02-539-63-63 בשלושה 7 בלבד, יש לציין באופן ברור שם וכתבת מגורים וטלפון בין הפותרים נכונה יגרל זכוי של 100 ש"ח ברשת חנויות ספרי "אור החיים"!

בהגדרה על גליון שבט זכה הילד שלמה כהן מבני ברק
מתרונות לגליון שבט: ארץ ישראל שם עקר הדבקות אל השם

כִּי בִּשְׁמִיחָה תִּצְאֶנָּה

ושוברות את נפשי יום יום, וְדאי הייתם מכינים את דכדוכי ורוחי הנכאה... לכל מקום שהולך אני הולכות עמדי דמותן של בנותי המסכנות אשר חברותיהן כבר מזמן בנו את ביתן ואף חובקות כבר ילד או שניים, ואלו הן מיתלות ומצפות מתי תגיע כבר גם את שמחתן. ואני, אנה אני בא ואין בידי אפילו כדי מחצית מכספי הנדוניה שנהוג

לתת. האם בשל כך נגזר על בנותי לשבת בביתי עד שילבינו שערותיהן? סים רבי לייבקע את נאומו הארוך בכאב.

"רבי לייבקע! צערך אכן עמק ונוקב, אך האם לא מצאת עצה אחרת לצאת מסבך צרותיך אלא על ידי שתהיה שקוע במרה שחורה? ענה רבי מאיר לעמיתו.

וכשמים אלו על שפתיו תפסו וחבקו ואמר לו בחמימות: "אם המצב כל כך רע ומר אז פונים וצועקים אל ה' ותברך: צרות לבבי הרחיבו ממצוקותי הוציאני".

ובאמרו לו כך פעם ופעמים משכו והכניסו למעגל הרוקדים המבסמים. רבי לייבקע החל לשאג ולצעק בקולי קולות: "אוי! צרות לבבי הרחיבו! הייליגער באשעפער! ממצוקותי הוציאני! אוי! גענואלד! צרות לבבי הרחיבו. ממצוקותי הוציאני! והיה רבי מאיר מצטרף אליו בזעקותיו עד שלא נשארה עין יבשה למול תחנוניהם שנבעו מלב נשבר ומיחל.

שעותיו של רבי לייבקע ורבי מאיר התערבו עם קולות השירה והזמרה של יתר החסידים שקימו כדבעי מצות ה' לבסומו', והיו מתערבים הקולות אלו באלו ויצרו סמפוניה מרגשת של בכי ושירות.

רבי לייבקע הרגיש הקלה מחשית. הוא זכה לקים את מאמר רבנו הקדוש: לחטף את היגון והאנחה ולהכניסם לתוך השמחה. ונתקיים בו מקרא שכתוב: ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה - שהיגון והאנחה בורחים ונסים מן השמחה - כדברי רבנו.

בפנים צהלות נכנס רבי לייבקע לביתו,

"להודיע להודיע שכל קויד לא יבשו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בו. אוי! להודיע... להודיע..." קולות השירה הסוערים בקעו מהבית והתפשטו בכל הרחובות הסמוכים. הרקודים הנלהבים התגברו מרגע לרגע והשמחה הרקיעה שחקים. "אלו הברסלבר'ס" ידעו עוברי ארח לספק את סקרנותם של כמה יחידים אשר חדשים מקרוב באו.

תושבי טעפליק כבר רגילים היו כמדי שנה בשנה ביום הפורים לקולות השמחה הפורצים ועולים מבית שכןם רבי מאיר, המדביקים את כל הסוככים באוירה העליזה והמרוממת.

רבי מאיר דנו, מתלמידי מוהרנ"ת היה נוהג בכל שנה להכין סעודה כזאת וכזאת בעצומו של יום הפורים הקדוש. לקים מצות משתה ושמחה בצותא חדא עם אנשי שלומנו שבטעפליק. מיד לאחר חצות היום היו מתחילים להתאסף ולהסב לשלחן הערוך ויחד קימו בהדור את מצות היום.

כדי להגביר את השמחה היה רבי מאיר מגיף את תריסי הבית ומדליק גרות לרב עד שהרגישו כלם בפנימיות לבבם "ליהודים היתה אורה ושמחה..."

"היי רבי לייבקע! פורים היום! מדוע נפלו פניך? מדוע אינך משתתף עמנו ברקודים ועומד הנד בצד כאבל בין חתנים? - פנה רבי מאיר לתלמידו רבי לייבקע אשר טרח והגיע הנד לטעפליק ממקום מגוריו בכפר רחוק ונדה.

"וכי איך אשמח רבי מאיר? אתם אין לכם סבה מיחדת שלא לשמח. אבל אני... התאנח באנחה השוברת מחצית גופו של אדם. "מה לך רבי לייבקע? דאגה בלב איש ישחנה. ספר נא! ספר את המעיק על לבך!" אמר בחמלה ובהשתתפות.

"אוי! רבי מאיר! רבי מאיר! אלו ידעת את המעקה השוררת בביתי, אלו ראית את עיני זוגתי האלגות דמעות ללא הרף, את מבטיהן הנוגות של בנותי הבוגרות המפלחות את לבי

באמירת שלום לבבית קדם את בני ביתו שהתפלאו לראות את פניו המאירים ואת חיוכו הקורן.
 "לייבקה! האם סגרת שדוך בטעפליק לצביה שלנו ואנכי לא ידעתי?" שאלה אשתו בתקנה.
 אך מניד ראשו של לייבקה הבינה כי לא זוהי פשרה של שמחה בלתי מסברת זו.

"אז אולי זכית בסכום כסף גדול שתוכל סוף סוף להתחייב על נדונייה הגונה ונוכל להשיא את בנותינו בשעה טובה ומצלחת?" חיוכו של רבי לייבקה התרחב בשעה שהשיב את תשובתו הנצחית: "אמנם זכיתי! זכיתי במשהו שערכו רב הרבה יותר מסכום כסף גדול ככל שיהיה, זכיתי לטעם טעם של שמחה אמיתית. של קרבת אלקים. של אמונה ובטחון והשענוה מחלטת בבורא עולם. היש לך דבר גדול מזה?" נצצו עיניו של לייבקה בניצוץ של שמחה וחיות.
 רבי לייבקה הצליח להדביק את בני ביתו באשורו ובטחונו בה' יתברך. ותחת הדאגה התמידית והאווירה הכבדה ששררה תדיר בביתו, החלו להפציע קרני אמונה וטללי שמחה וחדנה הראו אותותיהם.
 והישועה אכן לא אחרה להגיע...

"עוד מעט תפרש השבת כנפיה" - קמט רבי אנשיל את מצחו בדאגה. "כבר לא נראה שאספיק להגיע לעירי לפני השבת" - הרהר במצוקה. "אף הלואי ולפחות אמצא בית הגון להתארח בו..."

רבי אנשיל יהודי יקר מאנשי שלומנו נסע לרגל עסקיו כמה ימים לאחר פורים כשבדעתו לחזור לשבת לעיר מגוריו. אך כמה עכובים שצצו לפתע בדרך שנו את תכניתו מן הקצה אל הקצה ובליט בררה פנה לחפש אחר אכסניה נאותה שתקיים בו מצות הכנסת אורחים.

בכפר הראשון שנתקל שם פעמיו ותכף פנה לחפש בית עם מזוזה, בתקנה כי תושביו נחננו בלב יהודי חם ויקבלו את פניו בסבר פנים יפות. בלב הולם וצעדים כושלים עשה דרכו אל הדלת הקרובה. דפיקותיו ההססניות שקפו את מבוכתו וחששותיו הרבים. אך מהר מאד נמגו הם למול ה"שלום עליכם" הלבבי והשופע של בעל הבית. "ברוך הבא, רב איד! במה זכיתי לאורח כה חשוב? הכנס! הכנס! כבר אכבדך בכוס שתיה חמה, בודאי עיף אתה מן הדרך..." רבי אנשיל לא מצא מלים להודות למארחו על קבלת הפנים החמה ועל טרחו הרבה למענו. מארחו עשה הכל כדי

להנעים את שהותו ולהיטיב הרגשותו. "מי כעמך ישראל" חשב רבי אנשיל ברגש, יהודי זה לא מפירני כלל וכמה טרחות ויגיעות טורח עבורי.

ולא ידע רבי אנשיל שבקרוב ממש לא זו בלבד שיפירו היטב זה את זה, אלא אף צאצאיהם יתקשרו ביניהם בקשר של קימא...

"שלום עליכם! שלום עליכם!" קדמו יהודי הכפר את פני רבי אנשיל אחר התפלה בבית הכנסת.
 "היש לך מקום ללון? או שמא תאות לסור לביתי לסעדת שבת? שאלו מאן דהוא." תודה לקל. זכיתי להתאכסן אצל יהודי בעל לב רחב שמספק לי כל הצרכותי." ענה רבי אנשיל באשר כשהוא מחנה בידו על מארחו נדיב הלב.

"אה! אצל לייבקה הנך מתארח? אכן שפר גורלך! יהודי יקר מאד ובעל לב חם. הלואי שנשמע כבר בשורות טובות ממנו, ויצא כבר מאפלה לאורה."
 - "מה קרה?" - נדדו רבי אנשיל - "לא הרגשתי בדבר בעת שהותי בביתו."
 - "כמה בנות בוגרות לו בבית, צנועות וחסדות, אך משום העדר ממון לנדונייה הגיעו לגיל פה מבגר."

- "מה אתה שח" - השתתף רבי אנשיל מעמק לבו בצערו של רבי לייבקה מארחו.

מי כמוהו יודע כמה כואבת היא ההמתנה הארכה לשדוך. הן גם לו יש בבית בחור מבגר שמצפה לזווגו.

"ואולי זמנה אותי ההשגחה לכפר זה בכדי להשתדך ביננו?" - הבזיקה מחשבה מפתיעה במחו.
 מחשבה זו קנתה שביטה בלבו ובמשך השבת אחר שהתרשם מהליכות הבית נסכם הדבר בדעתו.
 במוצאי שבת הציע הדבר לפני מארחו רבי לייבקה והתראו הצדדים ביניהם.

"בטורם נגש לגמור הענין ברצוני להתייעץ בדעת תורה עם מורי רבי ר' מאיר טעפליקער" - הביע לייבקה את חפצו.
 "רבי מאיר טעפליקער? - התרגש רבי אנשיל - הרי הוא ידיד נפשי ומפירני מימים ימימה. בודאי ימליץ לך לגמור השדוך..."

לא ארכו הימים וכל אנשי שלומנו שבטעפליק נתרששו לשמע אל השדוך שנגמר בדרך כה פלאית, והרגישו בחוש איך שזכות הפורים היא שעמדה לו לרבי לייבקה להמשיך ישועתו.

להודיע שכל קויה לא יבשו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בה...

לפַעַמִּים נִתְרַחֲקִין כָּל כָּךְ עַד שֶׁאֵין זֹכִין לָבֹא לִפְנֵי
אֶפְלוּ פַעַם אַחַת בְּחֹדֶשׁ בְּחִינַת וַאֲנִי לֹא נִקְרָאתִי וְכו'.
 אִף עַל פִּי כֵן צָרִיכִין לְהַקְיֵשׁ עַל דִּלְתֵי רַחֲמִים אוֹלֵי
 יְחוּס אוֹלֵי יְרַחֵם וּכְמוֹ שְׁאַחֲרֵי כָךְ הוֹדָה אֶסְתֵּר לְמַרְדֳּכָי
 וְאָמְרָהּ, וּבִכֵּן אָבּוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא כָדַת. וְדָרְשׁוּ
 רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבָרָכָה שֶׁלֹּא כָדַת שֶׁל תוֹרָה, כִּי אֲנִי
 יוֹדֵעַ בְּעֶצְמִי שֶׁעַל פִּי דַת שֶׁל תוֹרָה בּוֹדֵאֵי אֵינִי רְאוּי
 לָבֹא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ לְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי כָפִי מִה שְׁאַנִּי יוֹדֵעַ
 חֲטָאתִי וְעוֹנוֹתִי, אֲךְ אִף עַל פִּי כֵן אָבֹא לִפְנֵי שֶׁלֹּא
 כָדַת וְכֹאֲשֶׁר אָבַדְתִּי אָבַדְתִּי, הֵינּוּ אִם חֵס וְשָׁלוֹם אֵינּוּ
 לְרֹצוֹן תְּפִלוֹתִי וְהִתְבּוֹדְדוֹתִי עֲתָה לִפְנֵי מַרְבּוּי קְלָקוּלִי
 כֹּאֲשֶׁר 'אָבַדְתִּי' עַל יְדֵי מַעֲשֵׂי הָרָעִים, 'אָבַדְתִּי' וַיַּעֲשֶׂה
 ה' יִתְבָּרֵךְ עִמִּי מִה שֶׁיִּרְצֶה אֲנִי תָמִיד אֵיחָל וְאַצְעֵק לֵה'
 יִתְבָּרֵךְ אוֹלֵי יְרַחֵם. וְאִז חָמַל ה' יִתְבָּרֵךְ עַל מַרְדֳּכָי וְעַמּוֹ,
 וַיּוֹשֶׁט הַמֶּלֶךְ לְאַסְתֵּר אֶת שֶׁרְבִיט הַזָּהָב.

(ליקוטי הלכות בכור בהמה טהורה ד)

במסירותם המתמדת של אנ"ש שותפינו הנאמנים, התומכים מהונם כ 75%
 מעלויות הגיליון רב האיכות.
 זוכים אנו תוך מאמץ רב והשקעה אדירה, זו כבר השנה הרביעית ברציפות
 להמשיך להשיג, לכתוב, לערוך, ולהגיש בחן ויופי, את מיטב המאמרים
 והסיפורים שעולים תדיר על שולחן מלכים - רק ברסלב - "נקי"

הצטרף גם אתה הנח אבן נצחית
 וגם קבל את הגיליון לביתך

התחבר לטוב
 הנח אבן בבית אבקשה

אבקשה

